BOGENS VERDEN

idsskrift for
)ansk Biblioteksvæsen
Jdgivet af Danmarks
ibilioteksforening
edigeret af
alle Birkelund og
logens Iversen

kommission hos
yt Nordisk Forlag · Arnold Busck
øbenhavn

Bekendtgørelsen med biblioteksdirektørens kommentar

Slagelse-undersøgelsen

Årsmødernes form

UNIVERSITY OF MINNESOTA LIBRARY
RECEIVED
FEB 23 1961

1 43. årgang
Februar 1961

Nu komplet

GYLDENDALS OPSLAGSBOG I–V

VIGGO BREDSDORFF
anmeldte værket i Bogens Verden *ved udsendelsen af sidste bind og skrev bl.a.*

Anmelderen af 1. og 3. bd. udsatte den endelige bedømmelse af dette værk til det afsluttende bind forelå. Nu er registerbindet kommet og man ser, at forlaget har formået at indfri de store forventninger, der er stillet til denne i Danmark helt nye lexikonform. Opslagsbogen har først gennem dette enorme register (ca. 90.000 opslagsord) sin fulde værdi, idet den encyclopædiske idé i værket først kan udnyttes fuldt ud gennem dette. Det værdifulde i det i anmeldelsen af bd. 1 stærkt roste billedmateriale ser i bd. 5s register ud til at være blevet yderligere understreget gennem de mange stikord til detailler på billedtavlerne ...
Af stor quick-reference-interesse er det store tabelafsnit i bd. 5. Dette afsnit anbefales det stærkt alle læsesalsbibliotekarer at sætte sig ind i, da det bringer samlede oversigter over en mængde stof, som vi ofte skal lede frem mange forskellige steder ...
Med særlig glæde har en københavnsk læsesalsbibliotekar set et billede af hovedbibliotekets læsesal udenpå bd. 5. Man må nu sørge for at sætte *Den lille Salmonsen* i depot, hvis man har enten *Den ny Salmonsen*, *Raunkjær*, *Hagerup* eller *Gyldendals opslagsbog.*

17 70

GYLDENDAL

Fås endnu i kort tid i materie

U of M Bindery

Sl
ke
en
op
Er
er
i f
po

de
de
slu

J
tæl
ble
nen
sult
nød
jeg
der
bibl

Bag

Initi
maj
råd,
fora
gisk
land

Sa
herh
at u
af sc
en h
råde.
af d
nings
se. M
og o
ventr

Slagelse-undersøgelsen

Af redaktør *B. V. Elberling*

Foredrag på Bibliotekardagen 1960

Slagelse-undersøgelsen er ikke en enkeltstående, afsluttet undersøgelse, men en del af en forskning af *kulturmiljø og oplysningsarbejde* i det danske samfund. En forskning, som stadig er i gang. – Det er kun førstegrøden af dette arbejde, der i fjor blev publiceret i en duplikeret rapport.

Det er en foreløbig redegørelse for undersøgelsen. Den gives ikke på nogen måde ud for at være noget endeligt og afsluttet.

Jeg ser det som min opgave at fortælle lidt om denne undersøgelses problemstillinger, om den måde vi har gennemført undersøgelsen på, og hvilke resultater vi har fået ud af den. Det må nødvendigvis blive i ret korte træk, men jeg skal her søge at tage de forhold frem, der har en eller anden tilknytning til biblioteksarbejdet.

Baggrunden

Initiativet til denne forskning blev taget i maj 1953 af Dansk Folkeoplysnings Samråd, der nedsatte et udvalg, som skulle foranledige en mere dybtgående sociologisk undersøgelse af kulturmiljøet i et landsogn og i en købstad.

Samrådet tog dermed som den første herhjemme initiativet til, at man begyndte at undersøge kulturproblemer ved hjælp af sociologiske metoder og satte dermed en hel ny forskning igang på dansk område. Der skulle foretages en *kortlægning* af de aktuelle undervisnings- og oplysningsformer i deres foreliggende skikkelse. Man skulle se, om disse undervisnings- og oplysningsformer modsvarer de forventninger, der stilles til dem. Ligesom man – især i købstadssamfundet – eksperimentelt skulle undersøge de *alternative metoder* i folkeoplysningsarbejdet.

Disse formål for undersøgelsen blev specificeret og udvidet på forskellig vis. Det var f.eks. klart, at oplysning og undervisning for voksne måtte ses i en større helhed og ikke isoleret. Der måtte tages andre kulturpåvirkninger og andre beskæftigelser med i betragtning ved undersøgelsens tilrettelæggelse. Det måtte undersøges, gennem hvilke kanaler kulturspredningen finder sted, og hvordan spredningen gennem disse forskellige kanaler virker på befolkningens forskellige grupperinger.

Det såkaldte sociologiudvalg søgte og fik penge til at begynde arbejdet – først af tipsmidlerne, senere fra Statens videnskabsfond. Udvalget overdrog i december 1955 mig at forberede og forestå undersøgelsen, og jeg fik tilladelse til at knytte min medarbejder, cand. merc. *Holger Jensen* til arbejdet.

Perspektivet for denne forskning blev udvidet i 1957, da UNESCO-institutterne for pædagogik i Hamborg, for socialvidenskab i Köln og for ungdomsproblemer i München tog initiativet til en større sammenlignende undersøgelse af fritidsproblemerne set i forhold til den stærke industrielle udvikling og de sociale strukturændringer i en række europæiske lande: Vesttyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Schweiz, Østrig, Italien, Jugoslavien, Polen samt i Israel. Til dette arbejde blev vor undersøgelse knyttet. Vi fik derved muligheder for at sammenligne vore forhold og problemer med deres. Mulighed for en vis koordinering af arbejdet og

mulighed for at modtage impulser til vor forskning andre steder fra.

Så sent som i år har vi fået en ny kilde til kultursociologisk information. Den er på en for mig overraskende måde opstået i forbindelse med den såkaldte lejrskole, der er knyttet til undervisningen i sociologi på Danmarks biblioteksskoles hovedskole. Til denne skal jeg senere vende nærmere tilbage.

Problemstillingen

Når et sådant projekt som Slagelse-undersøgelsen sættes igang, er et forsøg på at klargøre sig den sociale og kulturelle situation, det danske samfund befinder sig i, en nødvendighed, ligesom det er vigtigt at klargøre sig, hvad man vil lægge ind i de forskellige begreber. Som et udgangspunkt måtte vi have en *definition* af begrebet *kultur,* og vi valgte her Hartvig Frisch' knappe definition: »*Kultur er vaner* taget i den aller simpleste forstand«. Vaner forstået som tillærte handlemåder, der udføres med jævne mellemrum eller ved bestemte lejligheder. Frisch' definition omfatter således al menneskelig handlen. Vi begrænsede os til hovedsagelig at beskæftige os med den handlen, som mennesker udfolder i det de forstår ved deres fritid, idet vi dog i et vist omfang har medtaget forhold af erhvervsmæssig, familiemæssig og politisk art. Definitionen er nok noget snæver, men den er praktisk.

Man må også søge at konfrontere sine problemstillinger på et billede af den udvikling, samfundet er inde i.

Der er for mig ingen tvivl om, at senere generationers børn vil lære om vor epoke som de store sociale strukturændringers periode. – Hvis de da overhovedet kommer til at læse historie.

Jeg gætter på, at de i så fald vil blive belært om, at i 1950-erne var den almindelige befolknings levefod kommet ind i en jævn og stærk stigning. De fleste mennesker fik større økonomiske muligheder. De fik samtidig mere fritid og flere muligheder for at udnytte denne fritid. Der blev talt meget om, at fritiden i sig selv blev et problem. Men dem, der fik den, følte sjældent det problematiske selv. De fik nemlig samtidig længere transporter og større behov for rekreation. Kun 6% af befolkningen i Slagelse mente i 1957, at deres fritid var for lang, 46% at den var for kort og 47% at den var tilstrækkelig. Det var før overenskomsten om 45-timers arbejdsugen.

Noget arbejde blev i 50-erne mere krævende. Ganske vist forsvandt det hårde legemlige slid mere og mere. Flere og flere mekaniske arbejdsprocesser blev overtaget af maskiner både i industrien og på kontoret. Men der blev stillet større krav til den enkeltes viden og kunnen. Mennesket skulle i højere grad end nogensinde være i stand til at kunne overskue en situation, træffe selvstændige afgørelser og handle hurtigt og præcist.

Man talte meget om, at den ny middelklasse – funktionærerne – voksede kraftigt i antal og måske ville blive samfundets største. Dette forhold spillede f.eks. en stor rolle for de politiske partiers programlægning og agitation. Der *blev* også flere funktionærer, men samtidig kom flere og flere arbejdere til at leve under funktionærvilkår – blev nærmere knyttet til deres virksomheder, fik længere opsigelsesfrister o.s.v.

En lige så vigtig udvikling var, at flere og flere mennesker blev beskæftiget i serviceerhvervene, kom til at arbejde med mennesker mere end med egentlig produktion. I mellemkrigsperioden sagde H. N. Andersen: »Vi kan ikke leve af at barbere hinanden«. I efterkrigsperioden kom flere og flere til at leve af at betjene hinanden. Der blev større og større efter-

spørgsel efter mennesker med evner til at omgås andre.

Massemeddelelsesmidlerne udviklede sig stærkt i den tid. Deres stofmængde forøgedes. Deres teknik forbedredes. Der produceredes større oplag af bøger. Aviserne og bladene blev større og mere righoldige, omend der blev færre af dem. Den danske radio fik dobbeltprogrammer og fjernsynet slog igennem. Også filmen undergik kunstnerisk og teknisk en stor udvikling.

Mængden af information steg – ikke blot på grund af massemeddelelsesmidlernes store udvikling og kommunikationsnettenes større og større tæthed af effektivitet, – ikke blot fordi mængden af viden, der var til rådighed, steg progressivt, men også fordi antallet af begivenheder pr. tidsenhed voksede. Det var som om udviklingen forløb hastigere end tidligere. Det er et fænomen, som jeg har meget nær ind på livet i mit arbejde med Avisårbogen. En del af dette skyldtes vel et optisk bedrag. Verdens folk blev mere afhængige af hinanden og derfor mere interesserede i, hvad der foregik hos naboen. Men den voldsomme tekniske udvikling skabte også et *hastigere socialt og politisk begivenhedsforløb.*

De muligheder for orientering og underholdning, der stod til den enkeltes rådighed, steg meget betydeligt. Man talte meget om, at samfundet fik flere passive mennesker takket være massemeddelelsesmidlernes udvikling. Det kan diskuteres, men man fik i hvert fald en bedre orienteret offentlighed. Den enkelte fik flere muligheder for at følge med og mange benyttede sig også af dem. Den bedre orientering og det større behov for orientering stillede folkeoplysningen, både kursusvirksomhed og bibliotekerne, overfor nye krav.

Man talte også med ubehag om, at der på grund af massemeddelelsesmidlernes ensartede påvirkning af mennesker vil udvikle sig stor konformitet blandt samfundets medlemmer. Men righoldigheden af det stof, der sendtes gennem massekommunikationen kombineret med folks muligheder for frit at vælge i denne store stofmængde skulle snarere virke i modsat retning. Nej, udviklede der sig i visse samfund stor konformitet, skyldtes det utvivlsomt andre grunde.

Tidligere – da udviklingen var langsommere – gjaldt det for folkeoplysningen om at hæve de flest mulige op på et eller andet mere eller mindre ideologisk betinget dannelsesniveau, således at de kunne klare deres tilværelse bedre der. I efterkrigstiden blev folkeoplysningens perspektiv et andet. Nu gjaldt det om at hjælpe folk til at følge med og orientere. Det var som om den ideologiske side af sagen fortonede sig noget. – I hvert fald inden for landenes egne grænser – til fordel for dette at informere om alt det nye, der skete, og sætte de flest mulige mennesker i stand til at klare tidens udfordringer samt at hjælpe dem med at udfylde deres fritid på værdifuld måde.

Vor undersøgelse måtte naturligvis tage hensyn til disse udviklingstendenser. Det samfund – vi skulle undersøge – måtte befinde sig et eller andet sted i denne udviklingsproces og på forskellig vis være påvirket af de problemer, den affødte.

Folkeoplysningens kursusvirksomhed er f.eks. på grund af det stigende behov for undervisning stillet over for dette, at der er mangel på lærerkræfter, og at de lærere, der er til rådighed ofte savner en relevant uddannelse, f.eks. savner kendskab til voksenundervisningens metodik.

En del biblioteker oplever udviklingen bl.a. i den stigende efterspørgsel efter faglitteratur. Flere steder bliver udlånet af faglitteratur en større og større del af det samlede udlån.

Bibliotekerne får også i stigende grad problemet om at formidle andre former for media end bøger og blade, f. eks. grammofonplader og film, ind på livet.

Den hastige udvikling spiller også en rolle for selve undersøgelsen som sådan. Vi måtte f.eks. erkende, at det billede, vi kunne give, nødvendigvis måtte blive et øjebliksbillede. Når vi f.eks. fandt, at 1/3 af befolkningen i Slagelse i jan. 1958 jævnligt så *fjernsynsudsendelser*, så ville dette tal være *forældet* i aug. 1959, når resultaterne blev publiceret. På det tidspunkt ville måske 1/2 af befolkningen svare ja på spørgsmålet: Ser De jævnligt fjernsynsudsendelser. Spørgsmålet måtte mere blive: Hvorfra rekrutterer fjernsynet først og fremmest deres tilskuere, hvilke befolkningsgupper foretrækker hvilke programmer og hvad får de ud af dem, hvilke beskæftigelser har fjernsynet konkurreret ud hos dem, og hvilke nye beskæftigelser har det sat dem igang med.

I første omgang var det opgaven at give en kortlægning af de beskæftigelser af mere eller mindre kulturel art, som et samfunds medlemmer gav sig af med på et bestemt tidspunkt set på baggrund af disse menneskers sociale placering og kulturelle miljø. Senere måtte det blive opgaven at analysere sammenhængen mellem forskellige former for beskæftigelse og den enkeltes hele kulturelle adfærdsmønster, og hvordan dette havde udviklet sig.

En af vore første opgaver var at udvælge det samfund, hvori undersøgelsen skulle foregå. Der var jo mange muligheder. Nu havde Samrådet bestemt, at vi skulle undersøge et købstads- og et landsamfund. Man kunne også have valgt at undersøge hele det danske samfund, ligesom nordmanden Egil Nilsen gjorde i sin undersøgelse af fritidsinteresserne i den norske befolkning. (Interesser hos voksne. Universitetsforlaget i Oslo 1958).

I første omgang var der kun midler og tid til at gå igang med det ene af den art samfund, som samrådet havde udpeget. Vi valgte at begynde med købstadssamfundet og vente med landkommunen. Men hvilken købstad skulle vi begynde med?

Fra sociologiens ungdom kender vi de såkaldte middelby-undersøgelser. – Lynds: Middletown er et eks. – Det var idealet at finde en by, der var så gennemsnitlig i alle retninger, at den kunne tages som et typisk udtryk for alle byer af den størrelsesorden og af den sociale struktur. Men man blev jo snart belært om, at alle byer har deres særpræg. – At »middelbyen« med andre ord ikke eksisterer.

Opgaven blev snarere at finde et sted, hvor de sammenhænge mellem kulturelle og sociale forhold vi måtte finde – trods et lokalt særpræg – også kunne ventes at være til stede i andre samfund omend naturligvis med de variationer, som det lokale særpræg netop betingede.

Vanskeligheden i dag ved at vælge et bestemt steds befolkning som objekt for en undersøgelse ligger bl.a. i, at f.eks. en bys grænser er langt mindre veldefinerede end før. Man *har* ganske vist den administrative inddeling – kommunen – som udgangspunkt. – Og den må man af praktiske grunde som regel benytte, selv om det ikke altid er lige heldigt, fordi byens omegnskommuner og fjernere liggende kommuner jo spiller en betydelig rolle for byens liv. Navnlig efter at det er blevet lettere og hurtigere at bevæge sig. Således boede mere end 20% af aftenskoleklientellet i Slagelse uden for Slagelse kommune. Dertil kommer så, at byens egen befolkning bevæger sig mere end før. Det er jo f.eks. ikke uoverkommeligt at tage til København fra Slagelse for at overvære en sportsbegivenhed eller en teaterforestilling. Mange benytter mulighederne for at bevæge sig

vidt omkring i week-enden eller sommeren. 13% af befolkningen i Slagelse sagde, at de havde været på udenlandsrejse i sommerferien. Og jeg tror også, at folk er mindre bofaste end før. I hvert fald viste befolkningsundersøgelsen i Slagelse, at kun hver femte af de adspurgte altid havde boet i byen, mens 16% af den voksne befolkning havde boet der mindre end 4 år. Denne forholdsvis ringe bofasthed må formentlig for mange give mindre tilknytning til bostedet, end tidligere tiders mennesker følte. Byen er mindre end før en afsluttet enhed og mere et integreret led i en større helhed.

Når vi valgte Slagelse, så skyldtes det, at byen i befolkningsmæssig henseende lå nær et gennemsnit, at der tidligere var gennemført en tilsvarende undersøgelse i byen, nemlig ungdomskommissionens enquête, og at Slagelse ligger i en rimelig afstand fra København. Så langt væk, at det ikke kan betragtes som en forstad – endnu ikke i hvert fald – og så tæt ved, at selve transporten ikke ville blive en belastning for undersøgerne, der jo havde deres bopæl i hovedstaden.

Man kan måske indvende, at det ville have været en fordel for undersøgelsen, om vi havde slået os ned i Slagelse i undersøgelsesperioden. Så ville vi have haft mere tid til at sætte os ind i dens forhold og lært dens mennesker bedre at kende. – Men på den anden side er det også en forskningsmæssig fordel ikke at blive for intim med det, man skal undersøge. Ikke at gøre dets problemer til sine egne.

Gennemførelsen

Vi kom altså udefra og blev overalt modtaget gæstfrit af interesserede mennesker. Vi mødte ingen undersøgelsesfrygt. Dem, vi henvendte os til, var meget villige til at fortælle om deres forhold, deres arbejde og deres problemer. Vi mødte meget stor hjælpsomhed.

I første omgang var opgaven at foretage en rekognoscering.

Vi måtte naturligvis orientere os om mange ting, inden vi gik igang med den egentlige undersøgelse. Vi skulle vide noget om, hvordan oplysningsarbejdet foregik. Hvilke mål man havde for dette arbejde. Hvordan man planlagde og organiserede arbejdet o.s.v. Det gjaldt både aftenskolevirksomheden, biblioteksarbejdet og de foreninger, der på en eller anden måde gav sig af med kulturel virksomhed eller oplysning for unge og ældre.

Vi måtte yderligere se på, hvilke fritidsmuligheder og kulturformidling der iøvrigt var i byen, og hvilken massekommunikation der kom til Slagelse udefra samt naturligvis også på byens egen presse.

Vi søgte at få et vist kendskab til byens historie, dens erhvervsstruktur og det politiske liv.

Der blev yderligere sat et aftenhøjskolekursus igang i vinteren 1956/57, hvor vi dels selv, dels ved hjælp af tilkaldte eksperter satte en kreds af interesserede i Slagelse ind i de forskellige sociologiske problemstillinger og metoder, som måtte forventes ville blive interessante i forbindelse med undersøgelsen. Gennem de diskussioner, som derefter udspandt sig i kredsen, fik vi en masse oplysninger, der blev nyttige for vort arbejde.

Denne aftenhøjskolekreds kunne også betragtes som et eksperiment, hvor man forsøgte at forene en undervisning i et bestemt emne med en konkret opgaves løsning. Flere af kredsens deltagere hjalp os senere, da vi gennemførte den egentlige materialeindsamling.

Vi kom til at erfare, hvordan verdenspolitiken kan spille ind i fredelig aftenskolevirksomhed. To aftener i slutnin-

gen af oktober og begyndelsen af november 1956 satte begivenhederne i Budapest og Suez deltagelsen i studiekredsen ned. Vi ville også selv have foretrukket at blive hjemme ved højtalerne de aftener.

I september 1957 sattes undersøgelsens egentlige materialeindsamling iværk.

Efterhånden som de forskellige aftenskole- og aftenhøjskolekursus begyndte, blev deltagerne i kursus første time præsenteret for et spørgeskema, som vi bad dem besvare, og som kunne udfyldes i løbet af ca. 20 minutter. Efter besvarelsen blev skemaerne nedlagt i kuverter og afleveret til kursuslærerne, der administrerede denne materialeindsamling.

Udspørgningen blev gennemført på 113 af 120 hold, der startede i sept. Af de 113 holds 1667 elever fik vi svar fra 1496 eller omtrent 90%, og det er meget tilfredsstillende for undersøgelser af den type, hvor folk selv skal udfylde skemaer.

Skemaets spørgsmål drejede sig for det første om deltagernes forhold til det kursus, de var begyndt på: Hvorfra de havde fået kendskab til det, hvorfor de havde meldt sig, og hvad de ville bruge den viden til, de fik o.s.v. For de fleste syntes det motiv, at man vil have mere ud af fritiden at være det dominerende. Men navnlig hos de unge elever spiller det en stor rolle, at man går på kursus, fordi man vil lære noget, som man kan bruge i sit erhverv. Desuden spurgte vi, om de tidligere havde deltaget i oplysningsforbundenes kursusvirksomhed. Endvidere søgte vi oplysning om deres radiolytning og fjernsynskikning, biografbesøg, avislæsning og læsning af uge- og månedsblade, yderligere om elevernes evt. benyttelse af folkebiblioteket og forhold til bøger.

Der stilledes også spørgsmål om sport og hobbyvirksomhed af forskellig art samt om kirkegang. Endelig stilledes en række spørgsmål om den enkeltes sociale baggrund: om uddannelse og erhverv, om familieforhold og økonomi.

Alle disse spørgsmål blev stillet for at vi kunne få et nøjere kendskab til den kreds af mennesker, der søger aftenskolen, for senere at kunne sammenligne denne skoles klientel med hele Slagelses befolkning.

Hele dette store spørgeskemamateriale blev kodet og sendt til hulkortbehandling. Og vi gik derefter i lag med at forberede befolkningsundersøgelsen i Slagelse. Også til denne undersøgelse brugtes spørgeskemaer. Og de fleste af spørgsmålene fra det første skema blev overført hertil. Desuden blev nogen af de emner, der var berørt i det første skema, uddybet i befolkningsundersøgelsens skema, f.eks. spørgsmålet om læsning og tilknytning til biblioteket. Yderligere blev der medtaget en del spørgsmål, som UNESCO var interesseret i at få belyst.

Vi kunne foretage denne udvidelse, fordi befolkningsundersøgelsen blev gennemført ved hjælp af interviewere, der i forvejen havde fået nogen træning, og som bl.a. derfor var i stand til at klare flere spørgsmål end man normalt vil vove at bede folk om at besvare skriftligt i skemaer, de selv skal udfylde.

Selve befolkningsundersøgelsen blev gennemført i februar 1958.

Det var på forhånd klart, at vi hverken havde økonomi eller tid til at udspørge hele byens befolkning, som vi kunne udspørge alle aftenskoleeleverne. Vi måtte nøjes med at interviewe et udsnit af befolkningen og sørge for, at dette udsnit blev sådan, at det bedst muligt repræsenterede hele byens voksne befolkning.

Det gør man bedst på den måde, at man sørger for, at alle byens borgere på forhånd har lige store chancer for at blive udvalgt som emne for udspørgning, på samme måde som alle indehavere

af en lodseddel har samme mulighed for at vinde en af gevinsterne i lotteriet.

I praksis gjorde vi det sådan, at vi bad en hulkortmaskine, der indeholdt alle folkeregisterkortene på Slagelse borgere på 18 år og derover, udtage hvert 20. kort – altså 5% af kortene – og så reproducere oplysningerne fra disse kort til en liste – den blev på 839 personer. Og efter denne liste gik vore 30 interviewere så ud i Slagelse for at udspørge folk. Vi fik svar fra 721 eller 86%.

En sammenligning mellem vort udvalg og hele byens befolkning viser med hensyn til fordeling på køn, alder og erhverv, at udvalgets repræsentativitet var så god, som man kunne ønske. Vi fandt således også det antal aftenskoleelever i befolkningsmaterialet, som man måtte vente at finde – 11%. Af hensyn til muligheden for at sammenligne de to grupper havde vi yderligere udvalgt et sample på 5% af dem, der havde besvaret aftenskoleskemaet, og også udspurgt dem med befolkningsskemaet.

Da interviewingen var gennemført, blev også materialet fra befolkningsundersøgelsen kodet og sendt til hulkortbehandling.

Resultaterne

Dermed var vi kommet til undersøgelsens næste fase: Analysen af det indsamlede materiale.

Man kan spørge om værdien af et sådant materiale. Svarer folk virkelig ærligt og oprigtigt på de spørgsmål, der stilles dem? Det er erfaringen fra mange undersøgelser, at man gennemgående kan regne med, at folk svarer ærligt, når visse undersøgelsesbetingelser er opfyldt. Det er i virkeligheden sværere at lyve end at tale sandhed. Og giver man ikke folk en særlig anledning til at lyve, så gør de det gennemgående heller ikke. I de tilfælde, hvor vi har været i stand til at kontrollere de fundne resultater, afviger de da heller ikke meget fra det ventede.

(Men der er opstået visse metodologiske problemer i forbindelse med besvarelserne på de to udspørgningsformer – den skriftlige i aftenskoleundersøgelsen og den mundtlige i befolkningsundersøgelsen. Disse problemer er vi i øjeblikket ved at se nærmere på).

I virkeligheden rummer et sådant materiale en uendelighed af muligheder for analyse. Det er at betragte som en lang række øjebliksbilleder af et stort antal mennesker med hensyn til mange ting, og dette kan sammenfattes på mange måder. Som eks. på en sådan sammenfatning kan jeg nævne, at man kan opdele materialet i to dele: De, der låner bøger på biblioteket, og de, der ikke gør det, og se på, om der er forskelle mellem disse to grupper. F.eks. med hensyn til spørgsmålet, om de også har købt bøger til sig selv i løbet af den sidste måneds tid. Det viser sig da, at vi finder flere bogkøbere blandt bibliotekslånerne end blandt dem, der ikke kommer på biblioteket.

Blandt de mange muligheder for analyse gælder det om at udvælge et forholdsvis lille antal, som er i stand til at belyse de forhold, man interesserer sig for.

I første omgang giver materialet en meget grov beskrivelse af de forhold, man vil undersøge.

Man får f.eks. at vide, at 47% af befolkningen går til møder eller arrangementer i de foreninger eller sammenslutninger, de er medlem af, så ofte de kan. Og at denne foreningsaktivitet ligger noget højere for aftenskoleelevernes vedkommende. Man kan spørge, om en sådan foreningsaktivitet er stor eller lille. Det er naturligvis et spørgsmål, som det er svært at svare på. Men at denne akti-

vitet ligger højere i Slagelse end i tilsvarende samfund i udlandet fik jeg i hvert fald en bekræftelse på under et møde i sommer i det UNESCO-samarbejde, vi deltager i. Der vakte det også forundring, at der er flere foreningsmedlemmer end mennesker i Danmark. – En kendsgerning, som dog ikke fremgår af Slagelse-undersøgelsen.

Et andet af den slags resultater er, at 57% af befolkningen i Slagelse sagde, at de interesserer sig for sport, at 13% selv dyrker sport, og 12% er medlemmer af en idrætsforening el. lign. Dansk Idrætsforbund har stærkt op imod 1 mill. medlemmer. Det kunne tyde på, at Slagelse ligger noget svagt med hensyn til den aktive sportsinteresse, men her må man tage i betragtning, at Slagelse-undersøgelsen ikke medtager de unge under 18 år, hvor sportsinteressen som bekendt er størst, samt at der blandt Idrætsforbundets 1 mill. medlemmer må være en del gengangere, således at forstå at en del er medlemmer af flere idrætsforeninger.

Resultater af den slags, der angiver en størrelsesorden for en befolknings deltagelse i en eller anden aktivitet, får først større interesse, hvis man sammenligner denne befolkning med andre, – og det er jo et af UNESCO-undersøgelsens formål –, eller man bliver i stand til at iagttage det samme forhold i den samme befolkning med visse mellemrum. Så vil man måske blive i stand til at sige, at i denne befolkning har foreningsaktiviteten været dalende, mens sportsaktiviteten har været stigende i en 10 års periode. Der er noget der tyder på, at det går sådan.

Resultater af mere øjeblikkelig interesse får man, når man deler materialet på en måde, som på forhånd må ventes at have betydning for den kulturelle aktivitet, f.eks. efter erhverv, køn, alder, civilstand, skolegang, indkomst o.s.v. Gennem en sådan opdeling i forskellige sociale grupperinger fremkommer interessante ting, hvoraf jeg her skal nævne et par eks.

Når vi sammenligner den gruppe af Slagelses befolkning, der besøgte aftenskolerne, med hele byens voksne befolkning, finder vi, at aftenskoleeleverne har en lavere gennemsnitsalder, og de har – også gennemsnitlig – en længere skoleuddannelse. I hele befolkningen fandt vi 16% med en skoleuddannelse på 9 år og derover. Blandt aftenskoleeleverne var der 37% i den gruppe. I hele befolkningen havde 64% en skoleuddannelse på 7 år og derunder, mens tallet var 43% blandt aftenskoleeleverne. I begge grupper havde 20% en skoleuddannelse på 8 år.

Det er efter min opfattelse en ganske bemærkelsesværdig konstatering.

Jeg tænker her ikke så meget på, at det jo sådan set er en kompliment til kvaliteten af aftenskolernes kursus. Jeg tænker heller ikke så meget på, at denne konstatering måske kan sige noget om, at jo mere skoleuddannelse, man har fået, desto mere tilbøjelig er man også til at søge yderlig uddannelse af den art, der her er tale om.

Men jeg tænker navnlig på, at tallene synes at vise, at oplysningsforbundenes virksomhed i større udstrækning når ud til de bedre uddannede befolkningsgrupper end til dem, der har den kortere skoleuddannelse, og som derfor skulle have et større behov for oplysning – for at få deres skoleuddannelse suppleret. Man kan måske derfor sige, at aftenskolevirksomheden i for ringe udstrækning når ud til de befolkningsgrupper, der er underforsynet med oplysning.

Vi finder noget lignende, når vi undersøger aftenskoleelevernes biblioteksbenyttelse. For det første synes aften-

skoleeleverne hyppigere at være lånere af bøger fra folkebiblioteket end hele befolkningen. I hvert fald svarede 52% ja til spørgsmålet, mens kun 36% af befolkningsudsnittet svarede ja.

Vi kan måske ud fra dette sige, at kulturvaner som aftenskolegang og biblioteksbenyttelse ofte følges ad, at de supplerer hinanden.

Deler vi nu aftenskoleeleverne op efter skolegang og ser på de forskellige uddannelsesgruppers benyttelse af folkebiblioteket, så finder vi også her den nøjeste sammenhæng. I de grupper, der har den længere skoleuddannelse, finder vi langt flere bibliotekslånere og også flere benyttere af læsesalen, flere medlemmer af boghandlernes læsekredse og flere, der har købt bøger til sig selv i 1957, end vi finder i de grupper af aftenskoleeleverne, der har den kortere skoleuddannelse.

En tilsvarende analyse er endnu ikke foretaget på befolkningsundersøgelsens materiale, men jeg tvivler ikke om, at vi vil genfinde det samme forhold i dette materiale. Jeg tror også, at vi vil finde disse sammenhænge mellem almindelig skolegang, aftenskoledeltagelse og biblioteksbenyttelse i andre bysamfund her i landet. Sammenhænge af den art er næppe noget særligt for Slagelse.

Det her observerede hænger da også meget godt sammen med, at bibliotekerne i stort tal mister lånere, der går tidligt ud af skole. De fleste skolesøgende børn er jo lånere på børnebibliotekerne.

Af to mindre undersøgelser, der blev foretaget på biblioteksskolens lejrskole i Nykøbing F. og Slagelse i marts i år af udlånet fra de to byers biblioteker, viste det sig da også, at der var meget få lånere i gruppen under 18 år, der ikke gik i skole.

En del af dem, der forsvinder når de går ud af skole, får bibliotekerne vel igen, når de kommer op i en højere alder, men mange forsvinder formodentlig for stedse.

Perspektiverne

Hvad betyder det nu? Ja, jeg skal ikke komme ind på, hvad det kan betyde rent bibliotekspolitisk, men prøve at se på, hvad konsekvensen af dette forhold kan blive for bibliotekernes lånertal i fremtiden.

Man har talt meget om fjernsynets betydning for tilslutningen til aftenskolerne og for læsningen af bøger og blade o.s.v.

Da det jo tager folks tid at se fjernsyn, kan der efter min opfattelse ikke være nogen tvivl om, at det på en eller anden måde må gå ud over læsningen – i hvert fald mængden af læsning, mindre måske dens kvalitet – i den periode, fjernsynet trænger igennem. Senere sker der vel en afbalancering mellem de to beskæftigelser.

Men bibliotekerne mærker måske dette fænomen mindre i låner- og udlånstal, fordi vi i samme periode, hvor fjernsynet bliver mere og mere almindeligt, har haft en anden udvikling, nemlig at flere og flere får en længere skoleuddannelse. De bevarer derfor længere tilknytningen til bibliotekerne og de kommer senere i livet til at høre til de grupper, hvor vi finder bibliotekets lånere i størst tal.

Nu er det jo ikke givet, at sammenhængen er som her er sagt, men noget kunne tyde på det. Bl.a. dette at bibliotekerne for øjeblikket mest mærker fjernsynet på nedgangen i børnenes læselyst. Det må forholde sig sådan, fordi så mange børn låner på bibliotekerne, i Kbh. ca. 80%, og børn i stort tal er ivrige fjernsynskikkere. Når så fjernsynet vinder større udbredelse og sendetiden udvides, så skal virkningen heraf først og fremmest kunne aflæses på børnenes udlån i

den periode tilpasningen til fjernsynet finder sted.

Vi ville gerne trænge dybere ind i disse og andre problemer. Og vi fortsætter da også behandlingen af Slagelse-undersøgelsens materiale, ligesom vi håber at få midler til at begynde en tilsvarende undersøgelse i et samfund på landet. Efterhånden kan vi måske indsamle så mange detaljer, at vi kan give en mere omfattende beskrivelse af dansk folkekultur, fortælle noget mere om, hvordan denne kultur udvikler sig og spredes, og hvilke forhold, der påvirker den.

Biblioteksskolens sociologiundervisning

Som sagt har vi her i år fået endnu en mulighed for at skaffe information om forskellige kulturfænomener.

Jeg fik i begyndelsen af året tilknytning til dr. phil. *Mogens Blegvads* undervisning i sociologi på Danmarks biblioteksskoles hovedskole. Det er her meningen at give eleverne et almindeligt indblik i sociologiens resultater og arbejdsmetoder. Et vigtigt led i denne undervisning er den såkaldte lejrskole, hvor eleverne kommer ud i et eller andet bysamfund for ved hjælp af de metoder, de har lært, at undersøge forskellige sociale forhold, navnlig med tilknytning til kulturlivet, og senere at beskrive disse forhold.

Det var så lykkeligt, at der på sidste hovedskole var ikke mindre end 10 elever, der valgte at skrive deres hovedopgaver om et emne i denne undervisning. Vi kunne derfor dele holdet op i mindre arbejdsgrupper, der med hovedopgaveskriverne som leder kunne indsamle materiale til disse opgaver. Der blev således skrevet to meget fine opgaver om bogspredning og biblioteksudlånet i Slagelse og Nykøbing F. Man forsøgte her bl.a. at se på lånerne opdelt i forskellige sociale grupperinger i forhold til det de lånte. Det synes at fremgå f.eks. af undersøgelsen i Nykøbing F., at yngre gennemgående læser mere faglitteratur end ældre, og at yngre voksne også gennemgående læser bedre skønlitteratur. Andre skrev om biblioteks-, oplysnings- og foreningsarbejde i en række landkommuner i nærheden af de to byer. En foretog en undersøgelse af benyttelse af og tilfredshed med bogbilen i forbindelse med Kirkeskovskolen. Denne undersøgelse foretoges på et repræsentativt udsnit af de tilstødende 4 kommuners befolkning. Atter andre skrev om ungdomsproblemer, f.eks. politiske ungdomsforeninger i Slagelse.

Jeg må i denne forbindelse have lov at sige, at bibliotekerne jo er meget velegnede udgangspunkter for sociologisk forskning af kulturspredningen.

Nu forbereder vi den næste lejrskole. Den skal gå til Odense i februar 1961, og vi håber, at den bliver lige så vellykket som den første lejrskole, nu har vi jo flere erfaringer at bygge på.

Der synes nu også at være mulighed for, at vi får laboratoriemæssige faciliteter på biblioteksskolen, således at vi kan forberede elevernes undersøgelser bedre og bearbejde materialet på mere tilfredsstillende vis.

Jeg tror at dette arbejde, som biblioteksskolen her har taget op, kan blive frugtbart både for de unge bibliotekarer – og det er jo i denne forbindelse det vigtigste – men også for kulturforskningen her i landet.

Årsmødernes form

Da flere måske deler den kritik af vore årsmøder, der er kommet til orde i overbibliotekar *Gustav Auring*'s og sognebibliotekar *H. C. Hummeluhre*'s indlæg i de to foregående numre af »Bogens Verden«, vil jeg gerne give et bidrag til belysning af forholdene.

*

Hovedbestyrelsen har faktisk, hver gang den skulle tilrettelægge et årsmøde, funderet på, om der mulig kunne findes en anden og bedre form. Men hidtil uden resultat! Og det til trods for, at hovedaktørerne – formanden, rigsbibliotekaren og biblioteksdirektøren – næppe ville have noget imod at blive aflastet for en del af det besvær det er år for år at skulle underholde en så stor forsamling af intelligente, og naturligvis også kritisk indstillede, mennesker.

Det ligger nær at spørge, om ikke mange flere af denne store og gode forsamling ved at tage del i forhandlingerne kunne bidrage til at give mødet større indhold? Men hertil vil man måske med hr.*Hummeluhre* svare: nej! Medlemmerne er trætte af at høre på tre foredrag og tiden til forhandling er for begrænset!

Dette er dog, forekommer det mig, dårlige undskyldninger. Hvis der virkelig indtegnede sig flere talere, ville forhandlingerne – som det er sket enkelte gange – kunne genoptages efter frokostpausen og eventuelt fortsættes den næste dag.

Men *erfaringerne* viser kun ringe talelyst (ringere jo større forsamlingerne er blevet), og dertil er der i og for sig gode grunde, som jeg senere skal berøre. Og på grundlag af disse erfaringer bliver »timeplanen« for møderne lagt.

Når hr. *Hummeluhre* spørger, hvorfor man ikke »som i demokratiske forsamlinger« har et punkt på dagsordenen, der hedder »eventuelt«, må jeg henvise til, at ifølge vore vedtægter skal på dagsordenen opføres »indkomne forslag«. Men desværre hører det til sjældenhederne, at medlemmerne benytter sig af retten til at indsende forslag. De kan gøre det nårsomhelst, men hvis et forslag ønskes fremmet til afstemning, skal det ifølge vedtægterne være hovedbestyrelsen i hænde senest 3 måneder før mødet – en sund regel, der tilsigter at få forhandlingerne godt forberedt og sikre, ikke alene hovedbestyrelsen, men også selve generalforsamlingen, mod overrumplinger.

Hvis talen er om forslag af betydelig rækkevidde, er det kun hensynsfuldt mod forsamlingen, at den forberedes forud. Men mindre spørgsmål vil den dog aldrig vægre sig ved at drøfte, selvom de fremsættes i den elvte time.

I betragtning af den vedtægtsmæssige ret til at fremsætte forslag har et udtrykkeligt punkt »eventuelt« ikke været savnet, men er – som praksis viser – betragtet som noget selvfølgeligt. Jeg kan imidlertid ikke tænke mig, at hovedbestyrelsen skulle have noget imod fremtidig udtrykkeligt at opføre »eventuelt« som et særligt punkt.

*

Inden programmet for næste årsmøde lægges, vil hovedbestyrelsen ligesom hidtil tage spørgsmålet om årsmødets form og indhold op til fornyet overvejelse.

Særlig følgende punkter kommer i betragtning:

I. *Tid og sted.*

Efter at Danmark har udviklet sig til at være et udpræget turistland, er det forbundet med store vanskeligheder at få mødet, med ca. 600 deltagere, placeret sidst i sommerferien, omkring 1. au-

gust. således som man tidligere ønskede det, og det er derfor blevet en næsten ufravigelig regel, at det henlægges til efterårsferien. Nogle er utilfredse hermed – det ville være mærkeligt andet – men hovedbestyrelsen har på fornemmelsen, at det store flertal er ganske tilfreds dermed. (At de, der skal tilrettelægge og føre mødet igennem, finder det ubehageligt at skulle have mødet i sommerferien, burde jeg måske ikke nævne – de stakler er jo til det samme!).

Kun få byer har muligheder for at skaffe passende mødelokaler og navnlig tilstrækkelig indkvartering for så mange mennesker. Med en vis flov fornemmelse efterlyser hovedbestyrelsen ved hvert årsmødes afslutning indbydelse fra en eller anden interesseret købstad, der – som tilfældet var i »de gode gamle dage« – måtte brænde af lyst til at se os! Intet svar! Og så må vi selv gå på opdagerfærd. Da »Nyborg Strand« byder på udmærkede forhold, men man på den anden side også ønsker nogen afveksling, har den praksis udviklet sig, at man søger til »Nyborg Strand« hvert andet år og til andre steder de mellemliggende år.

Hr. *Auring*'s forslag om, at man *altid* skulle mødes på »Nyborg Strand«, ville (hvor dejligt jeg personlig kunne finde det) næppe vinde almindelig tilslutning. Og *Auring*'s plan om, at årsmødet – eller i hvert fald »kærnen« deraf – skulle kunne afvikles på én dag fra kl. 11-18 (således at de, der måtte ønske det, kunne nå frem og tilbage samme dag) ville derfor – rent bortset fra manglerne ved en sådan ordning – kun kunne realiseres hvert andet år.

II. *Begrænsning af antallet af mødedeltagere.*

Ifølge vedtægterne er mødet tilgængeligt for *alle* medlemmer.

Hvis alle ville benytte sig af møderetten, kunne det blive en vældig forsamling: over 1500 biblioteker, repræsenteret hver ved et eller flere bestyrelsesmedlemmer og een bibliotekar, derudover amtsrepræsentanter og mere end 2000 bibliotekarer og andre personlige medlemmer! Da hvert medlem kun har én stemme, er antallet af stemmeberettigede noget mindre end mødeberettigede, men dog meget stort!

Set på denne baggrund er det såmænd såre beskedent, når der »kun« møder 600. Det er derfor ikke ubegribeligt, at der møder så mange, men tværtimod højst forståeligt, at tallet år for år stiger. *Vi* har ikke, som hr. *Auring* siger, begrænset deltagelsen, men kun henstillet til medlemmerne selv at gøre det (d.v.s. at det enkelte bibliotek ikke, som før sket, møder med en stor repræsentation), og tillige har vi været nødt til at gøre opmærksom på, at de begrænsede overnatningsmuligheder kunne føre til afvisning af for sent tilmeldte deltagere, der vil overnatte.

Når hr. *Hummeluhre* betegner sig selv som hørende til sognebibliotekarernes »tilsyneladende« lidet estimerede klasse, forstår jeg ikke, hvad han sigter til. Hovedbestyrelsen, og jeg som formand, har efter evne tilgodeset sognebibliotekarernes interesser, har med glæde hilst sognebibliotekarerne som ny gruppe i foreningen, og vil gerne medvirke til at forbedre deres stilling. – Sognebibliotekerne har efter vedtægterne samme adgang til årsmøderne som andre. Deres amtsrepræsentanter nyder endog det privilegium, at foreningen betaler rejsen.

Hvad iøvrigt angår hr. *Hummeluhre*'s udtalelse om, at »hvis vi ikke havde vore gruppemøder, var det slet ikke til at holde ud«, vil jeg gerne sige, at det jo heller ikke er så lidt at have gruppemøderne. De udgør en væsentlig bestanddel af

årsmødet. Hvor vidt det øvrige er til at holde ud, skal jeg komme tilbage til.

III. *Årsmødets program.*

Dettes hovedbestanddele er følgende:

1. Generalforsamlingen (med regnskabsaflæggelse).
2. Gruppe- og særmøder.
3. Forplejning (frokost- og middagsarrangementer).
4. Et kulturelt foredrag.

1. *Generalforsamlingen* indledes som i andre foreninger med aflæggelse af *beretning*. I og for sig skulle det vel kun være formanden, der »berettede«, men i kraft af vor forenings hele struktur og det frugtbare samarbejde med bibliotekstilsynet har det ifølge lang praksis været skik, at også rigsbibliotekaren og biblioteksdirektøren aflagde beretning. Disse beretninger varer gennemsnitlig 3/4 time hver, tilsammen godt et par timer.

Det kan naturligvis være hårdt nok at høre på! Men idet jeg gerne bortser fra, hvad jeg selv har kunnet præstere, er det mit hovedindtryk, at disse beretninger tilsammen plejer at give et godt overblik over den forhåndenværende tilstand og som regel bliver modtaget med tilfredshed, ofte endog med stærkt bifald!

Hr. *Auring* synes da ejheller misfornøjet med denne aflægning af beretninger, men forudsætter tværtimod, at de også fremdeles bør være en hovedbestanddel af årsmødet, medens hr. *Hummeluhre* synes, at det »slet ikke er til at holde ud«.

Der var naturligvis den udvej, at man trykte og udsendte beretningerne i forvejen, således at generalforsamlingens hovedbestanddel blev forhandling om beretningerne og eventuelt foreliggende forslag.

Behandling af konkrete forslag fra hovedbestyrelse eller medlemmer vil naturligvis altid kunne tage en vis tid. Men herudover giver beretningerne, der så alsidigt som muligt gør rede for bibliotekernes forhold indadtil og udadtil, erfaringsmæssigt ikke anledning til mange indlæg fra medlemmernes side. Det kan nok undertiden virke lidt tamt – ikke mindst for foredragsholderne – når der hverken gives udtryk for tilslutning eller kritik. (I reglen devoverer dog landsretssagfører *Krebs*, Esbjerg, sig – og det skal han kun have tak for). Men er det iøvrigt så mærkeligt eller beklageligt, at der ikke udvikler sig langvarige og i enkeltheder gående forhandlinger?

I betragtning af den store forsamlings forskelligartede sammensætning – videnskabelig-faglige biblioteker, store og små folkebiblioteker, bestyrelser og bibliotekarer – vil forhandlinger, der fortaber sig i enkeltheder af mere eller mindre teknisk eller speciel art, »ikke være til at holde ud« for størsteparten af forsamlingen; man vil knurre og utålmodigt kræve »afslutning«.

Hermed skal det naturligvis ikke være sagt, at der ikke kan blive tale om en frugtbar forhandling om *biblioteksvæsenets hovedspørgsmål,* men i denne stærkt biblioteksinteresserede forsamling vil enighed herom ofte være fremherskende. Men selv dette kan det naturligvis være velgørende at få fastslået gennem forhandlingerne, og særlig værdifuldt vil det være, om man kan få de læge bestyrelsesmedlemmer, for slet ikke at tale om undervisningsministeren, ministeriets embedsmænd eller eventuelt gæster fra bogproduktionens forskellige områder (forfattere, forlæggere m.fl.) til at udtale sig.

Derimod vil forsamlingen som helhed finde, at detailspørgsmål har deres naturlige forum indenfor grupperne (hvis møder, som jeg før sagde, må opfattes som en væsentlig del af årsmødet).

Jeg tror altså ikke på vidtgående og langvarige diskussioner på selve generalforsamlingen, og jeg tvivler om, at det ville blive væsentligt anderledes, selvom man udsendte beretningerne i trykt tilstand og forbeholdt hele mødet til forhandling.

Det er mit indtryk, at de mange mødedeltagere møder veloplagt til at påhøre beretningerne, og at de som regel er enige om, at de derigennem har fået noget »at tage med hjem«, et samlet indtryk af biblioteksvæsenets tilstand som helhed – den biblioteksmæssige enhed og samhørighed, som vi her tillands har ført videre frem end måske noget andet sted (i hvert fald second to none), og som vi derfor har al grund til at være stolte af og pleje.

Jeg tror, at årsmødet er en fortrinlig manifestation af samhørigheden mellem de forskellige bibliotekstyper, deres bestyrelser og bibliotekarer og bidrager til at udvikle de personlige kontakter, ikke alene mellem bibliotekarerne indbyrdes, men også i forhold til bestyrelsesmedlemmer og andre biblioteksinteresserede – deriblandt en række indbudte gæster fra administrationen og bogvæsenets forskellige faktorer samt fra de andre nordiske lande.

Hele denne store forskelligartede forsamling har udbytte af den orientering, beretningerne byder på, og vil også med interesse lytte til eventuelle diskussioner om principielle hovedspørgsmål vedrørende bibliotekernes forhold og stilling i samfundet.

Skønt jeg som mangeårig formand ikke er helt uvildig, vover jeg den påstand, at vore generalforsamlinger meget vel er til at holde ud! Og det i den grad, at de meget vel tåler gentagelse år for år! Og det så meget mere som det jo ikke helt igennem er de samme, der møder til hvert møde.

2. Om *gruppe- og særmøder* skal jeg kun, som før, fremhæve, at de udgør en væsentlig bestanddel af årsmødet og derfor i høj grad må tages med i betragtning, når man taler om årsmødernes værdi.

Deres rette tidsmæssige placering kan måske undertiden rejse problemer, men dog næppe værre, end at de med god vilje og rettidig forberedelse kan løses, navnlig hvis også andendagen tages i betragtning.

3. *Forplejning (frokost- og middagsarrangementer).*

Frokosterne plejer ikke at frembyde vanskeligheder.

Derimod er *middagen* noget af et problem!

Det nemmeste ville være at nøjes med at sørge for, at der – ligesom med hensyn til frokosterne – var mulighed for mod aflevering af en forud købt spisebillet at få noget at spise.

Hidtil har man imidlertid ment, at middagen burde arrangeres som *en festlig fællesspisning*, hvor de indbudte gæster sættes til højbords med foreningens bestyrelsesmedlemmer og andre dignitarer. – Desværre kan ikke alle 3-400 deltagere sættes til højbords, men jeg kender fra andre lignende lejligheder, hvor fornøjeligt man kan have det også på en mindre udsat post!

Det hele kan falde meget festligt ud, men det fører med sig, at der skal holdes en tale for gæsterne, at nogle af disse svarer, og at også andre udfolder deres talelyst – så at man eventuelt må sidde til bords 2-3 timer for at nyde en beskeden middag til akkompagnement af en række mere eller mindre »åndrige« taler.

Kan en kulturel forening som vor være det bekendt?

Javist kan den så! Man er ikke tvangsindlagt som deltager, men erfaringen viser, at der er nok, der vil være med.

glæde sig over samværet med kammerater og venner og lade gold kritik blive hjemme.

Dermed skal ikke være sagt, at det ikke kan gøres bedre. Men det afhænger først og fremmest af deltagernes humør og medvirken.

Bl.a. ville det være rart, om man kunne sikre sig en god og fornøjelig hovedtaler, og om der i den store skare af intelligente biblioteksfolk hvert år var i hvert fald én, der skrev en god sang. Og endelig kunne en god toast master måske forebygge, at en taler kom ind midt imellem serveringen af isen og flødesovsen (som hr. H. omtaler)!

Nogle gange har vi haft en musikalsk eller anden underholdning efter middagen, og det kan være udmærket; men hvor det ikke har kunnet arrangeres, har deltagerne befundet sig vel ved efter middagen og kaffen at snakke sammen i mindre grupper rundt om i salene.

Om der iøvrigt kan bydes på underholdning, byture med fremvisning af seværdigheder, teaterforestillinger m.m., må bero på stedet, hvor mødet holdes, og det initiativ, der udfoldes af de lokale kræfter, der har med mødearrangementet at gøre.

4. Om de *kulturelle foredrag* synes jeg kun der er at sige, at vi gennem årene har været særdeles heldige med at formå dygtige og gerne hørte foredragsholdere til at komme og give vort årsmøde *et ekstra plus.*

*

Til slut vil jeg gerne sige: Hovedbestyrelsen vil være lydhør overfor ethvert *praktisk* forslag, der kan tjene til at gøre årsmøderne så tilfredsstillende som muligt, idet den anser deres opretholdelse for at være af vigtighed for det gode sammenhold indenfor foreningen.

Rudolf Lassen

M E D D E L E L S E R

Bekendtgørelse om gennemførelse af lov om folkebiblioteker

I henhold til § 2, stk. 5, i lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker, som ændret ved lov nr. 87 af 21. marts 1959, fastsættes herved følgende regler om lovens gennemførelse:

§ 1. For hvert bibliotek skal der udfærdiges en vedtægt og en arbejdsplan, der stadfæstes af biblioteksdirektøren.

§ 2. *Vedtægten* skal indeholde bestemmelser om følgende forhold:

a) *Bestyrelsen.*

Ved kommunale biblioteker fastsætter kommunalbestyrelsen, og ved andre biblioteker den forsamling eller kreds af personer, der bærer det økonomiske ansvar for bibliotekets drift, efter forhandling med kommunalbestyrelsen, på hvilken måde bestyrelsen skal vælges, hvorved vil være at iagttage, at bestyrelsen skal vælges på et bestemt åremål, og at den ikke må supplere sig selv. For kommunale biblioteker henvises i øvrigt til § 10 i købstadkommunalloven (lovbekendtgørelse nr. 328 af 6. juli 1950) og §§ 10 og 11 i landkommunalloven (lovbekendtgørelse nr. 329 af 6. juli 1950). Den ledende bibliotekar kan ikke være medlem af bestyrelsen, men fungerer som dens sekretær.

Bestyrelsen er ansvarlig for anvendelsen af bibliotekets midler, derunder tilskuddet fra stat og kommune.

b) *Den ledende bibliotekars lønning, ansættelses- og afskedigelsesvilkår samt hans virksomhed.*

I samarbejde med eller efter bemyndigelse fra bestyrelsen foretager bibliotekaren indkøb af bøger.

Ved biblioteker, hvis driftstilskud fra staten beløber sig til 2 000 kr. og derover, skal der finde opslag sted af ledende bibliotekarstillinger og meddelelse herom fremsendes til biblioteksdirektøren. Forhandling med biblioteksdirektøren skal, hvis denne ønsker det, kunne ske på stedet i et bestyrelsesmøde, hvor de indkomne ansøgninger behandles. Denne bestemmelse finder også anvendelse ved besættelsen af stillinger som ledende børnebibliotekar ved selvstændige børnebiblioteker, hvor folkebibliotekets leder ikke efter vedtægten er den administrative leder af børnebiblioteket.

For andre biblioteker skal bestyrelsen, så snart der opstår spørgsmål om ansættelse af ledende bibliotekar i en ledig eller nyoprettet stilling, give meddelelse til biblioteksdirektøren, for at denne kan få lejlighed til at udtale sig.

Ledende bibliotekarer fratræder senest med udgangen af den måned, hvori de er fyldt 70 år.

For tjenestemandsansat personale ved kommunale biblioteker skal lønnings-, ansættelses- og afskedigelsesvilkår være fastsat i vedkommende kommunes tjenestemandsvedtægt, pensionsvedtægt og lønningsregler, jfr. købstadkommunallovens § 31, stk. 3., og landkommunallovens § 15, stk. 3. For sådant personale finder de foranstående regler kun anvendelse i det omfang, de ikke strider mod de kommunale vedtægter og regler.

Såfremt biblioteksarbejdet udføres af en eller flere heldagsbeskæftigede personer, skal bibliotekets leder være faguddannet bibliotekar, medmindre biblioteksdirektøren finder det forsvarligt under særlige omstændigheder at meddele en tidsbegrænset dispensation.

Deltidsbibliotekarer, der leder sognebiblioteker eller andre mindre bibliote-

ker, skal efter forudgående orientering på et centralbibliotek deltage i et af de af Danmarks Biblioteksskole afholdte kursus for ledere af mindre biblioteker. Biblioteksdirektøren kan, hvor forholdene taler derfor, dispensere fra denne bestemmelse.

For centralbibliotekernes vedkommende, se § 4, stk. b.

c) *Bibliotekets område.* (Købstadkommune, landkommune, landsogn, kommuneforbund o.s.v.).

Det anbefales, at biblioteker inden for samme kommune eller inden for et skoleforbund udgør én administrativ enhed, jfr. bibliotekslovens § 3, stk. 6. For så vidt flere kommunale biblioteker samles under én administrativ ledelse, må der etableres et kommunalt fællesskab i overensstemmelse med reglerne i købstadkommunallovens § 22, stk. 6, og landkommunallovens § 13, stk. 2 og § 25, stk. 2.

d) *Forsikringen af bibliotekets ejendele,* der skal ske i et almindeligt anerkendt selskab.

e) *Bibliotekets regnskab,* der skal føres således, at der til enhver tid haves en nøje oversigt over dets økonomiske stilling. Regnskabsåret skal gå fra 1. april til 31. marts. Regnskabet med statusopgørelse revideres for de kommunale bibliotekers vedkommende af den kommunale revision. For andre bibliotekers vedkommende foretages revisionen på en af følgende måder:

1. af den kommunale revision under forudsætning af, at kommunalbestyrelsen giver sin tilslutning hertil og samtidig påtager sig at decidere regnskabet.
2. af revisorer udpegede af kommunalbestyrelsen,
3. af en statsautoriseret revisor.

f) *Bibliotekets overgang til kommunen,* hvis virksomheden ophører, jfr. lovens § 2, stk. 1. c.

§ 3. *Arbejdsplanen* skal indeholde bestemmelser om følgende forhold:

a) *Bogkøbet.*

Bibliotekets bogbestand skal være alsidigt sammensat. Det skal indeholde en samling oplysende litteratur af geografisk, historisk og almindelig kulturhistorisk art, bøger om religiøse spørgsmål, samfundets ordning, naturkundskab og de praktiske erhverv. Biblioteket kan dog supplere sin egen bogbestand ved lån fra de større biblioteker, men det må altid eje sådan faglitteratur, som kan yde de almindeligste oplysninger på de forskellige områder.

På skønlitteraturens område skal biblioteket kunne give læserne adgang til det bedste af den på dansk foreliggende litteratur. De større biblioteker bør også have et passende udvalg af skønlitteratur på norsk og svensk.

Ved bogvalget skal der inden for alle områder tages hensyn til den for børn og unge egnede litteratur. Hvor der oprettes selvstændige, for alle børn tilgængelige børnebiblioteker, der dækker bibliotekets område, kan arbejdsplanen ændres under hensyn hertil (jfr. § 5, IV.).

b) *Indbindingen.*

Bibliotekets almindelige udlåns- og læsesalsbøger skal indbindes i gode og holdbare bind med påtrykte titler. Der må drages omsorg for, at bøgerne til enhver tid er velholdte.

c) *Kassation.*

Biblioteket skal ved regelmæssig revision af bogbestanden sørge for, at forældede, opslidte eller stadig ubenyttede bøger på en eller anden måde bliver udskilt af biblioteket.

d) *Udlånet.*

Alle beboere inden for virkeområdet skal have adgang til vederlagsfrit hjemlån. For centralbibliotekernes vedkommende se dog § 4, d.

Der må ikke til biblioteket være knyttet læsekredse, hvor nyanskaffede bøger cirkulerer, inden de indgår i det almindelige offentlige udlån.

Alle bøger skal kunne hjemlånes und-

tagen bøger i håndbogsamlingen og enkelte sjældne eller kostbare værker.

Biblioteket skal være forpligtet til ved henvendelse til det centralbibliotek, i hvis område det er beliggende, at søge at skaffe lånerne bøger, som biblioteket ikke selv ejer. For tilbagesendelse af bøger, der fremskaffes fra udenlandske biblioteker, kan biblioteket forlange portoudgiften godtgjort af lånerne. Det bemærkes, at der fra de øvrige offentlige biblioteker kun kan forventes udlånt bøger, som ikke findes i centralbiblioteket.

Udlånstiderne skal være faste, på landet mindst 2 dage om ugen med mindst 1 time hver gang og højst 2 måneders lukketid om sommeren; i købstæder og købstadlignende bebyggelser mindst 4 gange om ugen med mindst 2 timer hver gang og højst 1 måneds lukketid. Udlånstiderne må lægges således, at der også tages hensyn til lånere, som kun kan komme om aftenen.

Der skal finde noteringer af hjemlån sted, der viser, når og til hvem den enkelte bog er udlånt, ligesom der skal føres statistik over udlånet, der i alt fald viser benyttelsen af henholdsvis skønlitteratur og faglitteratur.

Beskadigede eller bortkomne bøger skal erstattes af lånerne.

e) *Kataloger.*

Der skal føres en tilvækstfortegnelse og en nøjagtig fortegnelse på kort (eller sedler) over bibliotekets bøger, svarende til opstillingen på hylderne. Ved opstillingen skal bøgerne være delt i klasser efter deres indhold efter en af Statens Bibliotekstilsyn godkendt klassedeling.

f) *Personalet.*

Bibliotekaren har den daglige ledelse af biblioteket. Er der til dette knyttet andet personale, skal der – ud over arbejdsplanen – udarbejdes en plan over arbejdsfordelingen mellem personalet samt regler for personalets lønnings-, ansættelses- og afskedigelsesvilkår, og for anvendelsen af elever og midlertidig hjælp.

Om lønnings-, ansættelses- og afskedigelsesvilkår for kommunalt ansat personale, se § 2 b, stk. 5.

g) *Budgettet og regnskabet.*

Der skal lægges et budget for hvert regnskabsår, hvorved det må påses, at der bliver et rimeligt forhold mellem de forskellige udgiftsposter: bogkontoen (indkøb og indbinding), lønningskontoen og andre udgifter (jfr. lovens § 3, stk. 1 og den deri nævnte økonomiske vejledning).

Regnskabet skal føres enten af den ledende bibliotekar eller: i kommunale biblioteker af kommunens bogholderi, i ikke-kommunale biblioteker af en særlig regnskabsfører. Hvor bibliotekaren ikke fører regnskabet, skal han attestere alle udbetalinger og indføre en kopi af regnskabet i en af bibliotekstilsynet godkendt regnskabsbog, der ligeledes vil være at anvende ved selve regnskabet i de tilfælde, hvor dette ikke føres af det kommunale bogholderi.

Den med den årlige beretning følgende regnskabsoversigt med statusopgørelse skal være godkendt af bestyrelsen og underskrevet af regnskabsføreren og bestyrelsens (det kommunale biblioteksudvalgs) formand samt af revisionen.

For centralbiblioteker gælder herudover særlige regler, jfr. § 4, i.

h) *Læsesale (læsestuer).*

Forud for oprettelse af læsesale (læsestuer) må der foreligge en af biblioteksdirektøren tiltrådt plan vedrørende læsesalens udformning, retningslinjerne for håndbogsamlingens art og omfang, åbningstiderne og den bibliotekariske vejledning på læsesalen, jfr. § 2, stk. 1. e. i loven.

§ 4. For *centralbiblioteker* fastsættes følgende yderligere bestemmelser:

a) I vedtægten skal optages bestemmelsen i lovens § 2, stk. 1. h. vedrørende kommunalbestyrelsens, amtsrådets (amtsrådenes) og oplandets sognebiblio-

tekers repræsentation i centralbibliotekets bestyrelse med angivelse af antallet af disses repræsentanter.

Kommunalbestyrelsen og amtsrådet (amtsrådene) udpeger selv deres repræsentanter, jfr. reglerne i købstadkommunallovens § 10 og landkommunallovens § 11 og § 23, stk. 2.

Den stedlige amtskreds af Danmarks Biblioteksforening udpeger hvert 4. år på sin generalforsamling sognebibliotekernes repræsentant eller repræsentanter i bestyrelsen.

Forholdet mellem antallet af de forskellige institutioners repræsentanter skal for hvert enkelt biblioteks vedkommende godkendes af ministeren. I kommunale biblioteker skal flertallet af bestyrelsens medlemmer og dennes formand vælges af kommunalbestyrelsen.

For Århus kommunes vedkommende er den rådmand, under hvem biblioteksvæsenet er henlagt, dog formand for bestyrelsen, når han er valgt til medlem af denne.

b) Den ledende bibliotekars person, lønning og pensionsordning skal godkendes af ministeren.

For at en person kan forventes godkendt som ledende bibliotekar for et centralbibliotek, skal han have gennemgået Danmarks Biblioteksskole eller have anden dertil svarende uddannelse samt mindst 5 års praksis ved folkebiblioteker efter endt uddannelse.

Ved fastsættelsen af lønningen kan skoleinspektørløn eller alt efter bibliotekets størrelse og virksomhed en højere for andre ledere af kommunens virksomheder gældende løn være vejledende. I de tilfælde, hvor bibliotekaren ikke går ind under kommunens almindelige pensionsregler, skal der drages omsorg for en pensionsordning, der skal være godkendt af ministeren.

I tilfælde af dødsfald, forflyttelse eller sygdom, som ved lægeattest betegnes som langvarig, bør der i disse stillinger foretages konstitution.

c) Bogbestanden skal omfatte dels de for oplandsvirksomheden fornødne dubletter af udlånslitteratur (herunder børnebøger) af såvel skønlitterær som faglig karakter og mere elementære håndbøger, der er egnede til udlån, dels en særlig centralbiblioteksbestand ud over almindelige købstadbibliotekers bogbestand, omfattende først og fremmest den nationalhistoriske og lokalhistoriske litteratur (tidsskrifter, kildepublikationer, monografier og håndbøger) samt publikationer vedrørende stats- og kommuneforvaltningen, men dernæst også mere speciel faglitteratur på dansk og supplerende faglitteratur på fremmede sprog samt et udvalg af skønlitteratur på engelsk, fransk og tysk.

Der skal endvidere forefindes et fyldigt, bibliografisk apparat, ikke alene til brug for personalet, men også tilgængeligt for bibliotekets benyttere.

d) Biblioteket skal almindeligvis være forpligtet til ved henvendelse til de øvrige offentlige biblioteker at søge at skaffe lånerne bøger, som det ikke selv ejer. Centralbiblioteket må eventuelt lade et ønsket hjemlån foretage i form af fotokopi, filmstrimmel el. lign.

Udlånet skal være åbent hver søgnedag kl. 10-20 i tiden 1. september-30. april, i tiden 1. maj-31. august kl. 10-19. Lørdage hele året kan lukkes tidligere, dog ikke før kl. 14.

Udlån til oplandet skal kunne ske såvel til enkeltlånere som i form af depotlån til sogne- og børnebiblioteker samt studiekredse. Depotlån udbringes med bogbil mindst 2 gange om året til sogne- og børnebiblioteker, der måtte ønske det.

Alle beboere i oplandet, såvel voksne som børn i den undervisningspligtige alder, har ret til hjemlån fra centralbiblioteket. Er børnebiblioteket i hjemstedskommunen en selvstændig kommunal institution, bør der skabes mulighed for, at børn fra oplandet kan låne der.

Centralbiblioteket er dog ikke forpligtet til at udlåne til oplandets biblioteker sådanne bøger, såvel inden for fag-

litteratur som skønlitteratur (herunder børnebøger), som hører til grundstammen i ethvert sogne- eller børnebibliotek.

Udlån af oplysende litteratur skal være gratis. For udlån af skønlitteratur til enkeltlånere, der henvender sig uden om det stedlige bibliotek, samt til beboere i biblioteksløse områder, kan tages betaling, dog højst 10 kr. årlig pr. låner, eller der kan træffes en særlig overenskomst mellem centralbiblioteket og den pågældende biblioteksløse kommune om en årlig ydelse til fordel for alle dens beboere, for tilgrænsende kommuner i form af en forholdsvis andel i udgifterne.

Tilsendelsen af bøger skal ske uden udgift for lånerne (jfr. § 3, d., stk. 4.).

e) Til biblioteket skal være knyttet en for alle gratis tilgængelig læsesal med tidsskrifter, håndbøger og bibliografier. Læsesalen, der skal fungere som oplysningscentral for hele centralbiblioteksområdet, skal være under kyndigt tilsyn i hele åbningstiden. Oplysninger, som ikke kan fremskaffes ved hjælp af læsesalens samlinger, skal om fornødent søges tilvejebragt ved henvendelse til andre offentlige biblioteker og institutioner.

Læsesalen skal have mindst samme åbningstid som udlånet (se d, stk. 2).

f) Den ledende bibliotekar skal være pligtig til én gang årligt at møde til forhandling med Statens Bibliotekstilsyn og til efter tilsynets opfordring i hvert enkelt tilfælde at besøge de mindre biblioteker i området og indhente oplysninger om bestemte spørgsmål.

De dermed forbundne udgifter skal afholdes af centralbiblioteket.

g) Foruden den ledende bibliotekar skal der til biblioteket være knyttet mindst følgende faguddannede personale:

1 til udlånet, 1 til læsesalen, 1 til oplandsarbejdet og 1 til børnebiblioteket, såfremt dette er en afdeling af centralbiblioteket.

h) Med hensyn til den i lovens § 5 b. nævnte biblioteksteknisk vejledning for oplandets biblioteker fastsættes følgende:

Centralbiblioteket er forpligtet til at yde den biblioteksteknisk og rådgivende vejledning, herunder at stille forslag til boganskaffelser, til alle statsunderstøttede biblioteker inden for sit område.

Af biblioteker som modtager mere end 5 000 kr. i statstilskud, kan centralbiblioteket dog for det egentlige bibliotekstekniske arbejde forlange en betaling, der svarer til udgifterne til materiale og arbejdsløn.

For alle andre biblioteker er centralbiblioteket forpligtet til uden vederlag:

1. at gennemgå forslag til boganskaffelser og, om det ønskes, selv at stille forslag i så henseende. Vejledning skal om fornødent ydes ved besøg på stedet,
2. at påtage sig hele indbindingskontrollen, idet dog indbindingen da må foretages på et sted, hvor det kan ske uden ulempe for centralbiblioteket. Også bogbestillingerne kan da, om centralbiblioteket ønsker det, foretages af dette på det pågældende biblioteks vegne,
3. at bistå ved kassation af forældede, opslidte eller ubenyttede bøger,
4. at foretage al klassedeling og at udfærdige alle hyldelistekort og bogkort,
5. ved oprettelse eller nyordning af et bibliotek at udføre hele det grundlæggende tekniske arbejde, herunder udarbejdelse af forslag til budget og til bogbestandens grundstamme, gennemgang og kassation af den eventuelt tilstedeværende ældre bogbestand, udarbejdelse af en fuldstændig hyldeliste, vejledning ved indretning af udlånssystem, regnskab, statistik o.s.v. Ved nyordningen af et ældre bibliotek kan hele bogbestanden sendes ind til centralbiblioteket, således at det nye bibliotek kan afleveres samlet, færdigt til udlån.

Centralbiblioteket er endvidere forpligtet til at yde bistand ud over det i punkt 1-5 anførte (f. eks. udfærdigelse af titelkort, emnekort o. s. v.), men kan i så fald kræve dækning for udgifterne til materiale og arbejdsløn.

Centralbiblioteket kan med biblioteks-tilsynets sanktion afslå at yde hjælp ved oprettelse eller nyordning af et bibliotek, hvis budget er så lille, at det skønnes umuligt at føre biblioteket videre i overensstemmelse med bibliotekslovens krav. Yderligere kan centralbiblioteket afslå at foretage katalogisering af bøger, som falder uden for de bestemmelser, der er givet i bibliotekslovens formålsparagraf og bekendtgørelsens § 3 a.

Vejledning skal ydes efter opfordring enten fra Statens Bibliotekstilsyn eller fra vedkommende bibliotek. Indberetning om ydet vejledning af større omfang skal indsendes til bibliotekstilsynet. De med vejledningen forbundne rejseudgifter skal afholdes af centralbiblioteket.

i) Med centralbibliotekets ansøgning om statstilskud skal på et af biblioteks-tilsynet formuleret skema følge en særlig redegørelse med oplysninger om anvendelse af alle de midler, der i årets løb er stillet til rådighed for virksomheden i oplandet.

Ved beregningen af det særlige centraltilskud, der sættes i forhold til indbyggertallet (jfr. loven § 5, b.), anvendes det af Statistisk Departement i Statistiske Meddelelser senest offentliggjorte tal for folkemængden.

§ 5. For de i henhold til lovens § 3, stk. 6, oprettede *børnebiblioteker i folkeskoler* fastsættes følgende bestemmelser:

I.

Børnebibliotekerne skal ejes af kommunen og anbringes i de kommunale skoler, eller hvor det findes praktisk i andre lokaler, der stilles til rådighed. Børnebiblioteker kan også ejes i fællesskab af to eller flere kommuner, der i dette øjemed danner et biblioteksforbund eller i samarbejde med et centralbibliotek driver et fællesbørnebibliotek, jfr. lovens § 2, stk. 4.

II.

For hver kommunes (kommuneforbunds) børnebiblioteker skal der udfærdiges *en vedtægt og en arbejdsplan*, der stadfæstes af biblioteksdirektøren.

III.

Vedtægten skal indeholde bestemmelser om følgende forhold:

a) *Bestyrelsen.*

I kommuner, hvor der kun findes én skole (bortset fra forskoler), består bestyrelsen af 3 medlemmer valgt af kommunalbestyrelsen blandt eller uden for dennes medlemmer samt skolens leder og 1 medlem valgt af lærerrådet. I kommuner med mere end 1 skole (bortset fra forskoler) består bestyrelsen af 3 medlemmer valgt af kommunalbestyrelsen blandt eller uden for dennes medlemmer, 1 medlem valgt af kommunalbestyrelsen blandt kommunens skoleledere samt 1 medlem valgt af fælleslærerrådet. Såfremt der dannes et biblioteksforbund, vælger hver af de deltagende kommuner mindst 1 medlem blandt eller uden for kommunalbestyrelsen, således at kommunerne har flertal i bestyrelsen.

I de ovennævnte fællesbørnebiblioteker består bestyrelsen af 1 medlem valgt af de pågældende kommunalbestyrelser (sogneradsforeningen), 1 medlem valgt af amtsskolerådet (eventuelt 1 medlem valgt af hvert amtsskoleråd inden for virkeområdet), 1 medlem valgt af centralbibliotekets bestyrelse, 2 medlemmer valgt blandt lærerne i de pågældende kommuner, deraf 1 skoleleder. Centralbibliotekaren er bestyrelsens sekretær.

Bestyrelsen antager en bibliotekar for hver børnebiblioteksafdeling; en af disse er den ledende bibliotekar, (jfr. i øvrigt § 2. b.). Denne deltager i bestyrelsens møder og er dens sekretær, idet dog hvervet som sekretær varetages af folke-

bibliotekets leder, når denne ifølge vedtægten har den administrative ledelse af børnebiblioteket.

Bibliotekaren (bibliotekarerne eller et udvalg af disse) foretager sammen med bestyrelsen eller efter dennes bemyndigelse bogvalget.

Bestyrelsen er ansvarlig for anvendelsen af bibliotekets midler, derunder tilskuddet fra stat og kommune.

b) *Forsikringen af bibliotekets ejendele,* altså ikke, hvad der måtte tilhøre skolen, skal ske i et almindeligt anerkendt selskab.

c) *Regnskabet,* se § 2. e.

IV.

Arbejdsplanen skal indeholde bestemmelser om følgende forhold:

a) *Bogkøbet.*

Bogbestanden skal være alsidigt sammensat og omfatte det bedste af den for børn og unge egnede litteratur, såvel underholdende som oplysende, med særligt hensyn til sådanne bøger, som kan anvendes som supplerende læsning ved den i skolen meddelte undervisning.

Indkøb, der udelukkende er begrundede med hensynet til benyttere fra gymnasieklasser, må afholdes ved bevillinger uden for det ordinære budget (jfr. lovens § 3, stk. 6).

Indkøb til lærerbiblioteker må ligeledes ske uden for børnebibliotekets budget.

b) *Indbindingen,* se § 3, b.

c) *Kassation,* se § 3, c.

d) *Udlånet.*

Børn i de kommunale folkeskoler skal have adgang til hjemlån gratis.

Findes der intet folkebibliotek med børnebiblioteksafdeling inden for kommunen eller (på landet) inden for den enkelte skoles område, skal udlånet være tilgængeligt for alle børn i kommunen. Tilsvarende bestemmelse kan vedtages af kommunalbestyrelsen, selv om der inden for området findes et folkebibliotek, der i så fald helt kan opgive udlån til børn (jfr. § 3, a, stk. 3.).

I kommuner med mere end én skole tilrådes det foruden mindre faste samlinger ved de enkelte skoler at indrette en for alle skoler fælles samling, hvorfra udlån kan ske, såvel til enkeltlånere som i form af klassebogsamlinger.

Bibliotekerne skal med de nedenfor angivne undtagelser være åbne hele året. Udlånstiderne skal være faste, mindst 2 dage ugentligt uden for skoletiden, mindst 1 time hver gang. I skoler med indtil 100 børn kan udlånstiden begrænses til 1 time ugentligt, dog således, at forsvarlig vejledning kan gives. Vedrørende sommerlukning, se § 3, d. Udlånsafdelinger, der er anbragt på skolerne, kan holdes lukkede i skolens ferier, såfremt der på anden måde er draget omsorg for, at børnene har adgang til lån af bøger.

Udlånsnoteringer og erstatninger, se § 3, d, stk. 6. og 7.

e) *Kataloger,* se § 3, e.

f) *Budgettet og regnskabet.*

Budgettet, se § 3, g, stk. 1.

Regnskabet skal føres enten af kommunens bogholderi eller af den ledende bibliotekar. Hvor den ledende bibliotekar ikke fører regnskabet, skal han attestere alle udbetalinger og indføre en kopi af regnskabet i en af bibliotekstilsynet godkendt regnskabsbog, der ligeledes vil være at anvende ved selve regnskabet, hvor dette ikke føres af det kommunale bogholderi.

Den med den årlige indberetning følgende regnskabsoversigt med statusopgørelse skal være godkendt af bestyrelsen og underskrevet af regnskabsføreren og bestyrelsens (det kommunale biblioteksudvalgs) formand samt af revisionen.

g) *Læsestuer.*

Såfremt der i tilknytning til et kommunalt børnebibliotek oprettes særlige læsestuer i selvstændige lokaler i skolen (skolelæsestuer) kan de hermed forbundne driftsudgifter kun anerkendes som

tilskudsberettigede, når læsestuerne er tilgængelige uden for skoletiden mindst 3 dage ugentlig mindst 1½ time hver gang. I tiden 1. maj-31. august kan læsestuerne, hvor forholdene taler derfor, holdes lukkede efter forhandling med Statens Bibliotekstilsyn. Læsestueafdelinger, der er anbragt på skolerne, kan i øvrigt holdes lukkede i skolens ferier. Findes der ikke inden for området en for børn tilgængelig offentlig læsestue, skal skolelæsestuen være tilgængelig for alle børn i den undervisningspligtige alder. Om valget af bøger til skolelæsestuer, jfr. a. Se i øvrigt § 3, a.

h) *Samarbejde med folkebibliotekerne.*

I kommuner med et folkebibliotek (eller flere folkebiblioteker) bør dettes ledende bibliotekar (eller en af folkebibliotekernes ledende bibliotekarer, udpeget af kommunalbestyrelsen) deltage i bogvalget. Hvor udlånet til børn helt er overtaget af børnebibliotekerne (jfr. d, stk. 2.), skal dette være tilfældet.

Efter vedtagelse af kommunalbestyrelsen kan det tekniske arbejde ved indkøb, indbinding og katalogisering overlades til et folkebibliotek (eventuelt centralbibliotek). Dette kan da også overtage administrationen af den eventuelle fællessamling (jfr. I og IV d, stk. 3.), ligesom dets bibliotekar i tilfælde af, at han leder børnebibliotekernes tekniske arbejde, skal deltage i bogvalget.

For udførelsen af det i stk. 2. nævnte tekniske arbejde kan der af børnebibliotekernes budget ydes et årligt vederlag, hvis størrelse skal godkendes af biblioteksdirektøren. Vedrørende centralbibliotekets forpligtelse over for børnebiblioteker i oplandet, jfr. dog § 4, h.

§ 6. Samtidig med nærværende bekendtgørelses ikrafttræden ophæves undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. december 1950 om gennemførelsen af lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker.

Undervisningsministeriet den 12. januar 1961.

Jørgen Jørgensen/

Th. Gimsing

Kommentar til bekendtgørelsen

Redaktionen har bedt biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* om at gøre bekendtgørelsens tekst til genstand for en kort kommentar, der fremhæver de vigtigste nye bestemmelser.

Biblioteksloven af 1959 indeholder ikke mange ændringer i forhold til loven af 1950. Den særlige revisionsparagraf i loven af 1950 indebar egentlig kun et løfte om revision af tilskudssatserne, men de i 1959 vedtagne ændringer indeholder dog mere end en revision af satserne og har på to punkter nødvendiggjort en udvidelse af den ministerielle bekendtgørelse. Det drejer sig om den nye beregningsmåde for centraltilskuddet og den særlige bestemmelse om refusion af inventarudgifter. (De nærmere regler for inventarrefusionen foreligger i særskilt bekendtgørelse af 16. januar 1960, optrykt og kommenteret i BV 1960, side 90-93). Iøvrigt har man fundet det hensigtsmæssigt at ændre bekendtgørelsen på en række andre punkter hvor udviklingen har gjort det naturligt.

Som de vigtigste ændringer må fremhæves den bestemmelse der fremtidig gør det *obligatorisk for deltidsbibliotekarer at gennemgå et kursus* (§ 2 b) og bestemmelsen om at *centralbibliotekerne skal aflægge et særligt regnskab for oplandsvirksomheden* (§ 4 i). Noget ganske nyt er det afsnit i bekendtgørelsens §2 c om bibliotekets område, hvor man anbefaler at biblioteker inden for samme kommune eller inden for et skoleforbund udgør

én administrativ enhed. Iøvrigt kan følgende oplysninger gives til de enkelte afsnit:

§ 2 a. Bestyrelsen. Der henvises nu til købstadkommunalloven og landkommunalloven, hvilket også er sket i andre af bekendtgørelsens afsnit, der drejer sig om bibliotekarernes lønnings- og ansættelsesforhold. Endvidere anføres det her at den ledende bibliotekar ikke kan være medlem af bestyrelsen, men skal være dens sekretær. Den i mange sognebiblioteker hidtil gældende praksis at bibliotekaren tillige er formand for bestyrelsen må altså nu ændres.

§ 2 b. Den ledende bibliotekar. I den tidligere bekendtgørelse var det fastsat at biblioteksdirektørens ret til at forhandle med bestyrelsen om forestående ansættelse af ledende bibliotekar også gjaldt ansættelsen af den ledende børnebibliotekar, selvom denne ikke var den administrative leder. Dette er for børnebibliotekernes vedkommende nu ændret til kun at gælde de tilfælde hvor den ledende børnebibliotekar tillige er administrativ leder af børnebiblioteket. Se iøvrigt § 5, III, a.

Bestemmelsen om 70 års aldersgrænse har fået en mere kategorisk udformning i den nye bekendtgørelse med udtrykket »fratræder« i stedet for »søger afgang«. I den forbindelse må det understreges at det påhviler bestyrelsen at lade stillingen opslå så betids at der ikke bliver vakance.

Af interesse for de mindre biblioteker vil det være at den i bekendtgørelsen af 1950 indførte bestemmelse om at lederen af et bibliotek med heltidsbeskæftiget personale skal være faguddannet, har fået en tilføjelse der muliggør dispensation i ganske særlige tilfælde. Det vil dog bl.a. være en forudsætning at den pågældende har været leder af biblioteket i en længere periode før overgangen til heltidsbeskæftigelse.

Bestemmelsen om at deltidsbibliotekarer nu er pligtige til at gennemgå et af Danmarks Biblioteksskoles kurser for ledere af mindre biblioteker vil formentlig få stor betydning for biblioteksarbejdet på landet. Bestemmelsen gælder kun for de deltidsbibliotekarer der antages efter bekendtgørelsens ikrafttræden, men det må forventes at også mange tidligere ansatte deltidsbibliotekarer vil føle sig tilskyndet til at søge et af disse kurser, og det kan oplyses at biblioteksskolen har truffet forberedelse til en betydelig udvidelse af denne kursusvirksomhed. Biblioteksdirektøren kan dispensere fra bestemmelsen, men det vil kun ske i tilfælde hvor det kan forudses at ansættelsen bliver af kortere varighed. Bestemmelsen gælder for alle deltidsbeskæftigede biblioteksledere, altså både på landet og i byerne.

§ 2 c. Bibliotekets område. Der er i dette afsnit ikke tale om nogen bestemmelse, men om en anbefaling af at man undgår mindre biblioteksenheder end en kommune. I disse år hvor nye skoleplaner fastsættes har det en særlig interesse når bekendtgørelsen yderligere anbefaler at biblioteksvæsenet organiseres som en administrativ enhed inden for et eventuelt skoleforbundsområde. Der er som sagt kun tale om en anbefaling. Biblioteksloven åbner stadig mulighed for oprettelse af selvstændige biblioteker i enhver kommune og på landet i ethvert sogn. Men man har altså i den nye bekendtgørelse ønsket at understrege betydningen af samarbejdet mellem skole og bibliotek og det hensigtsmæssige i at følge den kommunale forvaltning ved fastlæggelsen af bibliotekernes område.

Opmærksomheden henledes iøvrigt på at der ved dannelse af biblioteksforbund skal iagttages visse regler i kommunallovene. De pågældende regler, der tidligere i mange tilfælde har været overset, kræver amtsrådets godkendelse af biblioteksforbund mellem landkommuner, og Indenrigsministeriets godkendelse når det drejer sig om købstadkommuner. Det vil altså sige at et biblioteksforbund der om-

fatter en landkommune og en købstadkommune kræver godkendelse af såvel amtsråd som Indenrigsministerium.

§ 3 a. Bogkøbet. Her er indføjet en bestemmelse om at de større biblioteker også skal anskaffe et udvalg af norsk og svensk skønlitteratur. Ved større biblioteker forstås i almindelighed biblioteker med heltidsbeskæftiget personale.

§ 3 d. Udlånet. Den tidligere bestemmelse om opretholdelse af en klassedelt statistik over udlånet af faglitteratur er bortfaldet, således at det nu kun er nødvendigt at føre en statistik over udlånet af skønlitteratur og faglitteratur.

§ 4. Centralbibliotekerne. Efter § 4 a er det nu amtskredsen af Danmarks Biblioteksforening der udpeger sognebibliotekernes repræsentant(er) i centralbibliotekets bestyrelse.

Afsnittet om centralbibliotekarernes lønning (§ 4 b) er noget ændret. Det bemærkes at skoleinspektørløn nu er fastsat som minimumsløn.

I afsnittet om centralbibliotekets bogbestand (§ 4 e) findes en tilføjelse om anskaffelse af mere speciel faglitteratur på dansk og supplerende faglitteratur på fremmede sprog, og det fastslås yderligere at der også skal forefindes skønlitteratur på engelsk, fransk og tysk. I § 4 d fastslås det som noget nyt at centralbiblioteket kan lade et hjemlån fra andre biblioteker foretage i form af fotokopi, filmstrimmel eller lignende.

Udlånstiderne er efter den nye bekendtgørelse stærkt udvidet, men lørdagslukning kl. 14 er mulig. Der er tilstræbt ensartethed i åbningstiderne for udlån og læsesal (se § 4 e).

I § 4 d er endvidere optaget en bestemmelse om at depotlån udbringes med bogbil mindst 2 gange årligt. I samme afsnit henstilles det at de centralbiblioteker hvis børneafdeling er udskilt som selvstændig institution skaber mulighed for at børn fra oplandet kan låne der, uanset at det kommunale børnebibliotek ikke formelt har forpligtelser overfor oplandet.

Af andre nye bestemmelser vedrørende centralbibliotekerne skal anføres at de 5 kr. der hidtil kunne opkræves hos visse enkeltlånere for udlån af skønlitteratur nu er forhøjet til 10 kr. (§ 4 d), at der gives mere omfattende forskrifter for læsesalens virksomhed, herunder at den skal fungere som oplysningscentral for hele centralbiblioteksområdet; at læsesalens åbningstider mindst skal være som udlånets (jfr. § 4 d), at der nu forlanges ansættelse af en oplandsbibliotekar uden hensyn til centralbiblioteksområdets størrelse, og at centralbiblioteket med ansøgningen om statstilskud skal indsende en særlig redegørelse for anvendelsen af de midler der er stillet til rådighed for oplandsvirksomheden.

Afsnittet om den biblioteksteknîske vejledning for oplandets biblioteker (§ 4 h) er omredigeret uden at større ændringer er indført. Det kan nævnes at centralbibliotekerne ikke længere er forpligtet til at udføre nummerering for oplandets biblioteker. Det biblioteksteknîske arbejde skal nu udføres gratis for alle biblioteker i området der har under 5.000 kr. i statstilskud (tidligere 2.000 kr.).

§ 5. Børnebibliotekerne. Som følge af folkeskolelovens revision i 1958 er der foretaget visse ændringer i bekendtgørelsen, men ingen af disse har principiel karakter. Således findes udtrykket landsbyordnet skolevæsen ikke længere i bestemmelserne om bestyrelsens sammensætning (§ 5 III a), og forbeholdet overfor statstilskud til bogkøb til realklasser (§ 5 IV a) er bortfaldet, da begrebet »realklassen« ikke mere findes i folkeskoleloven.

Den tidligere bekendtgørelses afsnit om bibliotekarens forhold til børnebibliotekets bestyrelse er omarbejdet, således at det fastslås at sekretærhvervet i bestyrel-

sen tilkommer den administrative leder, hvad enten det er folkebibliotekets leder eller den ledende børnebibliotekar. Men det må iagttages at den ledende børnebibliotekar under alle omstændigheder skal deltage i bestyrelsesmøderne. Vedrørende ansættelse af den ledende børnebibliotekar kan iøvrigt henvises til de foranstående bemærkninger til § 2 b.

Med hensyn til åbningstider er der sket forskellige ændringer: Udlånet skal nu være åbent mindst 2 dage om ugen, mindst 1 time hver gang (uden for skoletiden). Kun skoler med under 100 børn kan nøjes med den tidligere åbningstid på 1 time ugentlig. Det er fremhævet at udlånsafdelinger på skoler kun kan holdes lukkede i skolens ferier (bortset fra sommerlukning), såfremt der på anden måde er draget omsorg for at børnene kan låne bøger.

For læsestuernes vedkommende er der sket den ændring at man nu kan holde læsestuer i skolerne lukkede i tiden 1. maj-31. august hvor forholdene taler derfor, men kun efter forhandling med bibliotekstilsynet.

E. Allerslev Jensen

Danmarks Biblioteksforenings katalogiseringsudvalg

Dansk Bibliografisk Kontor har efter anmodning fra Danmarks Biblioteksforening udpeget nedennævnte til medlemmer af et katalogiseringsudvalg, hvis opgave det er at forberede dansk deltagelse i den planlagte internationale konference om katalogiseringsprincipper (se B.V. 1960, s. 177):

Bibliotekar frk. *Else Fausbøll,* Det Kgl. Bibliotek
Bibliotekar *Oskar Hansen,* Statsbiblioteket i Århus
Bibliotekar *Ole Hovman,* Dansk Bibliografisk Kontor
Biblioteksinspektør *Ole Koch,* Statens Bibliotekstilsyn
Bibliotekar *R. Mølgaard Hansen,* Danmarks Tekniske Bibliotek
Afdelingsbibliotekar frk. *Karen Nielsen,* Gentofte Kommunebibliotek
Bibliotekar *Torkil Olsen,* Atomenergikommissionens Bibliotek (formand)
Afdelingsbibliotekar *Alfred Tiedje,* Odense Centralbibliotek.

Ole Koch og Torkil Olsen er udpeget til at være officielle repræsentanter ved konferencen i Paris.

Udvalget holdt sit første møde d. 15. december 1960 for at tilrettelægge sit arbejde. Hovedopgaven vil blive at tage stilling til de »working papers«, som konferencens sekretariat agter at udsende først på året 1961. Titlerne på disse afhandlinger vil blive offentliggjort i Bogens Verden, og nogle eksemplarer af dem vil være disponible for udlån gennem Danmarks Biblioteksskoles Bibliotek. Det er udvalgets håb, at katalogiseringskyndige kolleger vil benytte den således givne lejlighed til at studere de afhandlinger, der navnlig måtte interessere dem, og meddele udvalget deres eventuelle bemærkninger. Alle henvendelser bedes sendt til undertegnede.

Torkil Olsen

Interessentskabet Indbindingscentralen

Efter at Indbindingscentralen i 1957 blev organiseret som et interessentskab med Dansk Bibliografisk Kontor som den ene part og bogbindermester *Edv. Pedersen* som den anden part, er de to parter efter en række forhandlinger blevet

enige om i fællesskab at nedsætte en særlig bestyrelse til at forestå interessentskabets virksomhed. Denne bestyrelse består af:

Overbibliotekar *Oluf Abitz*
Rigsbibliotekar *Palle Birkelund*
Stadsbibliotekar *Åge Bredsted*
Biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen*
Kommunebibliotekar *Kr. Lindbo-Larsen*
Bibliotekar *Poul Steenstrup*
Stadsbibliotekar *Carl Thomsen.*

Bestyrelsen har konstitueret sig med biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen* som formand. Desuden har bestyrelsen valgt et forretningsudvalg bestående af formanden, overbibliotekar *Oluf Abitz* og kommunebibliotekar *Kr. Lindbo-Larsen.*

Direktør fru *Bodil Normann* og bogbindermester *Edv. Pedersen* deltager i såvel bestyrelses- som forretningsudvalgsmøder.

Danmarks Biblioteksskoles børnebibliotekarkursus

Under forudsætning af fornøden tilslutning vil der blive afholdt et to måneders *kursus for børnebibliotekarer* i august-september 1961. Kursus kan søges af bibliotekarer med eksamen fra biblioteksskolen og med praksis i børnebiblioteksarbejde.

Kursus er gratis. Udenbys deltagere vil kunne få udbetalt 14 kr. i dagpenge samt rejse på 2. klasse fra hjemsted til kursussted og retur.

Ansøgning om deltagelse skal indsendes til rektor *inden den 1. april 1961.*

De biblioteksstuderendes sammenslutning

De Studerendes Råd ved Danmarks Biblioteksskole (DSR) og Sammenslutningen af Biblioteksstuderende (SB) afholdt d. 11. december 1960 en konference på biblioteksskolen, der trods en pludselig opstået vanskelig trafiksituation på grund af snestorm havde fået tilslutning fra hele landet. Formanden for DSR, *Knud Madsen,* redegjorde for bibliotekarens arbejde og sociale stilling i forhold til den nuværende bibliotekaruddannelse, og der udspandt sig en lang diskussion om oplæringsformerne ved de forskellige biblioteker. Man vedtog at udsende en skrivelse til de uddannelsesberettigede biblioteker, hvori man ville pege på forskellige problemer ved oplæringen. SB holdt derefter ekstraordinær generalforsamling, hvor formanden, *Svend Stilling,* aflagde beretning. Man forelagde her et udkast til nye vedtægter, som forud var drøftet med Bibliotekarforeningen, og de vedtoges næsten uændret. Man mener gennem SB bedst at kunne bevare en nær tilknytning mellem de biblioteksstuderende og Bibliotekarforeningen, og de nye vedtægter giver sammenslutningen et fastere økonomisk grundlag.

Knud Madsen

Fordeling af litteratur vedrørende søvæsen i de videnskabelige biblioteker

I den fordelingsplan, som blev offentliggjort i Bogens Verden, 42. årgang, side 506-07, bedes man indføre følgende to rettelser:

63.9 Ferskvandsfiskeri. Danmarks fiskeri- og havundersøgelsers bibl.

63.9 Saltvandsfiskeri. Danmarks fiskeri- og havundersøgelsers bibl.

Sevensma-prisen

Den 6. konkurrence om Sevensma-prisen er udskrevet af IFLA. Der kan vælges mellem to emner: 1. Læsesale i national- og universitetsbiblioteker. 2. Depotbiblioteker og fællesmagasiner. Konkurrencen står åben for ethvert medlem af en af de foreninger, der er tilknyttet IFLA, og som ikke den 31.3.1962, datoen for fristens udløb, er fyldt fyrre år. Indlæggene skal affattes på engelsk, tysk eller fransk og være vedlagt lukket navneseddel. Omfanget må være fra 50 til 100 maskinskrevne sider, og to eksemplarer af opgaven sendes til IFLA's sekretariat, Bayerische Staatsbibliothek, Ludwigstrasse 23, München. Bedømmelseskomiteen fastsætter prisens størrelse, ikke over 1000 Schweizerfrancs. – BV's redaktion er til rådighed med nærmere oplysninger om de to opgaver.

Redaktionen har ordet

Man har fra forskellige sider foreslået os at indføre den praksis, at tidsskriftets redaktion fra tid til anden fremsatte synspunkter i en ledende artikel, således som det sker i de andre nordiske bibliotekstidsskrifter. Tanken er under overvejelse, men vi vil ved indgangen til denne årgang – efter at den nye redaktion har gennemført sin første fulde årgang – nøjes med nogle korte bemærkninger om tidsskriftet i det kommende år.

Det værste, der kan times en redaktion, må vist siges at være mangel på stof. Her kan vi ikke klage. Vi har desuden takket være afdelingen Litteraturen en naturlig tilgang på stof, der blot er svær at mestre i vinternumrene. Vi forsøger at undgå, at indsendte anmeldelser kommer til at ligge over til næste nummer. Det er hidtil lykkedes, men vi må dog tage et vist forbehold for fremtiden. Det nuværende udstyr med trådhæftning, beskæring og pålimning af omslag betyder, at arkantallet i det enkelte nummer spiller en rolle ved udførelsen af disse processer og udgiften dertil. Der kan derfor midvinters blive tale om en lempelig fordeling af den store mængde anmeldelser over flere numre. Nogle af vore læsere vil sikkert beklage dette, da de muligvis finder, at det kan vare længe nok at få anmeldelserne frem – en tankegang der gør vore flittige anmeldere blodig uret – men redaktionen mener at måtte varetage stoffordelingen under det synspunkt, at det såvel er et fagligt tidsskrift som et anmeldertidsskrift for bibliotekerne. Artiklerne, der ofte er foredrag fra vore faglige forsamlinger, må heller ikke vente for længe på publicering, og vi har mange på stabelen.

En og anden kunne måske ved disse betragtninger komme på den tanke, at redaktionen under disse omstændigheder

kunne spare sig at anmode om indlæg i debatten. Det bliver vel igen i skriftlig form de samme, der altid føler trang til at ytre sig i den mundtlige debat. Redaktionen er ikke enig heri. Vi ser fortsat gerne indlæg i debatten og vil ikke undlade at opfordre kolleger, der vides at have synspunkter på de aktuelle problemer, til at ytre sig. Vandene skal holdes åbne –.

Af nye ting i den kommende årgang skal nævnes, at der er ført forhandlinger om en præcisere behandling af problemet ungdomsbøger. Vore ungdomsbibliotekarer vil påtage sig anmeldelse af de særlige ungdomsbøger, og der vil blive givet henvisninger mellem de fremtidigt kun to afdelinger af anmeldelser: Bøger for børn og Bøger for voksne, nemlig i form af den også tidligere bragte sammenfattende fortegnelse over det for ungdommen egnede stof.

Der vil snarest blive ført forhandlinger om en hyppig kort orientering i den løbende udenlandske litteratur, der måtte egne sig for de større folkebiblioteker, iøvrigt helt i tråd med den nye bekendtgørelses bestemmelser om anskaffelser af denne litteratur. For hobbybøgernes vedkommende vil der også blive givet en regelmæssig orientering, når medarbejdere er fundet på dette felt. Muligvis kan vi i denne årgang indføre et kortfattet register over hvert nummers anmeldelser. Mere er på trapperne, men nok om det. Vi hører gerne vore kollegers – ja alle vore læseres – ytringer om tidsskriftet, sendt til redaktionen, også uden tanke på offentliggørelse.

Når Bogens Verden skal omadresseres

Såvel redaktionen som foreningens kontor modtager jævnligt klager over, at flytning af tidsskriftet ikke er gået i orden. Enten bliver eksemplaret ved at gå til den gamle adresse, eller der går et eksemplar såvel til den gamle som den nye adresse.

Redaktionen har i denne anledning aflagt et besøg på Avispostkontoret, hvis venlige personale beredvilligt viste os arbejdsgangen og ordningen af adressografpladerne. Når man tager i betragtning, at der opereres med mellem 2 og $2\frac{1}{2}$ mill. plader, er det forståeligt, at problemer kan opstå. Vi skal efter aftale give vore abonnenter et par praktiske råd at følge, når der meldes flytning.

Alle flytninger af tidsskriftet må ske til det stedlige postkontor, før flytning finder sted. Det kartotek, der føres af Danmarks Biblioteksforenings kontor, er i første række et regnskabskartotek.

Den adresse, der står på adressografpladen, er udgangspunktet. Det er denne tekst der må anføres som »gammel adresse«, for at flytningen kan foretages.

Husk når De udfylder flytteformularen, ikke alene at melde flytning for Deres almindelige post (breve, pakker o.lign.), men *husk at udfylde den nederste rubrik på formularen,* der anvendes til omadressering af tidsskrifter, der forsendes gennem Avispostkontoret, bl.a. Bogens Verden.

Redaktionen har ingen mulighed for at foretage flytninger. Dersom henvendelsen til det stedlige postkontor ikke har givet resultat efter en passende tid, kan man skrive til Danmarks Biblioteksforenings kontor og meddele, hvad man selv har foretaget sig for at få flytningen taget til følge.

ARBEJDSMARKEN

Pengegaver til Køng Sogns Bibliotek. Biblioteket i *Glamsbjerg* på Fyn (Køng Sogns Bibliotek) fik den 4. januar af Fyns Disconto Kasse overrakt en pengegave på 10.000 kr. og en gave på 15.000 kr. af gartner *Poul Mose,* Glamsbjerg. Anledningen var bestyrelsens planer om at gennemføre et biblioteksbyggeri. Ved bibliotekets 25-års jubilæum for 10 år siden skænkede Poul Mose 10.000 kr., der blev hensat til en byggefond, der ved den nu skete forøgelse giver mulighed for at realisere planen.

Fra amtskredsene. Horsenslandets sognebiblioteker og skolebiblioteker holdt årsmøde den 22. november i den nye biblioteksbygning i Horsens. Højskoleforstander *Erik Halvorsen* talte over emnet Strejftog blandt efterårets danske og udenlandske bøger. – Ved årsmødet i *Køgekredsen* talte lærer *Jørgen Hamre* om En sognebibliotekars problemer og professor *Knud Togeby* om den moderne franske litteratur. – Den 23. november var bibliotekskonsulent *Aase Bredsdorff* taler ved Præstø Amts Biblioteksforenings årsmøde i Stege om emnet Børnebiblioteksarbejdet nu og i fremtiden. – *Silkeborg* centralbibliotek havde i forbindelse med sit bogvalgsmøde 9. december en forpremiere på Ungdommens Bogmarked, der officielt åbnede den følgende formiddag med forstander *Georg Enemærke* som taler om emnet Ungdom og bøger.

Århus Kommunes Biblioteker. I Århus Kommunes Beretning for 1959/60 er i afsnittet fra stadsarkitektens afdeling gengivet forslag til udvidelse og ombygning af Folkebiblioteket i Mølleparken samt følgende beskrivelse: »Projekt er under udarbejdelse. *Udvidelsen* omfatter opførelse af 2 nye bygninger nord for den eksisterende. I stueetagen indrettes udlån for voksne, udlån for ungdom samt udlån og læsesal for børn. I kælderetagen indrettes opholdsstue for personalet, køkken, garderober, bogmagasiner og magasinkontor. *Ombygningen* omfatter i stueetagen indretning af kontorer i 2 etager, idet der udføres en indskudt etage, i nuværende rum for stadsbibliotekaren og avislæsesal. Avislæsesal, avismagasin, musikafdeling samt pædagogisk- og skolesamling indrettes i den nuværende læsesal for børn. Lokalhistorisk samling indrettes i forbindelse med læsesal for voksne. I kælderetagen indrettes børnebibliotekets kontorer, oplandsafdeling m.m. i det nuværende udlån for børn«.

Skagen bibliotek klager over pladsmangel. Skagen Biblioteks leder fru *Ingeborg Jensen* har fortalt Vendsyssel Tidende om de vanskeligheder, et velbenyttet, men lokalemæssigt altfor lille bibliotek står i. Byens indbyggertal er over 10.000, biblioteket råder over ca. 16.000 bd., udlånet er godt 55.000 bd., bogkontoen er ca. 20.000 kr., men lokalerne burde efter sagkyndiges udsagn være mindst fire gange større. Man kunne ønske det energisk arbejdende bibliotek en værdigere ramme i disse tider, hvor der faktisk er ved at komme skred i biblioteksbyggeriet.

Sønderborg har byggeplaner. Biblioteksudvalget i Sønderborg har indstillet til magistraten, at der nu gøres noget for at skaffe biblioteket mere plads, og man har samtidig peget på, at den nuværende bygning ikke mere lader sig udvide på økonomisk vis. Man har ikke hidtil kunnet finde nogen bestående bygning, der kan rumme biblioteket, og der må derfor regnes med nybyggeri, hvis spørgsmålet skal løses tilfredsstillende.

Melby kommune i Nordsjælland får smukt bibliotek. Melby kommune erhvervede i 1958 en ejendom, som man først tænkte sig indrettet til lærerbolig. Man

ombestemte sig imidlertid, og den 23. november kunne man indvie smukke lokaler for sognebiblioteket i husets stueetage. Købesummen var incl. stor grund 44.000 kr., ombygningen kostede 57.000 kr., inventaret 9.000 kr. Kapaciteten er 3.000 bind. Bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard* udtalte ved indvielsen, at det var et mønster på et dansk sognebibliotek i dag.

Det lysner for Statsbiblioteket. Statsbiblioteket i Århus mødte den 1. december med hele sit personale til rejsegilde på det 17 etager høje bogtårn, der vil blive det jyske universitets vartegn. Man turde ganske vist ikke vise de mange mennesker op i højden, men holdt sammenkomsten på den nye læsesal. Der blev talt af byggeudvalgets formand, kontorchef *Th. Gimsing,* overbibliotekar *Ib Magnussen* og universitetsarkitekt *C. F. Møller,* der glædede sig over det tårn, universitetskomplekset nu fik. Det havde han altid drømt om, og det ville stå i smukt forhold til den høje aulagavl. Stadsbibliotekar *Åge Bredsted* bragte folkebibliotekets lykønskning.

Ørridslev og Vedsted kommuner indgår biblioteksforbund. Samtidig med en kommunalisering af Ørridslev Sogns Bibliotek er der indgået forbund mellem Ørridslev og Vedsted kommuner om oprettelse af Ørridslev og Vedsteds sognes fællesbibliotek. Lokalerne placeres i Ørridslev Fællesskole, men man har besluttet første og tredie tirsdag i hver måned at arrangere gratis buskørsel for lånerne til biblioteket.

Sorø bibliotek har stort udlån af faglitteratur. Bibliotekar *O. E. Leth,* Sorø, fortæller til Ringsted Folketidende, at der er god stigning i udlånet trods konkurrencen med TV. Det er især i faglitteraturen, stigningen konstateres, og man oplevede den 24. november i fjor, at antallet af udlånte fagbøger oversteg udlånet af skønlitteratur.

Løgstør Bibliotek erhverver Johan Skjoldborgklip. Bibliotekar *Nis Lindhardt,* Løgstør, har som gave fra fru *Nanna Aakjær* erhvervet en stor samling avisudklip, som Jeppe Aakjær havde samlet om Johan Skjoldborg. Den skal indlemmes i bibliotekets Skjoldborgsamling.

Takt, takt, pas på takten –. Det danske Bogmarkeds redaktør *Knud H. Ditlevsen* sætter forholdet til bibliotekerne allerforrest i sin nytårsartikel. Han skriver bl.a.: »Efter nogle år med lidt kold krig mellem boghandelen – eller i hvert fald nogle forlæggere – og bibliotekerne synes der i 1960 at være indledt en forsigtig opfordring til fælles dans. Indledende buk og chassé har været foretaget fra begge sider, men noget helt konkret er der endnu ikke kommet ud af invitationerne«. Efter at have omtalt Kontakttjenesten og den kommende børnebogsuge fortsætter redaktør Ditlevsen: »At boghandel og bibliotekerne iøvrigt arbejder for samme sag er ofte blevet pointeret fra begge sider, men det er ligesom det kniber med at finde den rette samarbejdstakt – måske den rigtige rytme vil dukke op i 1961«.

Også hausse i biblioteksbyggeriet i USA. Library Journal dec. 1960 bringer en række interessante eksempler på biblioteksbyggeri i USA. Først et par kæmpebiblioteker, Minneapolis til 8 mill. dollars, og, tilsyneladende mest i vor stil, Seattle, bygget på en skrånende grund, meget elegant i linierne og med en utraditionel grundplan. Men det har også en kapacitet på 2,7 mill. bd. og vil komme til at koste 4,4 mill. dollars. Fra Chicago fortæller *Gertrude Gscheidle* om en standardplan for udbygning af filialer af butikstypen, rummende ca. 50.000 bd. Også til regionalbiblioteker og oplandscentraler (headquarters) er der bygget fine nye bygninger. Endelig vises en morsom rund biblioteksbygning fra Inkster under Wayne County Library. Det kan rumme 20.000 bd. og skal koste 110.000 dollars.

Også fra collegebiblioteker og videnskabelige biblioteker bringes fine billeder.

Voldsom udvikling i engelsk biblioteksbyggeri. Novembernummeret af Library Association Record er et særdeles interessant byggenummer, der behandler ikke færre end elleve mindre biblioteker i provinsen, fortrinsvis filialer, de to store biblioteker i London, Holborn og Kensington (se B.V. 1960, 289 f.) og to londonske filialer samt tre store projekter til hovedbiblioteker: Bradford, Luton og Norwich. Der er en række billeder, de fleste desværre ret små, men ikke mindst i kommentarerne, bl.a. fra Mr. *S. G. Berriman,* Middlesex, om countybibliotekernes situation fornemmer man den overvældende vækst i de sidste år. Siden 1958 er der opført 171 nye filialer, 3 headquarters, og der er hertil anvendt 2½ mill. engelske pund. Det understreges også, at der spores mange fornyelser i den æstetiske udformning og mange nye tekniske detailler, hvor Sverige fremhæves som et af forbillederne – vi kom altså for sent med vor byggebølge.

Med karakteristisk engelsk åbenhed demonstreres gammelt og nyt i kommentarerne til de to store Londonbiblioteker, hvor Holborn, som har haft den her i landet af mange biblioteksfolk kendte Mr. *S. G. Cook* som arkitekt, fremhæves som mønstret på et engelsk folkebibliotek, bragt op til kontinentets og Skandinaviens standard, venligt og indbydende, tydeligt præget af samarbejde mellem arkitekt og bibliotekar, mens Kensingtons kæmpebygning er blevet et monument over fortiden uden at bringe engelsk biblioteksbyggeri en tomme videre, og hvor chefen karakteristisk nok er anbragt i husets kælderetage.

Grammofonpladesamlinger i amerikanske biblioteker. I Library Journals nr. 17, 1. oktober 1960 findes en større artikel af *Chester Davis,* hvori han gør rede for et rundspørge til 500 biblioteker i USA angående grammofonpladesamlinger og udlån. Den ældste samling ejes af University of Wisconsin, den blev grundlagt i 1915, men langt de fleste samlinger er mindre end 15 år gamle. Den største samling findes i Milwaukee Public Library, men mange steder er bestanden af plader kun lille. De fleste biblioteker ofrer kun få penge derpå i forhold til bogbudgettet. Det synes som om slid og skader på pladerne stadig rejser betydelige problemer, og nogle steder klager man også over, at pladerne går tabt, et sted 50% af alle de nyanskaffede. De nye stereoplader er endnu sartere i brug, og man regner med, at det vil tage publikum flere år at lære at behandle dem godt. De allerfleste plader er 33 1/2 speed, 45 speed køber man sjældent; de er så billige, at folk har dem selv. Man har overalt haft arrangementer med afspilning af plader til forskellige specielle formål, derimod har den mindre tiltalende ide at spille »baggrundsmusik« i udlånssalen ikke slået an de steder, man har forsøgt det. I det store og hele er der dog interesse i bibliotekerne for at yde service på dette område, og man føler, at publikum skønner på den. Man har dog gjort den erfaring, at man ikke skal opbygge samlingen over altfor lang tid; der kræves fra begyndelsen et vist udvalg, før det slår an. Og har man samlingen, må den plejes, ved at benytterne omhyggeligt oplæres i pladernes behandling.

Dr. Severin Hallberg død. Den tidligere chef for Göteborgs stadsbibliotek, fil. dr. *Seth Severin Hallberg* døde den 2. oktober efter lang tids sygdom, 74 år gammel. Han begyndte sin bibliotekarbane på Kungl. Biblioteket i Stockholm, hvor hans redaktion af accessionskatalogen åbenbarede hans store evner såvel i den praktiske tilrettelæggelse af arbejdet som i vurderingen af det boglige stof. Hans bogkundskab var umådelig vidtstrakt, byggende på betydelige sprogkundskaber. Men i Göteborg udførte han sit livsværk, den fuldstændige omdannelse og modernisering af stadsbiblioteket i hans chefs-

periode 1927-1954. Det var i hans tid, at Göteborgs stadsbibliotek, som det fjerdestørste svenske videnskabelige bibliotek, fik ret til frieksemplar af alt svensk tryk. Ved hans afgang kunne biblioteket flytte ind i sin, ved hans initiativ skabte, moderne bygning. I fremtræden den stilfærdige lærde, i sit virke en af svensk biblioteksvæsens store mænd, i pligttro energi søgende sin lige.

Berwick Sayers død. Chefen for Croydon Public Library 1915-1947, en af Englands mest fremtrædende bibliotekarer, *W. C. Berwick Sayers* døde den 7. oktober 1960, nær sit 79. år. Hans ret pludselige død har fremkaldt en række interessante nekrologer i de engelske bibliotekstidsskrifter. Mr. *H. M. Cashmore* skriver i Library Association Record, at han var en af de få engelske bibliotekarer, der virkelig kunne kaldes legendarisk i sin flid og sin interesse for alt biblioteksarbejde. Han gjorde sig hurtigt gældende fra sin start i 1896 i Bournemouth, og kom allerede i 1904 til Croydon som souschef. I den engelske biblioteksforening var han i hovedbestyrelsen i 48 år, dens præsident i 1938 og æresmedlem fra 1947. Også indenfor bibliotekaruddannelsen var han aktiv og underviste i over 30 år på London University's biblioteksskole. Hans berømteste værker er Manual of classification og hans udgaver af Browns Manual of library economy (3. til 6. udg.), men han har iøvrigt beskæftiget sig med talrige områder, bl.a. annotation, børnebiblioteksarbejde, ungdomsbøger samt Croydons historie. Dertil, fremhæver Cashmore, var han en rigtig bogmand, en bemærkelsesværdig lyriker, ikke blot en værge for bøger. *J. D. Stewart,* en af hans kolleger fra Croydon, fortæller om hans arbejde i de unge dage for at få anerkendt de åbne hylders princip og få indført decimalklassedelingen i engelske biblioteker, hans inspirerende indflydelse i foreningslivet, hans fremragende biblioteksskoleundervisning, kort sagt: »en værdig efterfølger af de to store skikkelser fra tiden før, Stanley Jast og James Duff Brown«. I Library Review fremhæves hans meget vidtstrakte interesse bl.a. for musik og for oplysningsarbejde gennem de moderne kommunikationsmidler. I dette tidsskrift findes også den sidste artikel fra hans hånd, en meget inspirerende anmeldelse af J. D. Marshalls antologi »Of, by and for librarians«. Her siger han om bibliotekarens position: »Bibliotekarer har ret til at hævde, at den fulde udrustning, en bibliotekar må have for at kunne samle, registrere og tilgængeliggøre biblioteksmæssigt materiale, med de hurtigste og mest udtømmende metoder, er så omfattende som noget menneskes, hvor fremragende han end måtte være, hvis værk kun er begrænset til ét kundskabsområde«.

Personalia.

Antikvarboghandlerforeningens ærespris, der uddeles hvert femte år til en bibliotekar, der har udført bibliografiske eller boghistoriske arbejder, blev den 3. december af amtmand *R. Lassen* som formand for Danmarks Biblioteksforening overrakt bibliotekar *Poul Holst* for hans imponerende arbejde Dansk Digtkatalog.

Overbibliotekar Erh. Bremerstent kunne den 1. januar fejre 40 års jubilæum som ledende bibliotekar, først i Rønne, fra 1924 i Helsingør.

Afsked.

Efter 40 års virke i Det Kgl. Biblioteks småtryksafdeling er der efter ansøgning bevilget biblioteksassistent fru *Tadea Stamm* afsked med pension fra 1. januar 1961.

Biblioteksassistent af 1. grad *Pauline Heilmann,* Statsbiblioteket i Århus, har fået bevilget afsked med pension fra 28. februar 1961.

Afdelingsbibliotekar *Minni Olrik,* der i 40 år har virket ved Københavns Kommunebiblioteker, i de senere år som leder af hovedbibliotekets udlån i Nikolaj Kirkebygning, har fået bevilget afsked med pension fra 1. dec. 1960.

Ansættelser.

Det Kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket. Fru *Lise Høst Saunte* er ansat som bibliotekar i 19. lønningsklasse fra 1. april 1960 at regne. Mag. art. *Paul Raimund Jørgensen,* mag. art. *Vagn Duekilde* og cand. mag. *Halvor Nielsen* er ansat som aspiranter til bibliotekarstillinger. *Poul Aagaard Christiansen* er ansat som biblioteksassistent af 2. grad.

Statens Pædagogiske Studiesamling har ansat frk. *Aase Dinesen Riishøj* som aspirant til en stilling som biblioteksassistent af 2. grad fra 1. september 1960. Cand. mag. fru *Inger Mathiesen* er ansat som overenskomstlønnet bibliotekar fra 1. december 1960.

Danmarks Biblioteksskole. Bibliotekar *Jørgen Baunhøj,* hidt. Holbæk, er fra 1. februar 1961 beskikket som lektor ved Danmarks Biblioteksskole for et tidsrum af 4 år. Hans hovedfelt vil blive organiseringen af skolens kursusvirksomhed for deltidsbibliotekarer. Mag. art. *Niels Chr. Lindtner* er ansat som bibliotekar sammesteds fra 1. januar 1961.

Holbæk centralbibliotek. Bibliotekar *Kirsten Larsen,* der hidtil har ledet læsesalen, overtager fra 1. februar 1961 ledelsen af oplandsafdelingen, mens bibliotekar *Inge Motzfeld Jensen,* hidt. Odense, bliver læsesalsbibliotekar.

Lemvig centralbibliotek. Bibliotekar *Kurt Norsker,* hidt. Københavns Kommunebiblioteker, er ansat som souschef fra 1. januar 1961.

Middelfart bibliotek. Som ledende bibliotekar er ansat bibliotekar *Knud Møller-Petersen* hidt. Vejle.

Biblioteket for Vejle By og Amt. Som oplandsbibliotekar er fra 1. marts 1961 ansat bibliotekar *Arne Rossen,* hidt. Helsingør.

Århus Kommunes Biblioteker. Med virkning fra 1. april 1960 er 4 afdelingsbibliotekarer oprykket i den såkaldte viceinspektørklasse: *Kjeld Elkjær* (læsesalene), *Arne V. Frandsen* (kredsbibliotek I), *Margrethe Hvidberg* (kredsbibliotek II) og *Erik Buch Vestergaard* (oplandsafdelingen). Samtidig er 4 bibliotekarer udnævnt til afdelingsbibliotekarer med løn som overlærer: *Eli Bertelsen* (sindssygehospitalet, Risskov), *Grethe Kongerslev* (Teknisk Bibliotek), *Else Rasmussen* (sous-chef i børnebiblioteket) og *Anne-Lise Roslyng* (daglig leder af hovedbibliotekets udlån).

LITTERATUREN

ANMELDERE

Sv. Alleslev, amtsskolekonsulent, Roskilde, *Axel Andersen,* lektor, Danmarks Biblioteksskole, *Gustav Auring,* overbibliotekar, Aabenraa, *Sigurd Bjeld,* vicebibliotekar, Silkeborg, *Johs. Blauenfeldt,* afdelingsbibliotekar, København, *Merete Bodelsen,* kunsthistoriker, *Viggo Bredsdorff,* bibliotekar, København, *Aase Bredsdorff,* bibliotekskonsulent, Statens Bibliotekstilsyn, *Jørgen Bruun,* førstelærer, Hostrup, *Hugo Christensen,* afdelingsbibliotekar, København, *Søren Christensen,* førstelærer, Rørth-Elle, *Lauritz Uglvig Christiansen,* bibliotekar, Esbjerg, *Helle Daugbjerg-Pedersen,* bibliotekar, Søllerød, *Kjeld Elkjær,* afdelingsbibliotekar, Aarhus, *Arthur Fang,* direktør, Roskilde, *Finn Gad,* lektor, skolekonsulent, *Agnete Hammer,* bibliotekar, København, *Molly Hansen,* børnebibliotekar, København, *Jørgen Hoffmeyer,* landsretssagfører, *Søren Holm,* professor, dr. phil., *Sven Houmøller,* afdelingsbibliotekar, Frederiksberg, *Richard Hove,* direktør, Thisted, *Per Højholt,* bibliotekar, Gentofte, *Mogens Iversen,* lektor, Danmarks Biblioteksskole, *Erling Juul Nielsen,* afdelingsleder, Struers Kemiske Laboratorium, *Lis Jørgensen,* børnebibliotekar, Randers, *F. W. Kelter-Wesenberg,* afdelingsbibliotekar, København, *H. F. Kiær,* kommandørkaptajn, Marinens Bibliotek, *Elisabeth Kjølseth,* bibliotekar, Grenaa, *V. Klingberg-Nielsen,* bibliotekskonsulent, Statens Bibliotekstilsyn, *Niels Kaae,* afdelingsbibliotekar, København, *Johs. Lehm Laursen,* stadsbibliotekar, Frederiksberg, *Niels Chr. Lindtner,* bibliotekar, Danmarks Biblioteksskole, *Niels Munk,* børnebibliotekar, Roskilde, *Anna Elise Møldrup,* bibliotekar, Haderslev, *Jens Maarbjerg,* bibliotekar, København, *Brita Olsson,* bibliotekar, København, *Johs. Pedersen,* bibliotekar, Statens pædagogiske Studiesamling, *P. Petersen,* dyrlæge, Taasinge, *Arne Rossen,* bibliotekar, Helsingør, *Karen Sabroe,* husholdningslærerinde, konsulent, *Povl Skov,* overbibliotekar, Silkeborg, *Chr. Stub-Jørgensen,* førstebibliotekar, Statsbiblioteket, Århus, *Carl Thomsen,* stadsbibliotekar, København, *Sv. Thomsen,* fhv. bibliotekar.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Thuesen, Arthur. Beslaglagte og supprimerte bøker vedrørende Norge. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag. 1960. 288 s.

Lektor Thuesen i Oslo fik i 1924 af »Bibliofilklubben« som opgave at udarbejde en fortegnelse over »beslaglagte og supprimerte bøker i den norske litteratur«, og i 1927 kunne han udsende en bog på 172 sider med denne titel. Emnet må åbenbart have grebet ham, så at han siden er blevet ikke blot bibliograf for denne del af litteraturen, men også samler, som det fremgår af denne nye udgave, der næsten er fordoblet i omfang.

Bogen behandler al slags litteratur fra de ældste tider til den nyeste tid, som af en eller anden grund er standset af myndighederne, forfatterne eller forlæggerne, f.eks. omtales også en dansk og en amerikansk udgave af Miller's Sexus. I et sådant tilfælde er det dog kun de importerede eksemplarer og disses forhandlere, man har haft at holde sig til. Én gruppe er dog udeladt, nemlig alle de bøger, som blev beslaglagt under besættelsen. Derimod er de bøger fra besættelsestiden medtaget, som efter krigen blev beslaglagt.

Fortegnelsen er alfabetisk efter forfatterne, de ikke opløste anonymer efter titel. Hvert skrift beskrives meget grundigt, og der gives en omhyggelig fremstilling af retssagerne, og hvad der er bekendt om baggrunden for beslaglæggelsen. Det anføres også, hvor der findes eksemplarer af skriftet, og endelig gives meget udførlige henvisninger til bøger og artikler i tidsskrifter og aviser, hvor sagen er omtalt. Den eneste væsentlige anke, man kan rette mod bogen, er, at registret er ganske ufyldestgørende. Et udførligt person- og emneregister ville have gjort den bekvemmere at arbejde med.

W. Munthe sagde om udgaven fra 1927: »Det er et blandet kompani som passerer revy: Ettertrykkere, smusskonkurrenter, plagiatorer, pornografer, kverulanter, radikale,

revolusjonære, idealister, uskyldig forfulgte, politiske værhaner, lettsindige og etterkloke – alle er med i rekkene«, og det tør nok siges, at det er en broget samling. Det havde været interessant at få en statistik over grundene til beslaglæggelserne, for de er mange og forskelligartede. Munthe er forøvrigt selv kommet med i rækken denne gang, dog i en ganske uskyldig sammenhæng. Hans bog »American librarianship from an European angle« blev udgivet i Amerika i 1939 af A.L.A., men det viste sig, at den var så slet trykt, at man besluttede at tilintetgøre alle 2000 eksemplarer og lade den trykke på ny. Kun et enkelt eksemplar eksisterer i privat eje af den oprindelige udgave.

Men ellers er der naturligvis i reglen alvorligere grunde til, at skrifterne er forholdt offentligheden. Det kan ikke undre, at pornografien spiller en fremtrædende rolle. I sagen om Mykles røde rubin vekslede afgørelserne ved de forskellige instanser, og da frifindelsen endelig kom ved en højesteretsdom, var bogen trykt i 75000 eksemplarer. Men i reglen greb politiet hurtigere ind. Hans Jæger og Christian Krohg havde mange besværligheder. Sidstnævnte prøvede at sikre sig ved på forhånd at forelægge de stærkeste steder af »Albertine« for justitsdepartementets chef. På forespørgsel, om man ville foranledige beslaglæggelse, svarede statsråden, at der jo ikke var censur; om bogen ville blive beslaglagt, ville vise sig, når den udkom. Og det blev den – og omgående, da man nu var forberedt.

Der er dog mange andre grunde til, at bøger ikke er kommet frem; politiske og navnlig religiøse grunde spillede i ældre tid en fremtrædende rolle. Mange forfattere og forlæggere har fået kolde fødder, inden deres bøger er nået at komme i handelen, og har selv standset dem. Adskillige eksempler er der på, at der efter udgivelsen af en bog er konstateret så mange fejl, at den er tilbagekaldt, og en rettet udgave udsendt. Det gælder f.eks. de internationale love for kontraktbridge.

Der er også en sag, der er karakteristisk for Ibsen. Den unge, fattige Ibsen solgte et par af sine skuespil for 100 til 200 kr. stykket til en bogtrykker, der brugte dem som føljeton. Senere ville bogtrykkeren gerne genoptrykke dem, men nu var Ibsen blevet den berømte mand, og han for op som trold af en æske og anlagde sag.

Denne bibliografi er vistnok den eneste af den art i verden, og bortset fra den nytte den kan gøre som supplement til den norske nationalbibliografi, kan den give anledning til mange reflektioner over bøgernes sære skæbne og give et lille indblik i en enkelt side af det yderst komplicerede sammenspil af kræfter, der går forud, før bøgerne ligger – eller ikke ligger – på boghandlerens disk.

Knud Larsen

Nye kataloger og biblioteksskrifter

Dansk teknisk litteraturselskab har påbegyndt udsendelsen af en serie duplikerede skrifter
1. Kjeld Klintø: Nordforsk, en kort introduktion. 7 s.
2. B. C. Vickery: The National Lending Library for Science and Technology. 15 s.
Ikke medlemmer vil kunne tegne abonnement på serien til en pris på 12 kr. pr. år. Serien vil omfatte 4-5 hæfter om året.

Dansk Bibliografisk Kontor har udsendt: *Børne- og ungdomsbøger*. 9. udgave. Udarbejdet af Sv. Alleslev, Aase Bredsdorff og Molly Hansen. Under red. af Anne-Lise Hjuler. 64 s. *Billed- og småbørnsbøger*. Udarb. af Børnebibliotekarernes faggruppe. *117 gode børnebøger*. Udarb.. af Børnebibliotekarernes faggruppe. *Årets børnebøger*. Udarb. af Børnebibliotekarernes faggruppe. *Jul*. (litteraturliste nr. 9, 5. udg.). Læs med plan nr. 11: *Karel Capek*. Udarb. af Eigil Steffensen.

Kontakttjenesten har udsendt: *Bøger om kunstforståelse* (i anl. af R. Broby-Johansens 60-årsdag).

Københavns Kommunebiblioteker har udsendt: *Tidsskrifter og aviser* 1960. 73 s.

Lyngby-Taarbæk kommunes biblioteksvæsen har udsendt: *Noget for husmødre*. 12 s. *Fortiden taler –*. 8 s. *Læs højt for børnene*. 6 s. *Giv os bøger, giv os vinger –*. (Kronik i Politiken 4.12.60). *Børn i hjem og skole*. 8 s.

Det sønderjyske Landsbibliotek, Aabenraa har udsendt: Vi unge. Udarb. af *Karen Skipper Jensen. 16 s.*

BØGER FOR BØRN

FAGLITTERATUR

Elkjær Laursen, Agnete. Leonora Christina. Ill. af Marlie Brande. Gyldendal. 1960. 123 s. ill. 8.35. (Gyldendals lette læseserie, 12). (99.4).

Leonora Christinas mærkelige livsløb – fra den højeste magt og glans til den dybeste fornedrelse – er her fortalt jævnt og tilforladeligt på grundlag af »Jammersminde« og forskellige historiske beretninger. Det er stof, som altid vil interessere i historietimerne, og bogen kan læses med udbytte fra 5. skoleår. Anbefales såvel til udlånet som til klassesæt. *Svend Alleslev*

Faglig læsning. Red. af Erik Jensen. Ny serie nr. 37-41. Gyldendal. 1960. à 2.50.

Nr. 37. Kaarsted, Tage. Hammershus. 32 s. ill.

Nr. 38. Brundbjerg, K. G. Istiden. 32 s. ill.

Nr. 39. Larsen, Arne. Bornholms natur. 32 s. ill.

Nr. 40. Skov, Erik. Østerlars kirke. 32 s. ill.

Nr. 41. Kaarsted, Tage. Hedeby og Danevirke. 32 s. ill.

Tre af hefterne henter stoffet fra Bornholm med en saglig, vel tilrettelagt og i flere afsnit spændende beretning om Hammershus, en gennemgang af Bornholms egenartede natur, særpræget i det danske landskab, og en gennemgang af den dejlige Østerlars rundkirke, en stolt repræsentant for denne kirketype. Der er i fremstillingen taget hensyn til de seneste resultater af undersøgelserne af rundkirken som forsvarsværk. Heftet om Istiden giver en kortfattet, men klar gennemgang af denne vigtige periode af Danmarks tilblivelse. Forfatterens tegninger er enkle og instruktive. Heftet vil være til stor støtte for læreren, når han i de ældste folkeskoleklasser skal gennemgå dette interessante, men svære stof. Om alle hefterne, undtagen det om Istiden siges det, at de er udarbejdede med henblik på lejrskolebrug. I heftet om Hedeby og Danevirke har man en fortræffelig gennemgang af byen og volden, der har spillet så stor en rolle i Danmarks ældste historie. Serien er som helhed vellykket. Anbefales på det bedste. *Svend Alleslev*

Nansen, Fridtjof. På ski over Grønland. Overs. fra norsk af Christian Dahlerup Koch. Vendelkær. 1960. 118 s. og 8 tvlr. 9.50. (Ungdommens Bibliotek). (49.1).

Det er en god idé at udsende Nansens egen skildring af sin dristige færd sammen med 5 modige mænd tværs over Grønlands indlandsis. Hidtil har vi kun haft adgang til at læse denne spændende beretning i første bind af den norske mindeudgave i 3 bind »Over Grønland og polhavet« fra 1930-32. Endvidere fandtes et temmelig stort afsnit af den foreliggende bog i »Historier fra Grønland« fra 1959, men denne bog følger nøje den norske udgave, ligesom den også har de fleste af dennes illustrationer. Anbefales varmt. *Lis Jørgensen*

Paccarié, Renata. Kinesiske eventyr. Genfortalt af Renata Paccarié. Overs. fra italiensk af Peter Grove. Ill af Maraja. Hernov. 1960. 57 s. ill. 16.75. (Hernovs eventyrserie, 2). (39.1).

Indeholder fem litterære tryllefortællinger, ikke folkeeventyr, af hæderlig kvalitet, men noget blege. De alt dominerende, grelfarvede tegninger er overkostumerede sjæl- og kønsløse dukker. Landskab og interiør mangler ganske. Om deres dekorative værdi kan diskuteres, men med ånd har de intet at gøre. Bogen er kun for de allerstørste biblioteker. *Søren Christensen*

Tunis, Edwin. Indianere. Med tegninger af forfatteren. Overs. fra amerikansk af Kai Sørensen. Hernov. 1960. 160 s. ill. 27.50. (59.5).

Tekst-billedbog med gode, meget populære beskrivelser af de nordamerikanske indianerstammers forskelligartede oprindelige livsformer og erhverv, deres boliger, dragter, værktøj, redskaber og våben, deres tro, love, skikke og lege. Rummer et stort antal klare, omhyggeligt udførte pennetegninger, mange af dem med instruktive produktionsanvis-

ninger. En værdifuld bog, der vil kunne korrigere mange vrangforestillinger fra litteratur og film. Et fyldigt register gør den velegnet til skolelæsestuen, men også til udlån er den værd at anskaffe. *Søren Christensen*

Tusind og én nat. Eventyr fra Tusind og een Nat. Ved Else Schiøler. Ill. af Des Asmussen. Gad. 1960. 146 s. ill. 8.00. (Gads lette børnebogsklassikere). (39.1).
Denne noget magre og blodfattige gengivelse rummer seks eventyr fra Aladdin til Ali Baba. Den er beregnet for læseretarderede og anbefales til anskaffelse. Tegningerne kunne man uden skade have sparet.
Søren Christensen

Tusind og én nat. Udvalgte eventyr. Gengivet af Renata Paccarié. Overs. fra italiensk af Peter Grove. Ill. af Benvenuti. Hernov. 1960. 55 s. ill. 16.75. (Hernovs eventyrserie,1). (39.1).
Indeholder tre eventyr, alle tidligere oversat. Det bedste tilgængeligt i Flensteds udgave. Teksten er forsvarlig. Tegningerne er som i seriens andet bind udelukkende af dekorativ værdi. De synes mærkeligt uoriginale, men reproduktionsteknikken er fremragende. Bogen bør kun som forsøg anskaffes af de allerstørste biblioteker. De skrappe farver skal nok skære børnene i øjnene.
Søren Christensen

Vries, Anne de. Børnenes bibelbog. Ill. af H. F. Schäfer. Overs. fra tysk af S. Geil Lohse. 1960. 255 s. 17.50. (22.09).
Det første indtryk af den hollandske forfatters bibelbog for børn er ubetinget godt. Det er en nydelig bog, og illustrationerne er af højeste karat. – Desværre holder det gode indtryk sig ikke under læsningen. Der snakkes alt for meget, og det går i meget høj grad ud over de bibelske beretningers klarhed, også her hvor det gælder børnene. Og med en skabelsesberetning, der end ikke strejfer det centrale: at mennesket skabtes i Guds billede. For blot at nævne et eksempel mere: I fortællingen om den værkbrudne i Kapernaum siges intet om farisæerne og deres skepsis overfor Jesu ord.

Tænk, om man gav Morten Pontoppidans »Bibelske historier« et sådant format og udstyr, og en sådan illustrator, hvilken vidunderlig bog ville denne i forvejen så fremragende bibelhistorie da ikke blive.
Svend Allesle[v]

SKØNLITTERATUR

Andersen, Knud. Vi gæve vikinger. The Valiant Vikings. Tekst og regi: Knud Andersen og Svend & Inge Winther Johannsen. Foto: Erik Parbst. Høst. 1960. 40 upag. s. 9.75.
Fotografisk billedbog med dansk og engelsk tekst. Forfatterne og fotografen har formodentlig moret sig med at fabrikere, arrangere og fotografere de sære, sækkeklædte vikingedukker. Men ret meget andet end private løjer er der trods den fint udstyrede dobbeltsprogede udgave ikke kommet ud af de besynderlige anakronismer og anstrengte practical jokes. Anbefales ikke.
Søren Christensen

Bemelmans, Ludwig. Madelines redning. Overs. af Piet Hein. Illustrationsforlaget. 1960. 56 s. ill. 12.50.
Forgængeren »Madeline« udkom i 1947 og har været elsket af børnene, små og store.

Madeline bor stadig i sin pariserpigeskole sammen med 11 andre piger. Hun falder i Seinen, naturligt nok, for hun balancerer på kajkanten. Hun bliver reddet af en hund, der som tak bliver adopteret af pigeskolen, og der opstår nu en række pudsige begivenheder fortalt i morsomme billeder med megen pariserkolorit og kort tekst oversat af Piet Hein. Den er enkelte steder noget mere anstrengt end i den første bog. Højtlæsning fra 4 år. Svær til selvlæsning, men teksten vil blive lært udenad efter et par oplæsninger. Anbefales. *Aase Bredsdorff*

Bøgh, Arne. Palle Pil. Erichsen. 1960. 12[1] s. 7.75.
En næsten for fantasifuld oldtidsfortælling om et par piger, der bliver røvet af en fjendtlig stamme og røvet tilbage igen af to gæve drenge og en helt fantastisk hund. Desuden er behandlingen af sprog og stof

så flygtig, og lys og skygge så ulige fordelt, at bogen ikke kan anbefales.

Søren Christensen

Codray, Nathalie. Sussie og Globemanden. Overs. efter det engelske manuskript af Mis Anton Christensen og Elsa Magnussen. Tegninger af Boye Willumsen. Grafisk Forlag. 1960. 48 s. ill. 9.75.

Sussie har en globus, som ikke er helt almindelig. I den bor en sjov, lille mand, som nu og da inviterer hende og hendes kat med ud at rejse. De oplever mange spændende og fantastiske ting, og nogle af disse eventyr er ganske gode. Men ind imellem optræder Globusmanden både docerende og belærende med hævet pegefinger, og dette ødelægger den ellers gode idé. Læseteknisk kræver bogen en del af børnene, og det bliver svært for de 7-10 årige, som den henvender sig til, selv at klare den. Kan ikke anbefales.

Boye Willumsen er en fremragende børnebogsillustrator. Hans tegninger rummer mange morsomme påfund, som børn uden tvivl vil goutere. *Lis Jørgensen*

Daly, Maureen. Sytten somre. Overs. af Thora West. Gad. 1960. 252 s. 11.50.

Fin og stilfærdig fortælling om en ung amerikansk piges sidste sommerferie i sit hjem, før hun skal på college i en anden by, mens den unge mand, hun er forelsket i, forlader byen og flytter til en anden stat med sine forældre. – Såvel det typisk amerikanske milieu som den 17-årige pige og hendes familie og venner står levende og klart for læseren, og de unge menneskers følelser og reaktioner er skildret med varm forståelse og medleven og uden ydre dramatik. Bogen er selvskrevet til ungdomshylden. I børnebiblioteket kan den læses af gode læsere blandt pigerne fra 14 år. *Molly Hansen*

Federspiel, Gunver Fønss. Badulje. Af Gunver Fønss Federspiel og Marie Hjuler. Gad. 1960. 28 upag. s. ill. 7.75.

Badulje er en sjov, lille pige med rødt hår. Hun har fået sit navn af en barnepige, som kalder alt det gale, hun laver, for »baduljer«. Barnligt og sjovt fortælles om små og store begivenheder, mens forældrene er på rejse. Marie Hjuler har tegnet de festlige og barnlige illustrationer i dejlige, klare farver. Det er en vellykket småbørnsbog, som er en kærkommen forøgelse af vor sparsomme litteratur for de yngste lånere. Højtlæsning fra 3 år og selvlæsning fra 2. klasse.

Lis Jørgensen

Freeling, Ann. Cirkusprinsen. Overs. af C. M. Worster. Don Bosco Bøgerne. 1960. 136 s. ill. 5.00.

Titelpersonen er en indisk cirkusdreng, søn af en dyretæmmer, der arbejder med aber, og der fortælles om hans oplevelser i cirkus med mennesker og dyr. Fortællingen er udflydende og udramatisk og mangler kolorit og ægthed i skildringen af cirkusfolkenes arbejde og kærlighed til deres dyr. En franciskanermunk, der velsigner dyrene i cirkus, angiver bogens religiøse tendens, men er iøvrigt fortællingen uvedkommende. Anbefales ikke. *Molly Hansen*

Gaselle, Bjørg. Mette-Marit. Erichsen. 1960. 171 s. 6.75.

Gaselle, Bjørg. Mette-Marit bliver berømt. Erichsen. 1960. 132 s. 6.75.

Gaselle, Bjørg. Mette-Marit klarer skærene. Erichsen. 1960. 125 s. 6.75.

Gaselle, Bjørg. Mette-Marit går til filmen. Erichsen. 1960. 110 s. 6.75.

Alle oversat fra norsk af Erik Trosborg. De første fire bind i en overfladisk, sentimental, snobbet pigebogserie, hvoraf forlaget yderligere har annonceret ti titler. Hovedpersonen er i den grad over-idealiseret og svævende, at læsningen kun kan befordre passivitet og tom ønsketænkning.

Søren Christensen

Goodall, Nan. Kongens æsel. En fortælling fra Jesu tid. Overs. af C. M. Worster. Don Bosco Bøgerne. 1960. 95 s. ill. 5.00.

Fortælling om tre æsel-generationer, der oplever træk af Jesu liv og korsfæstelse. Det er en velment, men konstrueret og temmelig farveløs fabel uden interesse for biblioteket. *Molly Hansen*

Grundtvig, N. F. S. De hellige tre konger. En barnesang. Med tegninger af Herluf Jensenius. Gyldendal. 1960. 23 s. ill. 8.75.

I den foreliggende udgave af »Dejlig er den himmel blå« findes salmen i sin oprindelige form med alle 19 vers. Det er en smuk billedbog med en nydelig typografi og kønne tegninger af Jensenius. Anbefales.

Lis Jørgensen

Grønning, Kaspar (Pseud.). Den engelske skibskiste. Fremad. 1960. 123 s. 5.50. (Fremads Børne- og Ungdomsbøger).

Som voksen nedskriver Troels nogle dramatiske begivenheder, som fandt sted i hans

barndom på Jyllands vestkyst. I året 1820 strandede et engelsk skib, og kaptajnen og styrmanden blev tilbage og udviste en mistænkelig interesse for strandingsgods. Troels udspionerede dem, og mange spændende episoder blev udspillet, før gåden blev løst. Denne detektivhistorie virker sandsynlig, fordi forfatteren ikke lader Troels klare problemerne alene, men lader ham søge assistance hos de voksne, specielt den stedlige præst. Personskildringen er ikke dybtgående. Skurkene er skurke. Bedst skildret er præsten og hans tragiske skæbne og det venskab, som opstår mellem ham og Troels på grund af deres fælles interesse for bøger. Anbefales. 11-14 år. *Lis Jørgensen*

Hergé. Kong Ottokars scepter. Illustrationsforlaget. 1960. 62 s. ill. 8.50.
Hergé. Den mystiske stjerne. Illustrationsforlaget. 1960. 62 s. ill. 8.50.
Hergé. Soltemplet. Illustrationsforlaget. 1960. 62 s. ill. 8.50.
Hergé. De syv krystalkugler. Illustrationsforlaget. 1960. 62 s. ill. 8.50.

Rygtet gik, at disse belgiske tegneserier skulle overgå alle andre i spænding, fantasi og humor, og det er klart, at havde det været tilfældet, kunne man have anbefalet dem til anskaffelse. Anmelderen vil indskrænke sig til at oplyse, at rygtet har løjet, og at bøgerne er uden interesse for bibliotekerne. *Aase Bredsdorff*

Hermansen, Knud. Den første læsning. Hft. 1-3. Nyt Pædagogisk Forlag. 1960. à 2.75.

Hvert hefte indeholder en selvstændig historie tilrettelagt for børn i 1. kl. De er nydeligt illustrerede og egner sig også udmærket til fritidslæsning. *Aase Bredsdorff*

Jensen, Villum. Lang rejse over havet. Ill. af Kaj Nordstrøm. Hernov. 1960. 155 s. 9.75.

Robinsonade om en styrmand og to børn, der efter et skibsforlis og en farefuld færd i åben båd redder sig i land på en ubeboet koraløø. Anskuelig og lettilgængelig skildring, der præges af et målbevidst arbejde med sprog og stof. Nordstrøms silhuetagtige tegninger er tiltalende bogkunst. God bog for 10-15 årige. *Søren Christensen*

Julehistorier. Redigeret af Hans Røpke. Carit Andersen. 1960. 221 s. 12.50. (86.1).

En samling julefortællinger til højtlæsning med bidrag af både ældre og yngre forfattere. Fortællingerne er gennemgående lette og præget af traditionel julehygge, og det kan nok forsvares at anskaffe samlingen, da man så hårdt savner oplæsningsstof på dette område. – Titelregistret indeholder oplysning om alderstrin og oplæsningstid. *Molly Hansen*

Larsen, Buster. Historien om Cirkus Buster. Tegninger af Mogens Juhl. Chr. Erichsen. 1960. 32 upag. s. ill. 9.75.

Pjattet, talentløs tekst- og tegneeventyr, der tilsyneladende ikke har anden ide end at udbytte fjernsynets succes. Ikke for biblioteker. *Søren Christensen*

Lindgren, Astrid. Nissen. En fortælling. Med tegninger af Harald Wiberg. Overs. fra svensk af Poul Steenstrup. Gyldendal. 1960. 32 upag. s. ill. 9.75.

Fortæller om nissens opholdssted på den meget gamle gård og hans natlige færd rundt på gården. Harald Wibergs stemningsfulde illustrationer skaber i forening med fortællingens eventyragtige stil en fin atmosfære. En smuk billedbog, som egner sig fortrinligt til oplæsning fra 4-5 år. Selvlæsning fra 2. klasse. *Lis Jørgensen*

Læse-let-bøgerne. Red. af T. Hoffmann Jensen og Bro Mikkelsen. Gjellerup. 1960. à 48 s. ill. à 2.75.
Serie A. nr. 9. Preben Jørgensen. Fire gode venner.
Serie A. nr. 10. Johannes Møller. Mine egne sange.
Serie B. nr. 9. Jørgen Jørsum. En farlig leg.
Serie B. nr. 10. Hoffmann Jensen. Strandingen.

De 4 senest udkomne hefter i denne serie, der har til formål at skaffe læsestof for normalt læsende og læsesvage børn fra 2.-4. kl., er alle specielt skrevet til formålet. »Fire gode venner« og »Mine egne sange« med noder er for de mindste. De vil nok have svært ved at hævde sig som almindelig fritidslæsning. »Strandingen« og »En farlig leg« skal derimod nok finde læsere i 3.-4. kl.

Forhåbentlig er man helt holdt op med at bearbejde allerede foreliggende børnebøger til serien. *Aase Bredsdorff*

Nielsen, Ebba. Klaus Volles unger. Wangel. 1960. 128 s. 6.50.

Fortælling om tre søskende på landet i

gamle dage, »dengang mormor var barn«. De skyder nytår ind, løber fastelavn på gammeldags maner, kælker og slås på livet løs med drengene fra nabolandsbyen. Det er harmløs og jævnt fortalt underholdning, der kun giver et flygtigt billede af landsbybørns liv og kår i gamle dage. Kan undværes. *Molly Hansen*

Nissen, Mette. Gåden. Hasselbalch. 1960. 117 s. 7.75.

En ny version af et velkendt tema: et par enæggede tvillinger skilles lige efter fødslen og vokser op uden at kende hinandens eksistens, men genfinder senere hinanden under dramatiske omstændigheder. Her er den indviklet konstruerede intrige henlagt til Paraguay i begyndelsen af forrige århundrede, men da den både savner menneskelig og historisk baggrund og ikke hæver sig over gennemsnittet af meget jævn og ligegyldig underholdning, kan bogen ikke anbefales. *Molly Hansen*

Ott, Estrid. Chicos store håb. Grafisk Forlag. 1960. 156 s. 9.50.

5. bd. i serien Chico vandrer fra Pyrenæerne til Barcelona, hvor han bliver fører for en gammel blind mand, der lever i byens fattigkvarter. Senere rejser de til Mallorca, hvorfra Chico alene vender tilbage og vandrer hjem til de hjemløses farm i Portugal. Visse dele af bogen er helt på højde med 1. del, navnlig skildringen af de mange fattige mennesker Chico møder, mens andre partier lider af samme skavank, som flere af forfatterens bøger har, at de virker som refererende rejsebeskrivelser. Men bogen kan absolut anbefales. Fra 11 år. *Aase Bredsdorff*

Ott, Estrid. Jesper og hunden. Ill. af Nulle Øigaard. Grafisk Forlag. 1960. 47 s. ill. 7.50.

Jesper keder sig, og han og gravhunden Prik tager derfor på en fantasirejse ud i verden for at besøge børn i andre lande. Jesper opdager da, at børn i Kina, Grønland og Afrika finder hans tilværelse meget interessant, og deres egen, som han synes lyder så spændende, ensformig. Det er en vellykket småbørnsbog, helt uden hævet pegefinger, og med mange morsomme detaljer. Højtlæsning fra 5 år og selvlæsning fra 2. klasse. *Lis Jørgensen*

Rasmussen, Birte Merete. Per og fuglen. Tegninger af Ilon Wikland. Gad. 1960. 25 upag. s. ill. 7.75.

I denne småbørnsbog fortælles om Per, som ikke vil lære at læse og skrive. Ude i skoven drømmer han en dag, at han er konge og meget klog, og som trofast hjælper har han en farverig fugl, som han tidligere har mødt. Da han vågner, finder han en fjer af fuglen, og med den i hånden bestemmer han sig til at ville lære noget – for at blive så klog som kongen. Fortællingen er fortalt på vers, lidt ubehjælpsomt og sødladent og ikke fri for morale. Illustrationerne er i klare farver, men virker også lidt for søde. Overflødig. *Lis Jørgensen*

Rodrian, Fred. Lammeskyen. Ill. af Werner Klemke. Overs. af Grete Juel Jørgensen. Hirschsprung. 1960. 32 s. ill. 7.50.

Christine finder et snehvidt lam på marken. Det er et lille skylam, der er faldet ned fra himmelen, og det stirrer sørgmodigt op på de andre lammeskyer, der svæver bort. Men Christine ved råd og sætter en hjælpeaktion i gang, så lammet kommer tilbage til sit rette element. Både tekst og illustrationer er morsomme og indtagende. *Aase Bredsdorff*

Sachse, Günter. Mytteriet på »Bounty«. Overs. fra tysk af Georgjedde. Vendelkær. 1960. 114 s. 6.50.

Sachse, Günter. Mytteristernes ø. Overs. fra tysk af Georgjedde. Vendelkær. 1960. 128 s. 6.50.

Romanformet historisk beretning om mytteriet på det engelske orlogsskib »Bounty« 1787, om kaptajnens 43 dages sejlads i åben båd til Timor sammen med den loyale del af besætningen og om mytteristernes færd til øen Pitcairn, hvor deres efterkommere stadig lever. Nøgternt og populært værk, der ikke specielt henvender sig til yngre læsere. Er det mon fra Nordhoff og Halls romantrilogi man har fået ideen til at hugge den tyske udgave i stykker? Det er i al fald en dårlig ide. Anbefales fra 14 år. *Søren Christensen*

Schaffalitzky de Muckadell, Cai. Kapergasternes prins. Historisk fortælling for ungdommen. Ill. af Viggo Erichsen. Jesp. og Pio. 1960. 173 s. ill. 7.75.

En 15 årig dreng deltager som helt i kaperfærd og andre farter, der er lige så historisk utroværdige, som litterært tvivl-

somme. Da forfatterens sprog desuden skæmmes af den rædselsfuldeste jargon, kan bogen ikke anbefales. *Søren Christensen*

Spejderhistorier. Redigeret af Hans Røpke. Carit Andersen. 1960. 224 s. 12.50. (86.1).
En samling fortællinger om raske drenges og pigers spejderoplevelser. Forfatterlisten har mange helt ukendte navne, og da størstedelen af fortællingerne ikke har andre kvalifikationer end den gængse spejderfriskhed, kan samlingen ikke anbefales bibliotekerne. *Molly Hansen*

Stafford, Richard. Waggi. Overs. fra engelsk af Georgjedde. Ill. af Tora Lund. Grafisk Forlag. 1960. 110 s. ill. 8.50.
Realistisk nutidsfortælling om en fuldblods indianerdreng, søn af en sagfører og en kvindelig professor. Gennem den meget spændende handling om hans forhold til en prægtig hingst og en menneskeædende puma skildres, hvordan hans sind trods ydre amerikanisering har bevaret racens ædleste karaktertræk. Fin bog for 11-15 årige. Den noget slyngede komposition kræver dog en vis modenhed af læseren. *Søren Christensen*

Verne, Jules. Det hemmelige våben. Overs. fra fransk af Oluf Rikhof. Ungdommens forlag. 1960. 152 s. ill. 7.75.
En franskmand og en tysker arver hver en kæmpeformue efter en indisk fyrstinde. Mens franskmanden bruger sin rigdom til at grundlægge en idealby, hvor alle er raske og lykkelige, bygger tyskeren for sine penge en stor våbenfabrik, hvor han konstruerer et hemmeligt våben, der skal bruges til at udslette franskmandens by totalt. – Man forbløffes endnu en gang over forfatterens fremsyn, men skildringen af det makabre emne er i den foreliggende udgave så ubehagelig og blottet for forsonende træk, at bogen ikke kan anbefales. *Molly Hansen*

Wied, Prinsesse Marie Elisabeth af. Lilletrold hos menneskene. Overs. fra svensk af Poul P. M. Pedersen. Arne Frost-Hansen. 1960. 96 s. ill. 6.50.
Wied, Prinsesse Marie Elisabeth af. Lilletrold på nye eventyr. Overs. fra svensk af Poul P. M. Pedersen. Arne Frost-Hansen. 1960. 87 s. ill. 6.50.
En lillebitte, haleløs troldepige bliver af sin gode ven bjørnen bragt til et barnløst kongepar, der adopterer hende. Den lille prinsesses meriter i menneskenes verden og hos dyrene og troldene i skoven er fortalt i et lidt stift sprog uden rigtigt liv og lune, og fortællingen er trods sit oplagte eventyrstof jævnt kedelig. Kan undværes. *Molly Hansen*

With, K. H. Musebogen. Musene fra Rynkeby Præstegård. Illustreret af Gil. Vendelkær. 1960. 79 s. ill. 8.50.
Den kendte musebog foreligger her i ny udgave med noget flade, ikke særligt inspirerende illustrationer. Teksten er sat tospaltet op, hvad der havde været udmærket, hvis man havde anvendt en bedre typografi. Der er ingen grund til at udskifte tidligere udgaver med denne. *Aase Bredsdorff*

Worth, Kathryn. De elskede at le. Overs. fra amerikansk af Børge Anker Bendtsen. Hernov. 1960. 152 s. 14.50.
Under en epidemi i North Carolina i forrige århundrede mister en forvænt 16 års pige sine forældre og optages i en kvækerfamilie, hvor hun udvikler sig til selvstændig, moden kvinde. Trods handlingens og miljøets fjernhed, giver bogen et levende billede af den faglige og menneskelige duelighedsprøve, som enhver ung pige også i vore dage må kæmpe sig gennem. Stilfærdig, men usædvanlig fin bog. Piger fra 14 år. *Søren Christensen*

ET UDVALG AF NYE OPLAG OG UDGAVER FRA 1960

Bannerman, Helen. Historien om lille sorte Sambo. 7. opl. Gyldendal. 6.75.
Børnenes nye leksikon. 3. opl. Thorkild Beck. 29.50.
Cooper, J. F. Den sidste mohikaner. Ny udg. Gyldendal.
Dickens, Charles. David Copperfield. 2. opl. Ungdommens Forlag. 7.75.
Duurloo, Ellen. Bodil i den store by. 3. opl. Fremad. 5.50.
Duurloo, Ellen. Bodil og ungerne. 3. opl. Fremad. 5.50.
Egner, Thorbjørn. Folk og røvere i Kardemomme by. 3. opl. Gyldendal. 7.75.

Egner, Thorbjørn. Klatremus og de andre dyr i Hakkebakkeskoven. 3. opl. Grafisk Forlag. 7.75.
Etlar, Carit. Dronningens vagtmester. Ny udg. Gyldendal. 7.75.
Freuchen, Pipaluk. Ivik, den faderløse. 2. opl. 3. udg. Fremad. 4.85.
Hare, Kirsten. Tigergudens danske ven. 2. opl. Gyldendal. 6.85.
Hemmer Hansen, Eva. Bodil i Amerika. 2. opl. Hagerup. 4.85.
Jeppesen, Poul. Martins kamp. 2. opl. Jespersen og Pio. 6.00.
Johnsen, Alfred. Frihedens sønner. Nyt opl. Samleren. 8.85.
Koch, Bente. Det forheksede nøglehul. 2. opl. Gyldendal. 4.50.
Krohn, J. Peters jul. 13. opl. Gyldendal. 7.75.
Le Roi, David. Alt om flyvning idag. 2. udg. Gjellerup. 20.00.
Lund, Harald H. Toget. Den sjove bog. 4. opl. Branner og Korch. 8.75.
Marryat, F. Den flyvende hollænder. 3. opl. Ungdommens Forlag. 7.75.
Nielsen, Carl. Min fynske barndom. 11. opl. Martin. 14.75.
Ott, Estrid. Bimbi besøger lapperne. Ny udg. Grafisk Forlag. 8.50.
Perkins, Lucy F. Guldgraverens børn. 2. opl. De unges Forlag. 6.85.
Salminen, Ester. Den nye konge og andre fortællinger fra Det nye Testamente. 2. opl. Branner og Korch. 6.00.
Saxegaard, Annik. Burre Bums og lillemor. 3. opl. Ungdommens Forlag. 4.85.
De små synger. 15. opl. Skandinavisk Bogforlag, Odense. 4.15.
Verne, Jules. Rejsen til jordens indre. Ny udg. Gyldendal. 7.75.
Winther, Christian. Flugten til Amerika. 12. opl. Gyldendal. 6.75.

BØGER FOR UNGDOMMEN

(Anmeldt i Bogens Verden 1960 nr. 7–9)

Til at redigere disse lister i 1961 har Danmarks Biblioteksforenings Ungdomsudvalg valgt bibliotekarerne *Aase Beck,* Silkeborg, *Helge Stenkilde,* Lyngby og *Brita Olsson,* København. Nedenstående liste er udarbejdet af dette udvalg i samarbejde med forrige års udvalg.

Abrahamsen, Viggo, Herbariet	nr. 7 s. 380
Baklánov, Grigórij, En fodsbred jord	nr. 9 s. 534
Barker Jørgensen, Folke, Kender du Tyskland?	nr. 7 s. 372
*Baumann, Hans, I Faraonernes verden	nr. 9 s. 513
Callisen, Karen, Sten i farver	nr. 9 s. 522
Carson, Rachel, Havet omkring os	nr. 9 s. 522
*Cavanna, Betty, Kun venner	nr. 7 s. 373
*Columbus. Tidsskrift for nutidsorientering	nr. 8 s. 457
Dietrich, Fred. Fra vikingeskib til jetfly	nr. 9 s. 523
Ditlevsen, Tove, Hvad nu Annelise?	nr. 9 s. 515
Fra bøgernes verden. 2. samling	nr. 8 s. 447
Hagen, Per. Den store altmuligbog	nr. 8 s. 447
*Havrevold, Finn, Han var min ven	nr. 9 s. 515
Havrevold, Finn, Viggo	nr. 8 s. 448
Humlum, J. Geografiske farvebilleder	nr. 7 s. 372, 380
Huxley, Julian, Udviklingens historie	nr. 9 s. 522
Hvornår skete det. Verdenshistorisk opslagsbog	nr. 9 s. 526
*Jazz. Fra New Orleans til moderne jazz	nr. 7 s. 381
Jazz-Årbogen. 4. udg. 1960	nr. 9 s. 524
Kalashnikoff, Nicholas, Prins – en sibirisk hingsts historie	nr. 7 s. 374

*Knudsen, Poul E., Væddemålet nr. 7 s. 374
Lansing, Alfred. Mands mod.
Ernest Shackletons utrolige rejse nr. 8 s. 454
Lips, Julius E., Skovens lov nr. 9 s. 516
Means, Florence Crannel, Sort pige nr. 8 s. 448
*1940-1945. Dette skete under Danmarks frihedskamp nr. 9 s. 527
Olympiadebogen nr. 9 s. 525
Risbjerg Thomsen, Grethe, Det fortryllede land nr. 9 s. 534
Schackleton, Edward, Fridtjof Nansen nr. 8 s. 460
*Speare, Elizabeth George, Heksen fra Kragedammen nr. 7 s. 375
Steinbeck, John, Den røde pony nr. 8 s. 450
*Stolz, Mary, Trods alt bliver det morgen nr. 9 s. 517
*Sutcliff, Rosemary, Aquila, romernes ætling nr. 9 s. 517
Sørensen, Sv. Arbejdets historie. Teknik og opfindelser nr. 9 s. 523
Wustmann, E., Den sorte pige nr. 9 s. 518
*År og dage. Verdenshistoriske skildringer. Bd. III nr. 7 s. 372

BØGER FOR VOKSNE

FAGLITTERATUR

BOGVÆSEN

Bogvennen. Aarbog for Bogkunst og Boghistorie. Udgivet af Forening for Boghaandværk under redaktion af Svend Dahl. Gyldendal. 1960. 118 s. 20.00. (00).

Indholdet spænder som vanligt over et vidt felt. Svend Eriksen skriver kyndigt om en speciel ting som kattunpapiret, men tænk, om der havde været råd til et par farveplancher. Det ville også have støttet Jørgen Andersens storartede præsentation af Audubons vældige billedværk The Birds of America (1827-38), selv om de sort-hvide klicheer står nydeligt. I almindelig læselighed må Jørgen Andersen dog konkurrere med Aleks. Frølands morsomme skildring af eftertrykkets konge, østrigeren Johann Thomas Trattner. Meget grundig er Sigurd Christensen i afhandlingen om papirkvaliteter til bogtryk, god at få forstand af. Ebbe Sadolin har fundet nogle hidtil ukendte bogillustrationer af Renoir. Mest almen interesse må Poul Jeppesens kloge betragtninger om børnebøgernes udformning have, og dog er tekst og illustrationer med korte kommentarer kommet lidt væk fra hinanden.

Mogens Iversen

SKRIFTER AF BLANDET INDHOLD

Broby-Johansen, R. Imprimatur. En tidebog 1922-1960. Gyldendal. 1960. 238 s. 19.75. (04.6).

»Imprimatur« er censurens »må trykkes«. B.J. ønsker ordet forstået som for hvert af mine skrivende år, »en artikel hvis indhold har været tilstrækkelig konformt til at de (kapitalistiske) blade og forlag har villet betale og trykke dem«. Lidt koket måske, efterdi man nok kan ytre tvivl, om han kan sammenstille et lige så værdifuldt udvalg af artikler, hvis indhold har været for »kommunistisk« til at kunne trykkes; nu er han tilmed bemidlet nok til selv at kunne betale og har flokket en stor menighed om sig, for hvem kalifens ord er visdom!

Nå, godt ord igen efter denne lille spydighed! Her er mange blændende gode stykker om politik, kunst, religion, kulturhistorie og kulturkritik i bred forstand. Tilsammen giver de både et billede af den ur-oprindelige og retfærdigheds-søgende, paradoksalt-friske kulturpersonlighed og af de 40 spændende, men ofte nedslående år.

For købstadbiblioteker, ubetinget. Måske også for de sognebiblioteker, hvor de 4 ho-

vedværker »Hverdagskunst-Verdenskunst«, »Den danske Billedbibel«, »Verdensmestre« og »Krop og Klær« støt og stadig udlånes.
Gustav Auring

Folkeliv og Kulturlevn. Studier tilegnet Kai Uldall 14/9 1960. Red.: Bjarne Stoklund. Nationalmuseet. 1960. 338 s. ill. 30.00. (04.9).

Et stort og fint festskrift, folkemuseets afgående leder værdigt, mest nordiske tagfællers hyldest med afhandlinger, mere eller mindre beslægtet med modtagerens fagkreds. Lige så lidt de 29 forskelligartede bidrag her kan opremses, lige så vanskeligt vil det senere være at finde frem til dem. Bliver disse velmente festskrifter i den traditionelle form ikke noget af en begravelsesplads? I hvert fald må de forvolde en katalogiserende bibliotekar hovedbrud. Hvad om man gik over til »rigtige« bøger, enten af fødselaren selv eller af en gratulant; i det lange løb mere værdifuldt. Og gratulant-fortegnelsen ville næppe blive kortere, tværtimod; for bibliotekerne ville nu møde mandstærkt op.
Arthur Fang

Lund, Hans. Historiker i Højskolens Tjeneste. Taler og Artikler. Gyldendal. 1960. 280 s. 22.50. (04.6).

Udsendt ved 70-årsdagen. Repræsenterer vederhæftigt hans arbejdsfelt: Danmarks, fremfor alt Nordslesvigs, Bondens og Højskolens historie, særlig i de sidste 120 år. Folkelige emner i fineste, ægte, rolige og mandige stil, aktuel og dog tidløst skrevet, »gemmeæbler« der vil holde sig længe. Selv håber H.L. beskedent, at bogen vil interessere gamle elever fra Rødding og Askov. Den skulle gerne have bud langt videre ud, synes ret at være en bog for de bedste, store eller små, sognebiblioteker. Men den klarer sig ikke selv; af sognebibliotekaren kræves interesse og omtanke for at få den ud til de rette læsere. Bibliografi over H.L.s skrifter og artikler s. 265-80.
Gustav Auring

Nationalmuseets arbejdsmark 1960. Nationalmuseet. 1960. 136 s. ill. 17.50. (04).

Mens dansk arkæologi og etnografi for ikke ret længe siden var et snævert, nærmest privat anliggende, forbeholdt et lille fagligt terrarium – er disse videnskaber efterhånden blevet ikke så lidt mere vidtfavnende og åbne ud mod almenheden. Hertil bidrager i høj grad Nationalmuseets store, smukke årbog, stadig udbygget og forbedret – i år en række gode farvegengivelser efter en grønlandsk kunstner og hvilket omslag! – Heller ikke at forglemme den righoldige jydske årbog *Kuml,* som takket være Bahrein etc. har vidåbne horisonter. Vi bør for vor egen skyld, for at styrke og berige os, i videste udstrækning kende og være stolte af disse arbejder.
Arthur Fang

MUSEUMSVÆSEN

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg. Årbog 1960. Udg. af Selskabet »Handels- og Søfartsmuseets Venner«. Helsingør. 1960. 230 s. ill. 12.50. (06).

Udover museumsmeddelelser indeholder årbogen: »Det danske Fyrvæsen gennem 400 år«, fire artikler skrevet af museums- og fyrdirektoratsfolk, hvorigennem man i store træk får kendskab til fyrvæsenets historie, lige op til nutiden, et interessant kapitel af søfartens historie, samt en artikel af P. Chr. Nielsen: »Skibets krav til skoven«, en fremstilling af de vanskeligheder, der gennem tiderne har været forbundet med at fremskaffe det rette egetømmer til skibsbygning, særlig til krigsskibsbygning, fra vore skove. De interessante artikler er rigt illustreret.
H. F. Kiær

PRESSEVÆSEN

Bindsløv Frederiksen, L. Pressen under besættelsen. Hovedtræk af den danske dagspresses vilkår og virke i perioden 1940-45. Udg. af Institut for Presseforskning og Samtidshistorie på foranledning af Dansk Journalistforening. Århus. Universitetsforlaget. 1960. 551 s. ill. 29.50. (07.9).

En kompakt og stofmættet bog, der udfylder et hul i litteraturen om besættelsestiden med sin beskrivelse af den legale presses forhold. Metoden er i almindelighed den, at den politiske baggrund ridses op, og derefter redegøres der med et væld af citater for pressens standpunkttagen og for de vanskeligheder, den i hastigt voksende tempo havde at kæmpe med. Man kan måske i nogen grad savne vurdering af de mange kendsgerninger, der meddeles, og bedømmelse af begivenheder og personer i historiens perspektiv, men som helhed er den uhyre omfattende og vanskelige opgave løst med beundringsværdigt overblik. Og nu venter vi så på bogen om den illegale presse under besættelsen.
Jens Maarbjerg

FILOSOFI

Croce, Benedetto. Æstetisk breviarium. Overs. af Volmer Dissing efter »Breviario di estetica«. Gyldendal. 1960. 171 s. 8.75. (Gyldendals Uglebøger). (17).

Bogen er et hovedværk indenfor moderne æstetikteori, men stiller sine krav til læseren. Udgangspunktet er en definition af kunsten som *intuition*, en definition der indebærer, at kunsten ikke har noget at gøre med: fysisk virkelighed, moralsk virksomhed, nytte, behag o.s.v. I afsnittet »Fordomme om kunst« tager Croce stilling til det gamle stridsspørgsmål om indhold contra form og hævder, at kun *relationen* mellem de to er kunstnerisk. Endelig behandles kunstkritiken og dens opgave, som må være at give »en rolig og velafvejet historisk beretning om hvad der er sket«, og en kort oversigt over æstetikhistoriens udvikling siden renaissancen afslutter værket. *Niels Chr. Lindtner*

Heisenberg, Werner. Fysik og filosofi. Overs. af Jens Bang efter »Physics and Philosophy«. Hans Reitzel og Thaning & Appel. 1960. 199 s. 14.75. (Verdensperspektiver). (12).

Der er i de senere år udfoldet store og prisværdige bestræbelser for at delagtiggøre en videre kreds i de vigtigste af de erfaringer og problemer, atomfysikken står overfor. En af de forskere, der med størst held har bidraget til løsningen af denne vanskelige opgave, er Heisenberg. Han gør her udførligt rede for atomteoriens udvikling siden de tidlige græske filosoffer og belyser i det hele taget naturvidenskabernes historie ved en række korte, men præcist karakteriserende citater. Særlig indgående er naturligvis omtalen af relativitetsteori og kvanteteori og deres erkendelsesteoretiske betydning; man finder her en meget værdifuld, yderst skarpsindig diskussion af de indvendinger, der fra forskellig side – bl.a. dialektisk-materialistisk – er blevet rettet mod den københavnske fortolkning af kvantemekanikken. Der er af indlysende grunde tale om vanskelig læsning, men bogen vil være en nyttig hjælp for den, der ønsker at bygge bro til en vis forståelse af menneskeåndens største resultater i denne tidsalder.
Axel Andersen

Holm, Ove. Viden – religion – livsholdning. Jesp. og Pio. 1960. 126 s. 15.75. (16).

Med største frejdighed påtager civilingeniør Ove Holm sig her på godt hundrede små sider at redegøre for så anselige emner som videnskabens og de store religioners opfattelse af universets og livets oprindelse, og de forskellige religiøse og filosofiske retningers betragtninger over livets mening og menneskenes indbyrdes adfærd, og han skildrer en passant kulturens og etikkens udvikling. Hensigten har været den velmente at give nogle »oplysninger til overvejelse ved udformning af en livsanskuelse«, men resultatet vil næppe have interesse for andre. Vidtdreven forenkling af kendsgerninger og synspunkter, uafklaret sprogbrug og tankegang kan ikke tilsløres af nok så mange referater af Albert Schweitzer og Søren Holm. *Axel Andersen*

Madsen, K. B. Moderne psykologiske teorier. En introduktion. Munksgaard. 1960. 128 s. 16.00. (13).

Forfatteren, som bl.a. med sin doktorafhandling fra 1959 har specialiseret sig i et område, som man kan kalde psykologiens filosofi (selv kalder han det »meta-psykologi«), giver her en oversigt over en række psykologiske teorier fra tiden efter 1930, væsentligst læreproces-teorier og personlighedsteorier, og næsten alle af amerikansk oprindelse. Den videnskabsteoretiske interesse fornægter sig heller ikke her. De enkelte teorier beskrives med »Teoriens begrebsramme« og »Teoriens indhold« som faste rubrikker, og deres afbildning i diagrammer skal lette sammenligninger imellem dem. Det hele kan godt tage sig lidt skematisk ud, men er sikkert nyttigt nok, hvis bogen – som af forfatteren foreslået – benyttes som supplement til en almindelig lærebog i psykologi. *Johannes Pedersen*

Rommetveit, Ragnar. Action and ideation. Explorations into some interrelationships between conviction, attitude and behavioral choice. Munksgaard. 1960. 60 s. 8.00. (Interdisciplinary Studies from the Scandinavian Summer University, 3). (13).

Leunbach, Gustav. Some models for decisions and evaluations. Munksgaard. 1960. 34 s. 8.00. (samme serie, 4). (15).

Rationality and responsibility in administrative and judicial decision-making. By Torstein Eickhoff and Knut Dahl Jacobsen. Munksgaard. 1960. 45 s. 8.00. (samme serie, 5). (34.01).

Med 1958-årbogen afsluttede Nordisk Som-

meruniversitet sin årbogsserie og gik over til efter hvert års møde at udsende flere småbøger, hver omhandlende et aspekt af det emne, som det pågældende år er blevet »tværvidenskabeligt« behandlet i Sommeruniversitetet. Samtidig gik man med henblik på en større læserkreds over til at publicere på engelsk.

De foreliggende tre bind er de første resultater (der ventes endnu to eller tre bind) af arbejdet i 1959, hvis emne var »Erkendelse, vurdering og valg«, og repræsenterer henholdsvis psykologiske, matematiske og retsvidenskabelige aspekter af dette emne.

De enkelte bind i serien skal ikke anmeldes, men det vil vist være rimeligt, at de store biblioteker subskriberer på denne ret eksklusive serie som helhed.

Johannes Pedersen

Teilhard de Chardin, Pierre. Fænomenet Menneske. Med en introduktion af Sir Julian Huxley. Overs. af Elsebeth Juncker og Jacques-Louis Ratel efter Le Phénomène humain. Jesp. og Pio. 1960. 288 s. 28.75. (16).

Chardin var en mærkeligt rig personlighed, en mand der i sig forenede den usædvanlige videnskabsmand – han var palæontolog og deltog i udgravningen af Pekingmennesket – og den dybt religiøse kristne – jesuitten. Han har i denne dybsindige, undertiden næsten visionære bog søgt at forene naturvidenskab og religion, og det på en måde, der adskiller den afgørende fra de mere eller mindre ligegyldige forsøg, der jævnlig fremsættes. »Hans indflydelse på verdens tænkning vil uvægerlig blive betydningsfuld«, siger Huxley i sit forord, »han har tvunget teologer til at se deres tanker i det nye evolutionsperspektiv og videnskabsmænd til at se, hvad deres erkendelse indebærer i åndelig henseende«. Vigtigst er hans opfattelse af udviklingen som en både fysisk og psykisk udfoldelse, der strækker sig helt tilbage i det uorganiske, og som rækker ud over mennesket. »Mennesket er ikke, som det så længe har troet, et statisk verdenscentrum, men udviklingens akse og spids – hvilket er noget langt smukkere«. Bogen er udgivet posthumt, da Kirkens forbud ikke længere havde betydning, og den er i de sidste år blevet oversat til de fleste kultursprog, har vakt voldsom opsigt verden over. Skønt fremstillingen tynges af sjældne fagudtryk og kryptiske passager, vil den utvivlsomt blive læst af mange, der føler skismaet mellem religion og videnskab som noget unaturligt og uholdbart.

Axel Andersen

RELIGION

Bergmann, Lorenz. Kirkehistorie. II. Fra reformationen til omkring 1880. 8. ændrede udgave. Haase. 1960. 215 s. 12.75. (27).

Denne kirkehistorie er jo velkendt i bibliotekerne. De ændringer, der er foretaget, er ikke af en sådan art, at ikke de ældre udgaver stadig er anvendelige. Årstallet 1880 på titelbladet må være en trykfejl for 1800. *Johs. Blauenfeldt*

Kemp, Peter. Person og tænkning. En bog om kristendom og idealisme. Virkeligheden er de personer, vi møder! Gyldendal. 1960. 212 s. 17.75. (23.9).

En ganske ung teolog bekæmper her den filosofiske idealisme, som han betragter som en forbandelse. Med støtte i Bergson angriber han Descartes, Platon og Kierkegaard. I modsætning til idealismens virkelighed vil han sætte medmennesket, personen. Udfra dette synspunkt behandles Jesus, Luther og adskillige teologer og strømninger lige til vore dage, hvor Lindhardt, Løgstrup og Simone Weil får en ret indgående behandling. Uden en solid filosofisk og teologisk fundering kan det næppe nytte at gå i lag med bogen. *Johs. Blauenfeldt*

Koch, Carl. Jesu lignelser. Udlagte og belyste. Ny revideret udgave. Århus. Aros. 1960. 294 s. 14.75. (22.6).

I 100-året for Carl Kochs fødsel genudgives denne bog, hvis 1. udg. kom i 1905 og 3. udg. i 1936. Revisionen i nærværende udg. indskrænker sig til, at de bibelske tekster og et afsnit om buddhistiske og andre lignelser er udeladt, at nogle afsnit om lignelsernes form og forståelse er flyttet fra slutningen til begyndelsen af bogen, og at retskrivning og bibelcitater er moderniseret. Iøvrigt behøver denne bog, der stadig er den bedste almentilgængelige bog på dansk om Jesu lignelser, ingen anbefaling.

Johs. Blauenfeldt

Lin Yutang. Fra hedning til kristen. Overs. af Nils Andersen efter »From Pagan to Christian«. Hirschsprung. 1960. 206 s. 19.50. (29.4).

I denne bog skildrer den kinesiske tænker, kendt bl.a. fra bogen Jordisk lykke, hvorledes hans livsudvikling har været: en barn-

dom i et kinesisk kristent præstehjem, nogle års teologisk studium, brud med kristendommen og en menneskealders studium af kinesisk og vesterlandsk filosofi og livsanskuelse og derpå tilbagevenden til en kristen livsopfattelse. Men da forf. stadig står med stor ærbødighed overfor kinesisk livsopfattelse, er mindst halvdelen af bogen anvendt til en skildring af Konfucianismens, Taoismens og Buddhismens vigtigste personer og lærdomme. Herved og ved forf.'s ret kritiske holdning overfor kristendommens faktiske fremtrædelsesformer har bogen lykkeligt undgået et sødladent anstrøg af omvendelsesfortælling. *Johs. Blauenfeldt*

Lundby, Einar. Han er vor fred. Sytten andagter. Overs. af Ernst Fr. Hansen. Frimodt. 1960. 178 s. 12.50. (24).

Forf. er norsk læge og leder af et kristeligt kursted. Disse andagter er virkelig holdte andagter, optaget på bånd og derfra tilrettet til udgivelse. De er m.h.t. »førelse« og underlige bønhørelser noget påvirket af Oxfordgruppebevægelsen, men iøvrigt sobre og tiltalende; i et par af andagterne har lægens psykologiske viden på velgørende måde påvirket fremstillingen. Dog må de fleste biblioteker vel være noget tilbageholdende med opbyggelseslitteratur, navnlig den oversatte. *Johs. Blauenfeldt*

Norborg, Sverre. Moderne religionsblanderi og vort kristne ansvar. Gæsteforelæsninger holdt ved Det teologiske Menighedsfakultet, Oslo. Overs. af Ejnar Larsen. Frimodt. 1960. 93 s. 7.50. (28).

Den norske teologs livsgerning er faldet i USA. Udfra et ret ortodokst luthersk syn retter han i den første forelæsning et angreb på Mormonerne, Christian science, Jehovas vidner og Moralsk oprustning; i den anden forelæsning advarer han mod at vise for stor tolerance overfor kristendomsformer, der ikke fuldstændigt hævder bibelens absolutte autoritet, og går derfor imod visse økumeniske bestræbelser. Navnlig sidste forelæsning er så præget af norske forhold, at man ikke rigtig forstår betimeligheden af at oversætte skriftet til dansk. *Johs. Blauenfeldt*

Skjerk, H. Thalias tempel og Herrens hus. Århus. Aros. 1960. 109 s. 9.75. (26).

Forf. er præst, men har tillige beskæftiget sig meget med amatørskuespilkunst. Han argumenterer for, at såvel kirken som teatret skal have rod i det »folkelige«, og mener, at har de det, vil de kunne støtte hinanden og lære af hinanden. Dette udføres temmelig bredt og ikke uden adskillige sidebemærkninger. Det såkaldte »kirkespil« omtales kun kort. Bogen vil vist nærmest kunne sige kirkeligt prægede amatørskuespilkredse noget. *Johs. Blauenfeldt*

JURA

Bengtsson, Georg V. Flere udenlandske kriminalsager fra vor tid. Politiken. 1960. 320 s. ill. 9.75. (34.79).

Man tvivler på at det skulle være de bedste menneskelige egenskaber, der er skyld i, at bøger om forbrydelser kan udsendes i hastig rækkefølge. Nærværende samling adskiller sig ikke fra gennemsnittet, hverken ved det valgte udpluk af bestialiteter eller ved den form for journalistisk populariseríng, som synes at være denne genres eneste mulige udtryksform. *Jørgen Hoffmeyer*

Forbrydernes overmænd. 5. Politiet arbejder med sagen. Dansk bearbejdelse og redaktion: Anders B. Nørgård. Branner og Korch. 1959. 224 s. 29.50. (34.31).

Det femte bind i serien »Forbrydernes overmænd« synes at være det sidste. Det rummer en gennemgang af politiets arbejde med opklaring af navnlig den mere dramatiske gruppe lovovertrædelser, som de tidligere bind i så rigt mål har exemplificeret for den utrættelige læser. Man får lidt at vide om mange ting fra tydning af fodspor til benyttelse af isotoper. *Jørgen Hoffmeyer*

Ross, Alf. Dansk Statsforfatningsret. Bd. 2. Nyt Nord. Forl. 1960. 338 s. 37.00. (34.21).

I 2. bind af statsforfatningsretten behandles centraladministrationens og domstolenes funktioner, organisation og forretningsgang og Kongens stilling, endvidere grundlovens frihedsrettigheder og i et afsluttende kapitel reglerne om finansstyret. Som følge af disse emners mere praktiske karakter rummer dette bind ikke så mange exempler på forfatterens teoretiske skarpsindighed som 1. bind. Fremstillingen er som sædvanlig hos Ross klar, grundig og overbevisende.

Jørgen Hoffmeyer

Skattelove 1960-61. Gældende indkomst- og formueskattelove for skatteåret 1960-61, samlet og forsynet med noter og henvisninger af V. Spang Thomsen. Nyt Nord. Forl. 1960. 340 s. indb. 39.50. (34.65).

Denne samling af officielle skattebestem-

melser er opbygget på samme måde som sine forgængere fra de foregående år. Den rummer bestemmelser gældende for skatteåret 1960-61, der er offentliggjort indtil 31/10 1960. Dog er også de nye regler om beskatning af aktieselskaber medtaget, selvom de først får virkning fra skatteåret 1962-63. Da skattelovene hvert år undergår betydningsfulde ændringer, kan det ikke tilrådes at udlåne ældre udgaver af denne udmærkede samling. *Jørgen Hoffmeyer*

Tjenestemandslovene. Udg. af Hans C. Fedders og Marie Frank. Schultz. 1960. 244 s. 32.50. (34.66).

For de mange tusinder, som er ansat under staten eller på statens vilkår, foreligger der her en kyndig og nyttig fører gennem det utal af enkeltregler, som er gældende for disse ansættelser. Loven af 1958 om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd er kommenteret paragraf for paragraf bl.a. med en række værdifulde oplysninger om finansministeriets praksis. Endvidere rummer bogen loven af 1958 om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger, en lov der ikke rummer megen spænding og hvor kommentarer også kun forekommer sporadisk. Yderligere gengives loven af 1959 om pensioner, der er fastsat i henhold til de tidligere gældende lønnings- og pensionslove, en oversigt over bevægelsen i udgiftstal og pristal siden 1919, en oversigt over de bevægelige tillæg efter 1.10.1919, en oversigt over lønningsklasserne og en oversigt over de reducerede lønninger, der danner grundlag for beregningen af egen- og enkepension.

Et prisværdigt hensyn til omkostningerne er formentlig årsag til, at lovteksten er trykt med Lovtidendes sats. Selve lovteksten indeholder derfor ingen henvisning til noterne, hvorfor det kan være lidt vanskeligt, at finde frem til, hvilket punkt i lovteksten en bestemt note henviser til.

Jørgen Hoffmeyer

OPDRAGELSE OG UNDERVISNING

Norrie, Edith. Ordblindeundervisning med fonetisk sættekasse. Nyt Nord. Forl. 1960. 116 s. ill. 10.75. (37.77).

Kort før sin død lykkedes det den bekendte ordblindepædagog Edith Norrie at få udsendt sin metodik. Et langt livs kamp for de ordblindes sag og en stadigt eksperimenterende undervisning af ordblinde førte til den, eller rettere de metoder, som hun dagligt brugte og hjalp mange mennesker med, men som aldrig før udtømmende er blevet nedfældet på papiret. Dertil var de for meget underlagt forvandlingens lov, der er alle pædagogiske eksperimenters vilkår. Det er en lykke, at man formåede Edith Norrie til at samle sine erfaringer i denne række af anvisninger på metoder i ordblindeundervisningen. Ingen må dog tro, at man, ved at læse denne lille bog og ved at lære metoderne udenad, kan nedsætte sig som ordblindepædagog. Al pædagogik beror på pædagogen, og for ordblindepædagogen er afhjælpningen af hvert enkelt tilfælde af dysleksi et eksperiment i sig selv. En hjælp kan da denne lille, klart fremstillede metodik blive. Litteraturliste afslutter bogen. *Finn Gad*

Thorvall-Falk, Kerstin. Bogen til dig. Overs. fra svensk af Kirsten Helms. Ill. af Kerstin Thorvall-Falk. Gyldendal. 1960. 187 s. ill. 15.75. (37.08).

Det må være vanskeligt at lave den helt rigtige »håndbog« til pigen i alderen 13-17 år. Denne er på mange måder udmærket, men den opfylder ikke kravene fuldt ud! Dertil er der for meget snak og novellistisk fyldstof i bogen.

Foruden den obligatoriske talen om skønhedspleje, værelseindretning, tøjsnak m.m. behandles den unge piges problemer. Kapitlerne om forholdet: forældre-børn, specielt mor-datter, det andet køn, skoletræthed, vanskeligheden ved at blive voksen, er ubetinget bogens bedste. Her tales så godt og fornuftigt, at den unge pige nok skal læse dem. Hun vil genkende sig selv, se sine tanker bekræftet og efter endt læsning forstå sig selv bedre og i tilgift have fået nogle gode råd. Trods forskellige indvendinger berettiger de værdifulde kapitler at »Bogen til dig« får sin plads på ungdomshylden.

Helle Daugbjerg-Pedersen

FOLKEMINDER

Hansen, H. P. Kloge Folk. Folkemedicin og Overtro i Vestjylland. I. 2. udg. Rosenkilde og Bagger. 1960. 259 s. ill. 24.50. (39.3).

Godt, at H.P.H. nu optrykkes, så kan alle bogsamlinger indhente mulige forsømmelser. »Kloge Folk« er en storartet bog, først en omgang højst mærkelige kure, helt nede fra oldtid og den sorteste sorte overtro; så

en præsentation af de »kloge« selv, forrest ærkegavtyven Laust Glavind. Værdifuld folklore, men også en sjov bog ved forfatterens lunerige fremstillingskunst. Vi sølle øboer falder jo straks for det jydske.

Arthur Fang

GEOGRAFI OG REJSER

Agergaard, Svend. Elefantdalen. Thaning & Appel. 1960. 167 s. ill. 22.00. (48.3).

Kastrup lufthavn eksproprierede en farvehandlers ejendom, og han fik lejlighed til at realisere sin ønskedrøm, en rejse til Afrika. Sammen med sin kone kørte han i bil gennem Afrika fra vest til øst, startede i Dakar og nåede et år efter til Zanzibar. Den forhenværende farvehandler er en god iagttager og fortæller og en habil fotograf, og hans rejsebog indeholder foruden spændende og ikke ufarlige oplevelser gode beskrivelser af afrikansk natur og dyreverden. Rejseruten er indtegnet på et lille oversigtskort.

N. Kaae

Ingstad, Helge. Landet under leidarstjernen, en ferd til Grønlands norrøne bygder. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag. 1959. 592 s. ill.

Ingstad, Helge. Landet under polarstjernen, en rejse til Grønlands norrøne bygder. Overs. af Hagmund Hansen. Fremad. 1960. 406 s. 38.75. (46.7).

Længe har man ventet på den nye, sammenfattende skildring af nordbotiden (985-o. 1500) i Grønland. Poul Nørlunds »De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende« (1934 og 42) har i årevis været forældet. Meget nyt materiale er siden da gravet frem og mange studier publiceret. Men det er, ligesom man stadig er veget tilbage for at stille den nye skildring sammen, vel fordi kildematerialet – trods nye udgravninger og fund – er spinkelt.

En mand uden for historikernes og arkæologernes kreds skulle der altså til for at vove forsøget. Det er blevet til en yderst særpræget bog i en genre helt for sig selv: på én gang beskrivelse af natur, af rejseliv, af fortid og nutid, af drømt og tænkt og set – og samtidig et forsøg på streng videnskabelig diskussion af detaljer med spring over i levende fantaseren over et stykke antrasitkul og en pilespids sammenholdt med sagaens fortællende fakta – alt i en let læst og charmerende stil. Når man har læst bogen til ende, er man klar over, at kun en nordmand – og altså Helge Ingstad især – kunne gøre dette. Hans kontakt med arktiske forhold og hans medfødte mulighed for sammenligning med norsk nutid og fortid danner den grobund, hvorfra dette digre værk er skudt op.

Skildringen giver et livsnært billede af tilværelsen i de dengang så fjerne egne. Kildestoffet – dokumenter, sagalitteratur, arkæologiske fund og studier – vrides og vendes. De samme kildesteder stilles sammen i atter og atter nye kombinationer. Det kan virke som gentagelser, men perspektiverne er stedse overraskende. Det er et vidnesbyrd om, hvor stærkt kildestoffet er presset. Samtidig lever forfatteren sig ind i naturen på de historiske steder og får derved kildestoffet til at antage dybde og tone af fjeld og fjord og grønne lier.

Selvom kildematerialet ikke direkte indbyder til det, ej heller gør det åbenbart muligt, har Helge Ingstad dog nået at skabe en klar fornemmelse af vækst, udvikling, stagnation og tilbagegang i dette norrøne samfunds historie tæt forbundet med udviklingen i middelalderens Nordeuropa.

Vinlandsfærderne diskuteres, og Helge Ingstad når til en ny placering af Leif den Lykkeliges Vinland og en anden placering af Torfinn Karlsevnes overvintringssted. En ny teori om bygdernes forsvinden forelægges også. Den gamle teori om klimaforværringen parret med fjendtligheder mellem de indtrængende eskimoer og nordboerne har aldrig været tilfredsstillende. Om Helge Ingstads teori er mere plausibel skal ikke diskuteres her. Han mener ganske enkelt, at overfald udefra har drevet nordboerne til at udvandre til – Amerika, hvor de så er forsvundet. Mere troligt eller mindre – ligemeget: det er i hvert fald spændende læsning, levende fortalt og vel illustreret.

Et noteapparat bag efter teksten giver fyldige henvisninger og supplementer. En systematisk litteraturliste og et alfabetisk navne- og stedregister gør bogen anvendelig som håndbog.

Den danske udgave er en gennemgående sober oversættelse – slavisk lige indtil de småfejl i grønlandsk stavemåde og oversættelser af stednavne, som originalen har. Henvisninger i teksten er i den danske udgave blevet til et noget – og godt – udvidet fodnoteapparat. Sted- og personregistrene er udskilt fra hinanden, hvilket er en fordel. Typografien i den norske original er ulige

behageligere end i den danske udgave, hvis sats virker noget tæt og trættende at læse.
Finn Gad

Jelling Kristoffersen, Frode. Jorden rundt på tommelfinger. Sirius. 1960. 215 s. ill. 18.75. (40.4).
En journalist indgår med sine klubkammerater i Århus et væddemål om, at han vil rejse jorden rundt i 80 dage i Phileas Fogg's fodspor, men på tommelfinger. Bortset fra det forkastelige i en rejse på snyltebasis, og at den varer 138 dage, er det en ganske god præstation, der giver anledning til talrige interessante oplevelser. Bogen er ikke spændende som Jules Vernes, men en mere eller mindre humoristisk beretning, en journalistspøg, der ikke behøver at tynge bibliotekernes budgetter. *N. Kaae*

Kina i dag. Udg. af Selskabet for Kulturel Forbindelse med Kina. Komm.: Borgen. 1960. 59 s. ill. 5.00. (48.28).
En række korte artikler af danske om forskellige sider af livet i Den kinesiske Folkerepublik plus gengivelse af afsnit i bøger af Kjeld Abell og Hilmar Wulff. Trods de kendte navne, bl.a. Sv. Møller Kristensen, P. G. Lindhardt, Jørn Utzon og Else Zeuthen, er det altsammen tyndt og rummer ikke meget, som ikke kan findes bedre andre steder, f.eks. i Wolf Schenke: Kina. Den nye verdensmagt. *Jens Maarbjerg*

Lauridsen, Finn Henning. Israelske profiler. Erindringer fra et ophold i Israel. Århus. Aros. 1960. 103 s. ill. 9.75. (48.22).
Forfatteren har opholdt sig et år i Israel, dels i en kibbutz, d.v.s. et kollektivsamfund opbygget efter israelsk mønster, dels på rejser rundt i landet. Han giver en sympatisk skildring af det israelske samfund med dets brogede sammensætning og mangeartede problemer, af det daglige arbejde og af personlige venner fra kibbutzen. Som tegner af profession har han forsynet bogen med ca. 40 smukke tegninger af landskaber, byer og folketyper. Bogen giver en god orientering om israelske forhold, men der savnes et kort og en alfabetisk ordnet forklaring til de specielle israelske benævnelser. *N. Kaae*

Maare, Niels. Frederiksberg Slotskirke 1710 -1960. Med bidrag af Niels Erik Leschly og Erik Stub. Udg. af Frederiksberg Slotskirkes Menighedsråd. Andreas Bolwig's Boghandel. 1960. 107 s. ill. 12.00. (46.3).
Frederiksberg Slotskirke hører ikke til de kirker, som er med til at præge bybilledet; beskedent har den til huse i slottets underetage. I 1710 indviedes den som slotskapel, som kun benyttedes under hoffets ophold på slottet, men da dette ikke har været residens siden dronning Maries død 1852, blev kapellet benyttet først som foredragssal, senere som bibliotek, indtil det efter en gennemgribende restaurering blev genåbnet som kirke i 1932 og nu anvendes som distriktskirke under Frederiksberg sogn. Oberst Niels Maare, hvis interesse for Frederiksbergs historie er velkendt, har beskrevet kirkens historie og den restaurering, hvori han selv var primus motor, og ved bidrag af pastor Erik Stub og oberst N. E. Leschly er også kirken og militæret repræsenteret. En interessant bog, som også i det ydre fremtræder særdeles smukt, og som sit specielle emne til trods må kunne påregne interesse også ved provinsens større biblioteker.
Sven Houmøller

Nissen, Tage. Banda Oriental. Rejser i Uruguay. Wangel. 1960. 204 s. ill. 18.75. (48.875).
Tage Nissen er hermed nået til ende med sine beskrivelser af Sydamerikas selvstændige lande. Banda Oriental betyder den østlige bred (La Plata-flodens) og er Sydamerikas mindste og mest demokratiske stat, ofte kaldet Sydamerikas Danmark. Forfatteren fortæller på sin sædvanlige troværdige måde om landets politiske udvikling og dets meget ensidige erhvervsliv, næsten udelukkende baseret på kvæg- og fåreavl, og han giver gode beskrivelser af det ejendommelige landskab og af det daglige arbejde på de store godser med deres mægtige kvæg- og fårehjorde. Bogen er forsynet med et oversigtskort og adskillige instruktive billeder. *N. Kaae*

Secher, Alex. Fransk visit i Belgisk Congo. Carit Andersen. 1960. 109 s. ill. 45.00. (48.47).
Tegneren Alex Secher har på en rejse gennem Belgisk Congo haft lejlighed til at udføre en række naturtro tegninger af landskaber og negerlandsbyer, af forskellige negertyper og dyrene i urskov og savanne. Billederne, der optager halvdelen af bogen, er ledsaget af en kortfattet tekst, der indeholder gode iagttagelser, ikke mindst af landets dyreverden. Den smukke bog henvender sig nærmest til bibliofiler og kunst-

interesserede, men bør også findes i de større biblioteker. *N. Kaae*

NATURKUNDSKAB

Belvianes, Marcel. De smukkeste fugle. Overs. af André Nicolet. Gyldendal. 1960. 104 s. ill. indb. 25.50. (58.8).

Besynderlige kundskabsbrokker i sentimental poesi og antropromorfistisk pjat. Med forkærlighed citeres hundredårige værker, hvis trykkeår ikke opgives, mens nutidig litteratur synes ukendt. Linierne fra det æstetiske udgangspunkt bliver til løse ender, som medvirker til almindelig uorden. Billeder efter gode fotografier i farve og sort. Med en mangel på sentimentalitet, som er i disharmoni med teksten, fremvises de udstoppede eksemplarers fodstykker og afsavede grenstumper. Man må løbe hele den uordnede illustrationsfortegnelse igennem for at finde billederne af en bestemt fugl.

Hugo Christensen

Botanisk atlas. Af Olaf Hagerup og Vagn Petersson. Bd. 2. Mosser, bregner, padderokker, ulvefødder, naaletræer, nedstamning. Munksgaard. 1960. 300 s. ill. indb. 76.00. (57.2).

Tegninger af ca. halvdelen af danske mosarter og samtlige danske arter af bregner, ulvefødder, padderokker og nåletræer. Teksten er efter de samme retningslinier som i bd. 1 (Bogens Verden 1957, s. 178), men fylder lidt mere her, dels fordi den er tosproget (dansk, engelsk), dels på grund af den i dette bind rigere variation af de systematisk vigtige forplantningsforhold. Det afsluttende kapitel om planternes nedstamning er kort, men den eneste samlede fremstilling af den art på dansk.

Hugo Christensen

Europas fugle. Illustreret fuglehåndbog. Af Roger Tory Peterson, Guy R. Mountfort og P. A. D. Hollom, på dansk ved Bernt Løppenthin, Holger Poulsen og Finn Salomonsen. Gad. 1960. 364 s. ill. 28.00. (58.8).

Over 1200 billeder i farve og sort af Europas ca. 570 arter er sat op i sammenligningsgrupper med pegemærker ved de afgørende karaktertræk. Hertil en tekst uden fagudtryk om kendetegn, stemme, opholdssted og hvad der ellers kan støtte genkendelsen. Det hele således systematiseret og forsynet med henvisninger, at hurtig og nøjagtig identifikation af fuglenes art, køn og aldersklasse er mulig selv for ret uøvede iagttagere. Endvidere: Kort til 30° østl. l. over udbredelsen sommer og vinter. Foruden danske og systematiske navne, som omfattes af registret, opgives fuglenavne på svensk, norsk, islandsk, engelsk, tysk og fransk. Med de nødvendige forklaringer og lister giver bogen et maksimum af viden på et minimum af plads, så den er velegnet som lommebog også for dem, der kun har udsigt til de ca. 2/3 af arterne, der kan træffes i Danmark. En fortrinlig håndbog, men også udlånsbog for alle biblioteker. Den bør prøves i marken. *Hugo Christensen*

Lovell, A. C. B. Den enkelte og Universet. Overs. af Kate Grønlund og Olaf Pedersen efter »The Individual and the Universe«. Gad. 1960. 80 s. 10.00. (52).

Den opsigtsvækkende udvikling, som ikke mindst radioastronomien har gennemløbet i efterkrigsårene, har medført, at flertallet af populære astronomibøger, der er mere end 15 år gamle, kun kan give læseren et meget mangelfuldt indtryk af faget, og selv om der i de senere år er udkommet flere nye, udmærkede, almenttilgængelige fremstillinger (som f.eks. Paul Bergsøes, Rudolf Thiels og K. A. Thernøes), er der dog stadig brug for orienterende litteratur på dette område. Den fremtrædende engelske radioastronom, direktøren for Jodrell Bank Observatoriet, A. C. B. Lovell har efter anmelderens opfattelse givet den bedste indføring i astronomien, der indtil nu foreligger på dansk; der er tale om popularisering på højt plan, hvor begrænsning af stoffet og forståelighed i fremstillingen går hånd i hånd med en korrekt gengivelse af de centrale problemstillinger; bogen er hverken lallende populær eller på nogen måde nedladende, men giver en værdifuld indføring, henvendt til den interesserede og opmærksomme læser. Den indeholder seks foredrag, holdt i engelsk radio i 1958, og beskæftiger sig især med astronomiens udvikling, teorierne for solsystemets og universets oprindelse, samt de aktuelle problemer i astronomiens forhold til staten, både i Øst og i Vest. Anbefales til alle bibliotekstyper.

Axel Andersen

Ragn-Jensen, Leif. Afrikanske streger. Høst. 1960. 95 s. ill. 13.75. (58.3).

Ragn-Jensen og Knud Bavngaard har denne gang hentet deres stof i Afrika, og R.-J. har

brugt bly og kul i stedet for tuschpen, hvilket faktisk har givet et bedre resultat. Der er en tiltalende samhørighed mellem tekst og billeder. Men det er ingen biblioteksbog.

Jørgen Bruun

Sørensen, R. P. De døde tings liv. Århus. Søren Lunds Forlag. (D.B.K.). 1959. 24 s. ill. 3.00. (56).

En lille, munter, fordringsløs beretning om de mærkelige krystallisationer, naturen kan fremvise i form af krystalkældre, konkretioner og dendritter. Vi bliver her gjort opmærksom på den forunderlige vækst, ja selvopholdelsesdrift og træthed, som kan iagttages i det såkaldt døde stof. Pjecen er skrevet af den geologisk interesserede overlærer og tidligere bibliotekar i Padborg med henblik på undervisningen i de højere klasser, men den bør også anskaffes af de biblioteker, der i forvejen er velforsynet med geologisk litteratur.

Axel Andersen

Serengeti må ikke dø. Af Michael Grzimek og Bernhard Grzimek. 367.000 dyr søger en stat. Overs. af Inger Gudmundsen efter »Serengeti darf nicht sterben«. Schønberg. 1960. 231 s. ill. 39.75. (58.3).

I Serengeti, nationalpark i Tanganyika, foretager direktøren for Frankfurts zoologiske have sammen med sin søn optælling af dyrene, kortlægning af deres vandringsveje og undersøgelse af hvilke foderplanter de opsøger. Resultat: En påtænkt omlægning af parken vil være ødelæggende for dyrebestanden. – En zebrastribet flyvemaskine spiller en vigtig rolle for arbejdet, som iøvrigt kræver stort snille. Forfatteren ser andet end det, han er kommet for, så bogen er fyldt med interessant stof vedrørende landet, naturen og folket (f.eks. de særprægede massaier). Der blev også lavet en film, fremvist her i landet. For alle biblioteker.

Hugo Christensen

PRAKTISKE FAG

Teknikkens Hvornår skete det. Red.: Stephan Kehler. I red.: J. Lindegård Christensen. Indledning: Georg Borgström. Kort og tegninger: Arne Gaarn Bak. Politiken. 1960. 448 s. ill. 14.50. (Politikens Håndbøger, 232). (60.29).

Politikens forlag har med nærværende bog ordnet stoffet fra »Opfindelsernes hvem hvad hvor« (B.V. 1951, s. 464) kronologisk og hertil tilføjet en del supplerende og nyere stof, således at der er fremkommet en bog, der indeholder såvel opfinderne som deres opfindelser set i historisk perspektiv. Opstillingen er som i de 2 »Hvornår skete det«. En mængde instruktive og ofte samtidige tegninger levendegør bogen, hvis udlånsmæssige værdi er problematisk, men hvis referencemæssige betydning er hævet over enhver tvivl.

Viggo Bredsdorff

LÆGEKUNST

Hasdorf, M. Om Silikose. Dens forebyggelse og retlige stilling. Dansk Videnskabs Forlag. 1960. 48 s. ill. 6.50. (61.44).

Silikose er den mest udbredte af de såkaldte støvlungelidelser. Hæftet indeholder en beskrivelse af sygdommen og dens udbredelse, en redegørelse for de forebyggende foranstaltninger, som det er muligt at gennemføre og for de foranstaltninger, som skal gennemføres. Endelig gennemgås det, hvilke krav de der rammes af sygdommen kan rejse om erstatning efter ulykkesforsikringsloven, invalidepension m.v. Den lille bog burde læses af alle, der arbejder i stenforarbejdende virksomheder, støberier og skurepulverfabrikker.

Jørgen Hoffmeyer

HUSDYR

Holm, Henning. Hesteejerens førstehjælp – hestesygdomme og deres behandling. J. Fr. Clausens Forlag. 1960. 104 s. ill. 12.75. (63.69).

om sygdomme og førstehjælp hos vor ædle og bedste ven blandt dyrene har en dyrlæge skrevet en grundig og instruktiv samt populær bog. forlaget maa jo mene, at der endnu er hestevenner nok til at berettige udgivelsen af denne bog. den henvender sig dog nok mest til ryttere og travfolk, selvom der er medtaget sygdomme ogsaa hos arbejdshesten.

bogen er tilpas kortfattet, men alligevel alsidig.

titlerne burde vel have været vendt om. bogen handler mere om sygdomme og mindre om hjælpen, dog tilstrækkeligt.

p. petersen

Nørlund, A. P. Hundebogen. J. Fr. Clausen. 1960. 176 s. ill. 23.50. (63.67).

Forfatteren lægger i denne bog hele sin rige erfaring som hundemand i 60 år, og det er blevet til en særdeles god og meget

underholdende bog. Den bringer et hav af gode oplysninger for alle hundevenner lige fra det øjeblik man anskaffer sig en lille hvalp, til man må vandre den tunge vej til dyrlægen for at få den aflivet. Den bringer glimrende beskrivelser af alle de racer man har set på danske udstillinger, og der er billeder af de fleste af dem. Bogen er forsynet med register – også til illustrationerne. Kan varmt anbefales alle større biblioteker.
F. W. Kelter-Wesenberg

Swedrup, Ivan. Alt om hunden. Beck. 1960. 151 s. ill. 14.50. (63.67).
Denne smukt udstyrede bog er overs. fra svensk af Kennelklubbens sekretær V. H. Parkild. – Bogen er ordnet på en ny måde med spørgsmål og svar og man får herigennem oplysninger om alle de problemer en hundeejer kan komme ud for. Den er især nyttig for alle nye hundeejere. Et udførligt register gør det let at finde rundt i bogen, og den er forsynet med glimrende fotografier og morsomme tegninger af Harald Wiberg. Bør anskaffes til alle biblioteker.
F. W. Kelter-Wesenberg

HUSVÆSEN

Krydderikogebogen. Overs. af Disa Christjansen og Kjerstine Nielsen. Grafisk Forl. 1960. 224 s. 16.50. (64.1).
To kyndige køkkeneksperter har oversat en svensk kogebog, hvis idé er den at bringe opskrifter på middagsretter, bagværk og drinks m.v. krydret med danske krydderurter og udenlandske krydderier, suppleret med oplysninger om krydderurters vækst og tradition. Søger man variation eller særlig krydring af mad, er bogen en god vejledning og bør findes på større biblioteker.
Karen Sabroe

Wellendorf, Lillan. Lystfiskerens kogebog. J. Fr. Clausen. 1960. 80 s. 7.75. (64.17).
Opskrifterne på fiskeretter til hverdagsmad omfatter foruden et begrænset udvalg af mindre kendte fiskearter også de fra fiskehandleren alm. kendte fisk. *Karen Sabroe*

KEMISK TEKNOLOGI

Gauguin, Pierre S. Den Nye Receptsamling. Rosenkilde og Bagger. 1960. 309 s. ill. 39.50. (66.02).
Bogen er en revideret udgave af Den Store Receptsamling, der udkom under sidste krig og alene derved imødekom et behov for hjælp til selvhjælp fra småindustrien som vel også fra private (se B.V. 1944, s. 125).

Den nu foreliggende er udarbejdet efter samme skema og indeholder stort set de samme recepter spændende fra cocktails til skosværte og lider ved den ukritiske opremsning af en beklagelig mangel på målsætning. Hvilke læsere appellerer bogen til? Ikke til industrien, for hvilken de primære kilder står til rådighed, og end næppe til småvirksomheder, der ikke har tid til eksperimenter, når det fornødne i prima kvalitet kan købes billigt med påklæbet brugsanvisning lige om hjørnet. Tilbage bliver manden i hobbykælderen, og selv han vil være dårligt stedt overfor valget mellem 10 forskellige limopskrifter uden selektiv kommentar og i mange tilfælde omfattende ingredienser, som har tabt enhver relevans til moderne, teknisk kemi.

Af størst interesse for de tusind hjem vil afsnittet om vin- og likørfremstilling samt cocktailopskrifterne formodentlig være. Nyt og nyttigt er afsnittet om praktisk, teknisk kemi og en række kemiske tabeller.

Det er beklageligt, at forfatter og forlag i en tid med udpræget tendens til »do it yourself« ikke har fundet det umagen værd at udsende en bog med et mere veldefineret sigte. Hvor udgaven fra 1943 forefindes, vil den nye næppe være af større betydning, men den må på den anden side akcepteres som den eneste tilgængelige bog af denne art på dansk. *Erling Juul Nielsen*

KUNST

[*Courbet, Gustave*]. Gustave Courbet. Af André Chamson. Overs. af Bente Skovgaard.
[*Vlaminck, Maurice de*]. Maurice de Vlaminck. Af Robert Rey. Overs. af Erik Clemmesen. Gyldendal. 1960. à 33 s. ill. 4.95. (Malerkunstens Mestre bd. 22 og 23). (72).
Denne serie små kunstbøger i international tilrettelægning, hvis bind flere gange har været omtalt i Bogens Verden, har fået stor udbredelse. Her foreligger nu to nye bind, om en af det 19. årh.s store realister Courbet, og om en nyligt afdød maler de Vlaminck. Teksterne, som er skrevet af kendte franske kunsthistorikere, har fået en fortræffelig dansk bearbejdelse. Stoffet i disse

små bøger er vel tilrettelagt, farvereproduktionerne derimod stadig det svage punkt. Og dog kan man glæde sig over Courbets »Ørred« og de Vlamincks »Fiskerbåden«.

Merete Bodelsen

Grafisk Orientering, redigeret af Povl Christensen og Palle Nielsen. Hans Reitzel. 1960. bd. 37: J. F. Willumsen – bd. 38: Aksel Jørgensen – bd. 39: Povl Christensen – bd. 40: Dan Sterup-Hansen – bd. 41: Svend Wiig Hansen – bd. 42: Mogens Zieler. à 80 s. ill. 4.95. (72).

Med 6 betydelige danske grafikere fra nyere tid lanceres denne nye danske kunstbogsserie i en smuk typografisk opsætning. Formatet (20×12,5) er noget større end Gyldendals udenlandske mestre i farver, prisen den samme. Grafik er naturligvis langt mere velegnet for reproduktion på grund af sin begrænsede farve og format. Mest vellykket er gengivelserne efter træsnit, hvor det sort-hvide står i ren kontrast på den stoflige ru papirflade. Vanskeligere kår har f.eks. raderingerne (især Willumsens), fordi det grove raster gør de hvide partier grå i farven. De redaktionelle indledninger på både dansk og engelsk (oversat af Bent Nordhjem) giver på mindre end een side de væsentligste oplysninger om kunstneren. I dag, hvor dansk grafik står stærkt, får en serie som denne betydning. Godt at man også vil vise trådene tilbage til en ældre generation. *Merete Bodelsen*

Humor i norden. Tegninger af nordiske humorister i dette århundrede. Udvalg: Jackie Hennius. Forord: Jens Kruuse. Gyldendal. 1960. 176 s. ill. kart. 24.50. (74.9).

Bogen indeholder ca. 160 helsides tegninger af danske, finske, norske og svenske tegnere. De er ordnet efter land, begynder med et par klassikere (Alfred Schmidt, Axel Nygaard, Kittelsen, Gulbransson, Engström) og fører frem til helt aktuelle politiske tegninger. Island er ikke repræsenteret, det havde ellers været interessant at se. Ideen er god, men udvalget, som er foretaget af Jackie Hennius, kendt i Sverige som kvitteller-dobbelt ekspert, skuffer. Alt for mange af vittighederne er nærmest pinlige i deres mangel på vid og tegningerne ringe som kunst. Man skulle tro der med lethed kunne være fundet bedre ting frem.

Merete Bodelsen

[*Jørgensen, Aksel*]. Aksel Jørgensen. Af Erik Clemmesen. Carit Andersen. 1960. 48 s. ill. 6.75. (Danske Grafikere, 1). (72).

Begyndelsen til endnu en serie om dansk grafik, men med en mindre eksplosiv start end Grafisk Orientering. Foreløbig foreligger kun dette ene bind, men et om Povl Christensen er på trapperne. Serien er mere traditionel i sit anlæg, i format og opsætning noget i retning af Rasmus Navers serie Vor Tids Kunst, og som i denne skal teksten give en fyldig karakteristik. Selv om de to serier foreløbig har samme kunstnere på deres program, overflødiggør de ikke hinanden på bibliotekernes hylder. Det er naturligt at starte med Aksel Jørgensen, genopbyggeren af Akademiets grafiske skole, og lade en af hans elever, grafikeren Erik Clemmesen, skrive teksten. Ved sit nære forhold til mennesket og kunstneren har Clemmesen kunnet give sine ord både varme og vægt. Hans tekniske og kunstneriske gennemgang af værkerne, ikke mindst det vanskeligt tilgængelige »Nordens Guder«, giver læseren en dybere forståelse af Aksel Jørgensens betydning.

Merete Bodelsen

Løppenthin, Ide. Kunst og Stil. Introduktion til europæisk kunsthistorie. C. A. Reitzel. 1960. 128 s. ill. + 58 sider plancher. indb. 32.50. (70.1).

Mest som en lærebog er Ide Løppenthins bog skrevet, hun har megen erfaring i undervisning på skoler og seminarier. Hun holder fast på stilarterne, som der gives et skema over i bogens korte indledning. Men derefter når vi frem til det egentlige: en lang række kronologisk ordnede billeder med ledsagende tekster, som virker som en lysbilledgennemgang. Det afgørende og pædagogiske i metoden er, at man altid har det konkrete kunstværk, der tales om, for øje og at stilbegrebet kun berøres i forbindelse dermed. Der tales aldrig om stil og ideologier ud i det blå. De korte analyser, teksterne munder ud i, er fint fornemmede og formulerede. Her ligger bogens store værdi. Undertiden driver dog måske forf. sit talent for vidt med det resultat, at hendes prægnante formuleringer deler læserens opmærksomhed mellem kunstværket og beskriveren. *Merete Bodelsen*

Poulsen, Vagn. Venetianske Malere. Naver. 1960. 92 s. ill. 19.50. (74.7).

Bogens emne er de store venetianske malere fra 1500 til 1700-tallet, fra Bellini-Carpac-

cio over Giorgione-Tizian og Tintoretto-Veronese til Tiepolo - Canaletto - Guardi. Det er en ganske upretentiøs bog, der giver læseren part i en omfattende og alsidig viden. Den er skrevet af en belæst og berejst mand, der hvor han er kommet frem i verden på sit fag arkæologiens vegne, med lige stor ildhu har opsøgt billedgallerierne og kirkerne som de antikke skulpturer. Man mærker, at hvert billede han tager stilling til og beretter om, har han set med egne øjne. Han fristes ikke af kunsthistorisk metode, hverken den gammeldags ideologiske med sine stive stilbegreber eller den ny analytiske. Mest brændende er hans optagethed af Tintoretto. Skulle han vælge, hvor han helst ville tilbringe et par timer hver lørdag og søndag, måtte det blive i Scuola di San Rocco i Venezia. *Merete Bodelsen*

Westergaard, Hanne. Billede og Virkelighed. Berlingske. 1960. 144 s. ill. 5.50. (Berlingske Leksikonbibliotek). (70.9).

Hanne Westergaard, bibliotekar ved Kunstakademiets Bibliotek, har et mere videnskabeligt sigte med sin bog end Ide Løppenthin. Det er som om hun med den vil gennemprøve en kunsthistorisk metode. Også her er det analysen, der er bogens vægtigste indhold, men hun driver den til bunds i en alsidig og systematisk billedbeskrivelse. Hun søger herunder at afdække alt, hvad der ligger i selve billedet, alle dets store og små træk gøres til genstand for en indgående undersøgelse, dets ikonografi og omstændighederne ved dets tilblivelse, alle de ydre ting belyses, og derpå vendes der tilbage til billedet selv, hvis forskellige »virkelighedsplaner« klarlægges. Forf.s stil er saglig, indtrængende, også til tider underfundig. Det er morsom læsning. Men med hensyn til den kunsthistoriske metode er det sidste ord næppe sagt. Der er her vist en metode til beskrivelse af det enkelte kunstværk, men endnu mangler en metode til beskrivelse af kunstens sammenhæng, kunstens historie. Det lille lynkursus i kunsthistorie, der indleder bogen, er det ikke gjort med.

Merete Bodelsen

TEATER

Teaterårbogen 1959-60. Rigt illustreret gennemgang af repertoiret på alle danske åbne scener i den forløbne sæson. Gjellerup. 1960. 365 s. ill. 19.50. (77).

Forordet er i år et rent nødskrig: Kan vi fortsætte? Nu er den dog klaret i fem år, og det er for bibliotekerne et nyttigt referenceværk, så vi må håbe. Indholdsfortegnelsen markerer i år, hvor oversigterne over de enkelte sceners sæson findes, og under Det Kgl. Teater findes en ny rubrik: Sæsonens gæster. Også fjernsynsteatrets afsnit er nu illustreret. *Mogens Iversen*

Wieselgren, Oscar. Teaterets historie i grunntrekk. Revideret udgave ved Erik Pierstorff. Oslo. Ernst G. Mortensen. 1960. 194 s. ill. 23.65 da. kr. (77).

Wieselgrens nu 30 år gamle teaterhistorie, der bl.a. benyttes som de teaterhistoriestuderendes første indføring, er af en nordmand blevet lempeligt nyudgivet. Den har mange flere og bedre billeder end den danske udgave, der også skæmmedes ved en urimelig økonomisk sats med altfor lange perioder. Dette er rettet i den norske udgave. Udvidelserne gælder især japansk teater, det græske teater, hvor afsnittet er skrevet helt om, og endvidere er der indskud, der refererer Agne Beijers undersøgelser over renæssancens teater, således at udviklingslinien gennem d. 15.–17. århundrede står klarere. Også om Shakespearetidens teater fremsættes nye betragtninger. En række billeder fra Drottningholmsteatret er fint indpasset. Litteraturlisten er udvidet med 8 værker, men skæmmes noget af trykfejl. Biblioteker, der har haft glæde af den gamle danske oversættelse, burde prøve at anskaffe den norske nyudgave, der ikke er svær at læse.

Mogens Iversen

MUSIK

Einstein, Alfred. Musikkens historie. Overs. af Frede Schandorf Petersen. Thaning & Appel. 1960. 180 s. ill. 14.75. (78.9).

Af de tre musikhistorier, som efteråret bringer, fortjener denne absolut førsteprisen. Den ældste del af musikkens historie er indskrænket til det for den almindelige læser overkommelige, og selvom man endnu må trækkes med »Guidos hånd« og de »authentiske tonearter« er også dette afsnit skrevet så levende, at det ikke standser den interesserede læser, og den nyere og nyeste tids musik er behandlet med visdom og varmhjertet følelse. Oversættelsen står fuldt på højde med værket. Bogen anbefales til alle folkebiblioteker. Den giver fuld dækning for stoffet på en måde, der fastholder læseren.

Richard Hove

Musikkens mestre. Af Ejnar Jacobsen og Vagn Kappel. I. Udenlandske komponister. Bd. 1-2. Gjellerup. 1960. 76.00. (78.9).

Den største fordel ved dette meget smukt udstyrede værk er, at det indskrænker hele det for den almindelige læser – som det så afgjort er anlagt på – utilgængelige stof om musikken før år 1600 til 10 sider. Den største svaghed er en ubehagelig bevidst folkelig sprogtone, som kan føre til fæle floskler. Men på dette punkt må man frikende den nye trediemand i samarbejdet Gregers Dirckink-Holmfeld. Hans gennemgang af den nyeste musik virker mere saglig uden derfor at være tør, og da han også har ansvaret for det ypperlige og ukonventionelle billedmateriale og de særdeles omfangsrige kommenterede nodeeksempler, tilkommer der ham megen ros.

Men uanset at man føler trang til masser af saglige indvendinger, så har vi næppe noget tilsvarende værk på dansk, og de større biblioteker kommer ikke udenom det, selvom de har førsteudgaven – udvidelserne er væsentlige. *Richard Hove*

Spil med becifring. Redigeret af Knud Vad Thomsen og Ludvig Ernst Bramsen. Politiken. 1960. 232 s. ill. 11.75. (78.14).

Becifring er en udbygning af melodinoderne med en slags stenografi i form af tal og tegn, der muliggør uden særlige basnoder at aflæse, hvad venstre hånd skal foretage sig. Bogen anviser 28 akkorder, der kan indøves og dermed begrave den »skomagerbas«, der kendetegner så mange amatørers akkompagnement. Becifringssystemet gennemgås for klaver, harmonika, guitar og jazzguitar efter en summarisk nodelære for de ikke få amatører, der spiller løs uden at have lært noderne. – Bogen anbefales til anskaffelse i alle ikke helt små biblioteker, lettilgængelig som den er for alle over 12 år, der også er indstillet på at gøre et arbejde med at *læse* sig til musikudøvelsen. 75 viser i stil med forlagets »Lystige Viser« og udstyret med becifringsgreb afslutter bogen. *Niels Munk*

SPORT

Elvstrøm, Paul. Guld til Danmark. En bog om sejlsport og olympiske bedrifter. Gjellerup. 1960. 144 s. ill. 14.50. (79.8).

Klodens navnkundigste jollesejler havde med sine nyeste triumfer i lommen en fin chance for at vinde hobevis af unge for sejlsporten med en saltvandsfrisk beretning om sit dådfulde liv. Men ak, bogen er gennemfarvet af en selvglæde, der virker trættende og lidet sympatisk. Og en sådan indstilling befordrer man kun ugerne. Dog, i sejlsportsbyer slipper man vel næppe udenom anskaffelse. *Povl Skov*

Fisketips og fiskerglæder. Red. af Herluf Petersen og Arne Nielsen. Chr. Erichsens forlag. 1960. 203 s. 24.75. (79.97).

Gennem en række artikler af kendte danske og udenlandske lystfiskere gives her gode oplysninger om de forskellige former for lystfiskeri, og nogle spændende beretninger om fangster i berømte fiskevande og fornøjelige historier hjælper til at sætte kolorit på samlingen. Nogle opskrifter på tilberedning af ferskvandsfisk findes også i bogen. Der skal nok være adskillige lystfiskere, der vil spørge efter den på bibliotekerne.

Jørgen Bruun

Harald scorer. Af Bent Eilertsen og Harald Nielsen. Aschehoug. 1960. 105 s. ill. 9.75. (79.71).

En hjælpsom journalist har ført pennen, rask og letløbende, der skal ikke skydes på pianisten. Men H.N.s ynglingeoplevelser er nu engang for tynde at bygge en bog på, og hvad fodboldkampene angår har vi rigelig dækning med beskrivelser andetsteds, se blot nedenstående. Du 19-årige, glæd dig i din ungdom i stedet for at lave memoirer i utide! *Povl Skov*

Historien om de 11 sølvmedaljer. Af Knud Lundberg og Grimur Gunnarsson. Branner og Korch. 1960. 175 s. ill. 14.75. (79.71).

Her og der affattet i en ejendommelig staccatostil med punktummer alle vide vegne. Efter hele sætninger. Og efter halve. Eller kvarte. Som her, næsten da. Nu er *det* altså moderne! Men alligevel – alle Danmarks fodbolddrenge vil sluge denne detaljerede, lynfrosne reportage med stive øjne. Og bibliotekerne kan såmænd roligt sætte maden på bordet. *Povl Skov*

(Den) haardeste olympiade. Ved Magnus Simonsen og Flemming Nielsen. Martin. 1960. 158 s. ill. 14.75. (79.606).

Journalistikkens læderhalse kalder forfatterne sig selv, og noget er der om det. Skrivemaskinen knalder som et maskingevær, un-

dertiden lovlig hurtigt. Vel er bogen levende fortalt, men den koncentrerer sig om de store numre og forbigår i tavshed sportsgrene med mindre publikumstække. Den har derfor ikke samme dokumentationsværdi som »Olympiadebogen« (anm. B.V. 1960, s. 525), der omhyggeligt kommer hele raden rundt. *Povl Skov*

Sørensen, Arne. Med landsholdet til olympiaden. Branner og Korch. 1960. 176 s. ill. 14.75. (79.71).

Fortælleglad, frisk og ukrukket, trods de mange overflødige anførselstegn. Bogen står sig fint i kraft af sit gode stof og forf.s afvæbnende entusiasme. Den vil blive flået af hylden, derfor glæder man sig dobbelt over dens hele tiltalende tone og understregningen af det gode kammeratskabs betydning. *Povl Skov*

SPROG OG LITTERATUR

Hald, Kristian. Danske stednavne med udtaleangivelse. (Dansk Sprognævns Skrifter, 2). Gyldendal. 1960. 61 s. 7.75. (89.68).

Som supplement til Kristian Hald: Vore Stednavne (B.V. 1950 s. 348) har forfatteren her samlet en fortegnelse over danske (færøske og grønlandske) stednavne d.v.s. sogne-. købstad-, herredsnavne og et udvalg af navne, der af historiske, turistmæssige eller andre grunde er særlig kendte. Til hvert navn er føjet en rigsmålsudtale, som i det store og hele er fremkommet gennem drøftelser i Dansk Sprognævn. Bogen er naturlig i enhver håndbogssamling, specielt da forfatterens ovennævnte værk ikke bringer udtale og Ordbog over det danske sprog ingen stednavne har medtaget. *Viggo Bredsdorff*

Islandsk vadmel og norsk purpur. Overs. af Martin Larsen. Islandske beretninger fra et bevæget århundrede. Ill. af Ib Spang Olsen. Munksgaard. 1960. 94 s. ill. 12.50. (85.2).

Disse brudstykker af islandske sagaer vil for det første give et indtryk af sagatidens fortællekunst renset for ydre patinering, for det andet vise, hvorledes sammenstødet mellem det norske kongedømme og det frie Island skabte den spænding, af hvilken sagaerne opstod og som gav dem deres indre problematik. Det er blevet en lille bog, man læser med stort behag; dertil bidrager også de kraftige illustrationer og trykkets og papirets gedigne kvalitet. Og smagsprøverne vil uvægerlig give læseren lyst til mere, af den grund havde det været ønskeligt med lidt mere præcise kildehenvisninger. *Christian Stub-Jørgensen*

Kielland, Eugenia. Evige venner. Klassisk litteratur i nøtteskall. Ny øket utg. Oslo. Aschehoug. 1960. 88 s. ill. (81.04).

En række miniatureforedrag fra den norske radio om en række af verdenslitteraturens store værker. De røber dyb kærlighed til emnet og er fine og væsentlige, men kan indenfor den snævre ramme selvfølgelig kun give en appetitvækker. Den skandinaviske litteratur er godt repræsenteret, Danmark af Blicher, H. C. Andersen og Johs. V. Jensen. *Christian Stub-Jørgensen*

Oscarsson, Per. Nattens färger. Göteborg. Zinderman. 1960. 170 s. 16.75 sv. kr. (87).

Det er en skuespiller, der her fremsætter nogle betragtninger i digterisk form, camouflerede memoirer og essays, ganske smukt formede. Den lidt krampagtige form vil måske frastøde danske læsere, og i det hele er det nok en noget speciel anskaffelse for de biblioteker, der blot vil følge med i nyere svensk litteratur. Set som en skuespillers reaktioner på tilværelsen, blevet til ude i sommerhuset i maj-juni, begyndende i angst og livslede, nedvurdering, men dog mundende ud i en positiv betoning af »den lille lykke«s værd, kan den have en vis psykologisk interesse. *Mogens Iversen*

Pound, Ezra. ABC for læsere. Overs. af Jørgen Sonne. Fredensborg. Arena. 1960. 192 s. 25.75. (80.1).

Denne bog indeholder stimulerende læsning for folk som kender en del til poesi i forvejen, ikke for begyndere, og selv kendere gør klogt i at holde sig godt fast, for den er meget personlig i udformning og synspunkter, og det vil i Pounds tilfælde sige at den er paradoksal, respektløs og fræk, men også sjov og lærerig. Litteraturhistoriske synspunkter er ikke Pounds sag, poesi er »news that remains news«. Hans definitioner er knappe og klare, de læservejledende instruktioner også, men fremstillingen er springende, og hans valg af eksempler stiller store krav til læserens orientering, især i ældre engelsk poesi. Sonnes oversættelse omfatter gudskelov også digtene i antologien i bogens

sidste del. Som introduktion til Pounds egne digte er denne bog oplagt. Biblioteker som har den fine oversættelse, »Masker« fra 1958, bør reflektere. *Per Højholt*

Priestley J. B. Digtning og menneske. Åndslivet i den vestlige verden fra renæssancen til vor tid. Overs. af Jens Kruuse og Viggo Kjær Petersen efter »Literature and western man«. Hasselbalch. 1960. 460 s. 48.50. (81.07).

Når een mand, ovenikøbet udenfor den professionelle kreds, påtager sig solo at gøre op med hele verdenslitteraturen selv med den i undertitlen givne begrænsning, må der selvfølgelig blive et og andet der kan kritiseres. Når han så tilmed synes at have læst alle de bøger han skriver om og uforbeholdent siger sin personlige mening om dem og deres forfattere uden at lade sit syn bestemme af akademiske eller modernistiske dogmer, så kan det selvfølgelig ikke undgås, at læseren nu og da er lynende uenig i hans bedømmelse såvel som i hans udvalg af navne. Dog er dette digre værk næppe fremgået af en helt så planløs læsning, som forf. vil hævde. Han har samlet stoffet til et enhedssyn over åndslivets udvikling og sigter tydeligt på et forsvar for litteraturens betydning som kulturens væsentligste åndelige udtryk, med hvilken begrundelse han tager afstand fra de altfor hermetiske retninger som simpelthen uhensigtsmæssige. Bogen er skrevet i en gnistrende oplagt stil, fuld af smældende pletskud og levende karakteristikker. Den er forsynet med et nødtørftigt håndbogsapparat, men er først og fremmest en bog til at læse. Og en man nødig slipper, når man er begyndt at kigge i den.

Christian Stub-Jørgensen

HISTORIE

Brøndsted, Johannes. Vikingerne. Gyldendal. 1960. 294 s. ill. 29.00. (95.2).

Så fik vi da endelig *bogen* om vikingerne, og hvem var vel nærmere til at give os den end Brøndsted, der tidligere i oversigtsform har behandlet perioden i sidste bind af »Danmarks oldtid«, i »Schultz' Danmarkshistorie« og i »Seks tværsnit«. Af den hidtil foreliggende litteratur er, for at nævne et par yderpunkter og uden al sammenligning iøvrigt, Laurings trods alle gode sider kun et tilløb og Steenstrups gamle hovedværk med al respekt for en banebrydende indsats forældet og – for kedeligt for nutidslæsere. De gode sider hos de to nævnte forfattere går hos Brøndsted op i en højere enhed. Han har som Lauring evnen til jævn og inciterende fortælling, men uden dennes unoder, og han har som Steenstrup den videnskabelige grundfæstethed. Med andre ord vi har her de nyeste forskningsresultater sat ind i sammenhængen og fremstillet med Brøndsteds uforlignelige fortællekunst. Det er vikingetidens åndelige og materielle kultur, Brøndsted lægger vægt på at skildre, mere end de drabelige bedrifter til lands og til vands, selv om naturligvis de vigtigste togter nævnes, og den politiske baggrund trækkes op i bogens første trediedel. Det vil vare nogle år, før denne enestående syntese trænger til en afløser. *Jens Maarbjerg*

Friedell, Egon. Oldtidens kulturhistorie. Overs. af H. C. Huus efter »Kulturgeschichte des Altertums«. Rosenkilde og Bagger. 1960. Bd. 1-2. ill. Register. 85.00. (91.2).

Når dette Friedells sidste og efterladte værk om Ægypten og den gamle Orient (bd. 1) og Hellas (bd. 2) som helhed virker svagere end hans Kulturhistorie fra den sorte død til første verdenskrig, skyldes det ikke alene, at det er ufuldendt (kapitlet om det gamle Rom mangler), men også det synspunkt, som nogle vil kalde en begrænsning, der findes udtrykt i undertitlen: Den førkristne sjæls liv og legende. Når dette er sagt, og når det nævnes, at faghistorikere nok vil rynke på næsen ad et og andet, kan det ikke stærkt nok understreges, hvilken frydefuld oplevelse det trods alt er at dykke ned i dette rige og åndfulde værk, hvori, tit ved paradoksets og den overraskende sammenlignings hjælp, oldtiden får liv for læserens øjne. Intet bibliotek bør undlade at give sine lånere mulighed for at stifte bekendtskab med disse både af ydre og indre store bøger. *Jens Maarbjerg*

Hegner, H. S. Det Tredje Rige 1933-1945. Overs. af Niels Gabe efter »Die Reichskanzlei«. Aschehoug. 1960. 248 s. ill. 32.00. (94.41).

Fra bagsideteksten: Her er for første gang en sammenhængende fremstilling af disse 12 så skelsættende rædselsår. Hertil er at sige: 1) Det er ikke første gang, man behøver blot at nævne Sjøqvist og Mau og Krausnick. 2) Det er ikke nogen sammenhæn-

gende fremstilling, men en række løst sammenkædede episoder. 3) Det er ikke 12, men kun 6 år, idet bogen praktisk talt standser ved krigens udbrud, kun de sidste 7 sider er fra krigens tid og handler udelukkende om Hitlers endeligt i førerbunkeren i Berlin. Fremstillingen er bevidst gjort »spændende« i en blomstrende journalistisk stil, og bogens rolle kan måske blive den, at den kan tiltrække læsere, som i første omgang skræmmes af f.eks. Mau og Krausnicks saglighed, og derved i en bredere kreds oplyse om karakteren af nazitidens styre. Det tiltrænges stadig.

Jens Maarbjerg

Hellas og Rom. Af Leo Hjortsø og W. Zschietschmann. Gyldendal. 1960. 56+304 s. ill. kart. 44.75. (91.3).

Dette kulturhistoriske billedværk er en dansk udgave af H. T. Bossert og W. Zschietschmann: Hellas und Rom (Berlin 1936). Man ser straks på de gennemgående små billeder i dybtryk, at det er et ældre værk, og man beklager, at det ikke bærer præg af de senere års fremskridt inden for illustrationsteknikken. Men i øvrigt må man glæde sig over den meget righoldige billedsamling, den fyldigste, der endnu er set på dansk om dette emne. Næsten alle sider af antikens kultur er belyst, og teksten, der er samlet foran i bogen, er kortfattet, men tilstrækkelig. For bibliotekerne betyder værket et værdifuldt supplement til den eksisterende, ofte sparsomt illustrerede antiklitteratur.

Kjeld Elkjær

Heraldisk Tidsskrift. Udg. af Heraldisk Selskab. Nr. 1 ff. 1960. I abonnement: 15.00 årlig. (90.87).

Heraldica. Heraldiske skrifter. Udg. af Martin Ellehauge. 1958 ff. à 3.35. (90.87).

Interessen for heraldik er udtrykt ved, at ikke mindre end 2 tidsskrifter om emnet nu har set dagens lys. *Heraldisk Tidsskrift* udgives af det nystiftede Heraldisk Selskab og er således interskandinavisk. Herom vidner også bidragene i de hidtil udkomne 2 numre, som forøvrigt lover godt for fremtiden, både hvad indhold og udstyr angår. Bør findes på ethvert centralbibliotek samt de større købstadbiblioteker.

Heraldica udgives ikke af nogen organisation, men privat af dr. Martin Ellehauge. Hvert nummer omhandler et enkelt emne, og man kunne fristes til at behandle dem som pjecer, hvis ikke pagineringen var fortløbende. Nogle af numrene udkommer både på dansk og engelsk, andre kun på engelsk. Da emnerne er ret specielle (Nordisk nationalsymbolik i de ældste våbenformer, Arabisk statssymbolik, Pre History of Heraldic Symbolism), henvender dette tidsskrift sig til en ret snæver kreds og må derfor siges at være forbeholdt de store biblioteker.

Sven Houmøller

Lauritzen, Henry. Tilbage til Tyverne. Erichsen. 1960. 79 s. ill. 12.75. (91.92).

Kortfattet, annalistisk formet oversigt over store (og måske navnlig) små begivenheder fra årene 1920-30. Fornøjeligt repetitionskursus for den der selv har oplevet disse år men næppe af interesse for biblioteker.

V. Klingberg-Nielsen

Petersen, Jørgen E. Det nye Afrika. Borgen. 1960. 176 s. ill. 22.50. (98.3).

Forfatteren har sat sig mellem de to stole, idet han på den ene side har villet lave en håndbog med rent eksakte oplysninger om alle Afrikas stater, på den anden side en kommentar til de vigtigste begivenheder og brændpunkter, Algier, Congo, Sydafrika. Resultatet er, at ingen af delene er rigtig tilfredsstillende, de faktiske oplysninger kan man for de flestes vedkommende finde andre steder, kommentarerne havde man gerne set lidt mere udbygget, så meget mere som forfatteren slet ikke er uden evner som politisk skribent. Konklusionen er, at bogen vel er anvendelig som orientering i døgnets afrikanske politik, men at den meget hurtigt vil være forældet.

Jens Maarbjerg

Ryan, Cornelius. Den længste dag. 6. juni 1944. Overs. af Børge Outze efter »The Longest Day«. Hasselbalch. 1960. 232 s. ill. 26.50. (91.93).

Invasionsdagen skildret med den efterhånden hyppigt anvendte reportageteknik, hvor der med hastig skiften fra allieret side til tysk side, fra hær til flåde og luftvåben, fra general til menig, med et væld af detailler søges skabt et helhedsbillede. En sammenligning med David Howarths »D-dag« fra 1959 er uundgåelig, og sammenligningen falder ud til Howarths fordel, han går mere i dybden, hvor Ryan går mere i bredden og f.eks. har adskilligt mere med fra tysk side. Har man vanskeligt ved at tilfredsstille efterspørgslen efter bøger om 2. verdenskrig, og det er vel tilfældet de fleste steder, er Ryan dog en fuldt forsvarlig anskaffelse ved siden af Howarth, hvis

man har råd til at have to så ens bøger om det samme emne. *Jens Maarbjerg*

Spørg om hvad De vil. Vore oplevelser med Khrusjtsjev. Af William Randolph Hearst, jr., Bob Considine og Frank Conniff. Overs. af Chr. Dahlerup Koch efter »Ask me anything«. Hasselbalch. 1960. 271 s. 23.50. (97.931).

Hearst-pressens repræsentanter contra kommunismens topfigur, en ganske pudsig konstellation. Bogen, der er kommet ud af disse modsætningers møde, er en noget løs journalistisk reportage om forskellige rejser i Sovjet og samtaler med ledende kommunister foruden naturligvis med bogens hovedperson. Ganske velskrevet og ganske underholdende i sin blanding af de små illustrerende småtræk og vitale sameksistensproblemer. De sidste får oftest en noget overfladisk behandling og må træde tilbage for de journalistiske »hits«. Storpolitik for millioner. Et gratis tillæg, der fører bogen à jour ved at behandle U 2-episoden og FN-generalforsamlingen i efteråret 60, bærer præg af hastværksarbejde og er ikke nogen gevinst. *Jens Maarbjerg*

PERSONALHISTORIE

Biering, Erik F. Mine tyve Aar i Kaukasus. Munksgaard. 1960. 416 s. ill. 36.75. (99.4).

Forfatterens oplevelser som forretningsmand inden for olieindustri og telefonvæsen i Baku fra 1901 til umiddelbart efter den russiske revolution, der berøvede ham alt uden kompensation. Bogen har interesse på grund af dens billeder af Rusland før revolutionen, men den trækker store veksler på læserens tålmodighed, da den er alt for omstændelig og langtrukken.

Jens Maarbjerg

Boeg, N. V. På Føniksfuglens vinger. Gad. 1960. 136 s. 11.50. (99.4).

En jurist har ikke mange muligheder for at arbejde med sit fag i udlandet. N. V. Boeg er en af de få danske jurister, der er blevet kaldt på til løsning af faglige opgaver i andre lande. Dette er nok til at gøre hans lille erindringsbog læseværdig for andre jurister. Uden for deres kreds vil den nok føles for tør og humørløs.

Jørgen Hoffmeyer

Bogen om H. C. Hansen. Redigeret af Viggo Kampmann og Jul. Bomholt. Fremad. 1960. 277 s. ill. 24.75. (99.4).

Den smukt udstyrede mindebog om H. C. Hansen er blevet en af årets mest solgte bøger og vil – når dette læses – formentlig allerede være anskaffet til de fleste biblioteker, hvad den også fortjener. For selv om den som slægts- og vennehyldest til den afdøde ikke kan ventes at bringe en afklaret vurdering af H. C. Hansens politiske gerning, indeholder dens 22 bidrag – af hvilke to er digte – så mange smukke og værdifulde træk til belysning af mennesket og politikeren, at man forstår, hvorfor ikke blot meningsfæller holdt af den livsglade og arbejdsomme, retlinede og myndige folkerepræsentant, hvis altfor tidlige død føltes som et tab for landet. *Carl Thomsen*

Grandjean, Louis E. Johannes Ewald og Birthe i Rungsted. Med et digt af Harald Herdal. Høst. 1960. 99 s. ill. 12.50. (99.4).

Meget er gisnet om den gådefulde kvinde, som Ewald har tilegnet Rungsteds Lyksaligheder, og selvom Grandjean måske ikke har givet gådens endelige løsning, har han dog ydet et værdifuldt bidrag til Ewaldforskningen gennem sine ihærdige personalhistoriske undersøgelser, et bidrag, som må tages i betragtning ved videre forskning. Som personalhistoriker er han en sporhund, som litterær fortolker er hans metoder ikke altid tillidvækkende. At klarlægge Ewalds åndsart gennem indføling med udgangspunkt i hans mysticisme kan naturligvis give impulser men næppe skaffe objektiv klarhed. Og at gå ud fra hans digte bogstaveligt opfattet er dristigt overfor en digter og en periode, hvor det poetisk forsirede udtryk var endnu almindeligere end i vore dage.

Christian Stub-Jørgensen

Hay, Marie. N. F. S. Grundtvig. En kortfattet beretning om hans livs historie og hans værk. Nyt Nord. Forl. 1960. 184 s. 16.75. (99.4).

Marie Hay har tidligere biograferet Kierkegaard og Andersen, og nu har hun altså vovet sig i kast med den tredie af de tre store originaler i 19. årh.s danske åndsliv. Den biografiske roman er ikke videnskab og skal heller ikke være det; den er kunst, hvis den virkelig er god, og den er mere underholdende end oplysende i sit sigte. Den

i emnet dybt indlevede vil nok kunne finde småfejl, men som helhed er bogen så værdifuld, at den fortjener at stå i bibliotekerne som en lettilgængelig og levende indføring i Grundtvigs liv og værk. *Søren Holm*

Lauring, Palle. Historiske portrætter. Aschehoug. 1960. 231 s. 21.50. (99.1).

Syv historiske personer karakteriserer Lauring, syv menneskeskæbner, der ikke har andet tilfælles, end at de er psykologisk interessante. Det er Catarina Sforza, Isabella den Anden af Spanien, Kirsten Munk, Christina af Sverige, Christian den Syvende, Leonora Christina, Carl den Tolvte. Bedst er bogens længste stykke, hvori myten om Carl den Tolvte totalt tilintetgøres. Irritationsmomenter er der nok af i bogen, lige fra forkerte årstal til uklare tanker og dårlig disposition. Det pudsede og polerede er nu engang ikke Laurings sag, ofte har man indtryk af at læse »en jasket kladde«, for at bruge hans eget udtryk om dronning Christinas selvbiografi. Men liv er der over bogens personer, fortælle kan han og udfordre historisk vanetænkning og klicheer, og for det skal meget tilgives ham.

Jens Maarbjerg

Lehmann, Johannes. Hjalmar Branting. Arne Frost-Hansen. 1960. 107 s. 10.00. (99.4).

En lille bog skrevet i anledning af hundredårsdagen for den svenske socialdemokratiske pioners fødsel. Den må nærmest karakteriseres som en beundrers skitse, man får repeteret de vigtigste data og begivenheder i Brantings liv, men hverken hans karakter eller hans politiske indsats bliver tilstrækkeligt belyst. Man har ved blot at læse denne bog vanskeligt ved at forstå, hvori denne politiske førerskikkelses storhed bestod, den storhed, der beskrives i smukke ord, men ikke begrundes tilstrækkeligt, så den bliver til virkelighed for læseren.

Jens Maarbjerg

Munch, P. Erindringer. 1909-1914. Indenrigsminister og Forsvarsminister. Nyt Nord. Forl. 1960. 279 s. 15 reg. 24.50. (indb. 36.50). (99.4).

I sine sidste år bearbejdede P. Munch de vidtløftige optegnelser til sine politiske oplevelser, som han siden 1913 havde gjort nogenlunde samtidigt med begivenhederne. Udgiverne har foretaget en del beskærelser og omplaceringer af stoffet, således at man nu i kronologisk rækkefølge kan følge P. Munchs voksende indsats i vort politiske liv, der i dette bind især omfatter det første radikale ministerium, forhandlingerne om en ny grundlov og udbruddet af den første verdenskrig. Det kan ikke nægtes, at den grundighed hvormed man får berettet om partipolitiske manøvrer kan virke trættende – især da mennesker og begivenheder nu kun huskes af dem, der selv har oplevet denne tid. Men de giver en levende illustration til livet bag kulisserne på rigsdagen og i visse betydningsfulde situationer f.eks. augustdagene 1914 får man gennem P. Munchs erindringer en kildefremstilling af største værdi. Bogen har personregister, der omfatter de to hidtil udkomne bind.

Svend Thomsen

Møller, Poul. H. R. Carlsen. Bd. 1. Nyt Nord. Forl. 1960. 269 s. 24.00. (99.4).

H. R. Carlsen var en højreorienteret dansk politiker, hvis virksomhed faldt i nationalliberalismens blomstringsperiode og i den begyndende forfatningskamps tid. Hans politiske karrieres rent ydre kulminationspunkt var en kort periode som minister i Monrads 1864-regering. Med nødtørftige oplysninger om Carlsens privatliv gøres der sagligt og tørt rede for hans stilling til de vigtigste af de politiske problemer, der var oppe i datiden. Bogen er et væsentligt bidrag til vor ikke særlig omfattende politiske litteratur og henvender sig altså i første række til historisk og politisk interesserede læsere, ikke til læsere af biografier og personalhistorie i almindelighed. I det foreliggende bind føres fremstillingen op til grundlovsændringen 1866, og en fortsættelse bebudes.

Jens Maarbjerg

Nordman, Elin. Vandring i usynligt Rum. Gyldendal. 1960. 111 s. ill. 14.75. (99.4).

En højborgerlig familie med rødder i nedarvet københavnsk kultur-aristokrati, i tiden før »syndfloden«, levende fortalt indefra, nu og da måske lidt damet, men i og for sig konformt med emnet. Og så er familien Sophus Müllers, vor arkæologis grand old man, og hovedscenen direktørlejligheden i selveste Prinsens Palæ. Fru N. er datter af S.M., gift med en »museumsherre«, lederen af Finlands nationalmuseum. Godt, at vi får et datterligt korrektiv af ensidige legendedannelser over en stovt

mand, som måske udadtil vel hårdt dækkede over en indre tragik. Et særpræget og fint memoireværk, et enestående tidsbillede.

Arthur Fang

Pagnol, Marcel. Min mors slot. En barndom i Provence II. Overs. af Elsebeth Juncker og Jacques-Louis Ratel efter »Le château de ma mère«. Schultz. 1960. 180 s. 16.75. (99.4).

Fuldt – eller måske næsten fuldt – på højde med første bind. (B. V. 1960, s. 390). Anbefales lige så varmt. *V. Klingberg-Nielsen*

Prenter, Regin. Reformatoren Martin Luther. Århus. Aros. 1960. 69 s. 7.75. (99.4).

Tre dobbeltforedrag, hvori prof. P. med stor klarhed fremsætter Luthers reformatoriske syn og dets forskel fra romerkirkens syn. Første foredrag drejer sig om Luthers gennembrud til tro, andet foredrag om tro og gerninger samt opfattelsen af nadveren, tredje foredrag om det almindelige præstedømme. Fremstillingen er dokumenteret ved fyldige citater fra Luthers skrifter og breve.

Johs. Blauenfeldt

Rolighed, Jens. Jyske digtere og deres hjemstavn. Rosenkilde og Bagger. 1960. 172 s. 14.50. (99.3).

18 kronikker, foredrag og notater fra den jyske litteraturhistories overdrev, hvor der arrangeres klapjagt på modeller. Sprog og stil husflidsagtigt og dilettantisk. Indholdet en tilfældig blanding af litteratur- og personalhistorie uden nogen som helst horisont, dertil mere eller mindre morsomme anekdoter. Bedømmelsen af forfattere og bøger lige overfladisk, se f.eks. afsnittet om Aakjær og religionen og omtalen af Skjoldborgs »Sara« eller Thit Jensens »Kongen fra Sande«.

Bogen har intet at gøre i de mindre biblioteker, kan måske skjule sin nøgenhed i centralbibliotekernes inderste magasiner. Artiklerne ikke en udkatalogisering værd, modsvarer ikke forlagets tiltalende udstyr.

Lauritz U. Christiansen

Ruin, Hans. Hem till sommaren. Stockholm. Wahlström & Widstrand. 1960. 245 s. ill. sv. kr. 18.50. (99.4).

Af en række sommerbilleder fra en ø i den ålandske skærgård gror dette erindringsbind frem. Beretninger om slægten og minder fra barndommen manifesterer sig som noget stadigt levende, noget der på en ejendommelig måde går i ett med det forhåndenværende nu. Det er en videnskabsmand, hvis indtrængende psykologiske iagttagelser har bragt dette stof for dagen, men det er en digter, og oven i købet en stor digter, der har ført disse billeder i pennen.

Christian Stub-Jørgensen

Scavenius, Anna Sofie. Diplomatfrue ved zarhoffet. Erindringer mange steder fra. Martin. 1960. 159 s. ill. 18.75. (99.4).

Forfatterinden er enke efter ambassadør Harald Scavenius, udenrigsminister i ministeriet Neergaard. Hun indleder sin bog med erindringer fra barndomshjemmet i nærheden af Vejle. Hun gifter sig tidligt, og hendes mands stilling ved diplomatiet medfører, at ægteparret efterhånden opholder sig i adskillige af Europas hovedstæder. I 1912 sendtes Harald Scavenius som ambassadør til Rusland, og her opholdt ægteparret sig til december 1918, da det danske gesandtskab som det sidste lukkedes. Forfatterinden har således været øjenvidne til zartidens sidste fase og til dens blodige undergang i oktoberrevolutionen. Beskrivelsen af denne periode betegner bogens tyngdepunkt, men den er i det hele taget en klog og sympatisk iagttagers beretning om en indholdsrig tilværelse. *Elisabeth Kjølseth*

Stampe Bendix, Karen. Fra mit Livs Tjørnekrat. Hans Reitzel. 1960. 244 s. 19.75. (99.4).

Disse erindringer af Victor Bendix' datter spænder over hendes liv fra barneårene i 1880-erne til faderens død i 1926. En fortsættelse bebudes.

Rigt udstyret både hvad kunstneriske og mere almenmenneskelige egenskaber og evner angår har forfatterinden levet et bevæget liv, fuldt af usædvanlige oplevelser og i forbindelse med mennesker fra mangfoldige kredse, af hvem hun i få streger giver levende rids. Mere personlige forhold: ægteskab og skilsmisse, opdragelse af datteren, den senere danserinde, Lilian Ellis og forholdet til faderen i hans andet ægteskab giver indblik i tilstande, som gør bogens titel forståelig, men samtidig viser forfatterinden som en personlighed af format, hvis livsholdning er al beundring værd. Her foreligger en erindringsroman udover det sæd-

vanlige, en bog som skænker sin læser dybe og varige indtryk. *Elisabeth Kjølseth*

Thomsen, Alexander. I menneskelighedens navn. Wangel. 1960. 462 s. ill. 34.75. (99.4).

Sønderjysk læges beretning om et tiårigt ophold i russiske fængsler og fangelejre, efter at han som Røde Kors udsending i Berlin var blevet deporteret i 1945. Bogen er kontrapunktisk opbygget, idet der jævnsides med fange-oplevelser redegøres for forsøgene på at få forfatteren frigivet, hvorunder der rettes hårde angreb på danske og svenske myndigheder og enkeltpersoner, der beskyldes for forsømmelighed eller vrangvilje. Det er ikke på grund af de polemiske indslag i bogen man skal anskaffe den, hvor forståelige de end er, og selv om man sandsynligvis vil høre mere om dem i anden sammenhæng, men på grund af de dokumentariske skildringer af forholdene navnlig i det berygtede Workutadistrikt. Trods usikkerhed i det rent sproglige og i brugen af virkemidler står disse skildringer stærkt og overbevisende. *Jens Maarbjerg*

Ulfeldt, Leonora Christina. Jammers Minde og andre selvbiografiske skildringer. Udgivet af Johs. Brøndum-Nielsen og C. O. Bøggild-Andersen. 2. omarbejdede udg. Rosenkilde og Bagger. 349 s. ill. 34.50. (99.4).

Siden 1. udg. i 1949 er originalmanuskriptet til den franske selvbiografi fundet i Altona og kommet her til landet, siden 1958 i Det Kgl. Biblioteks eje. Oversættelsen har da kunnet baseres herpå, og nye kendsgerninger er indføjet i kommentaren om denne sag. Uheldigt virker det, at der et sted henvises til 1. udg.s kommentar, da den jo netop af forlaget betragtes som svær erholdelig. Endvidere undrer man sig over, at der i indledningen intet siges om den 1958-59 foretagne fuldstændige ændring af Leonora Christinas grav med ny placering af den forkert sammensatte ligsten. Ændringerne er i det hele, når man sammenholder de to udgaver, yderst beskedne, men udstyret er stateligt, og den må selvfølgelig betragtes som den ajourførte autoriserede udgave med de udmærkede sproglige noter og historiske kommentarer. *Mogens Iversen*

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Anesen, Niels. Broen over åen. Branner og Korch. 1960. 201 s. 15.75.

Af titlen skal man ikke lade sig forlede til at tro, at det drejer sig om en hjemstavnsroman. Hvis de 5 drenge fra det fattige, men lykkelige husmandshjem dog blot var blevet hjemme ved åen! De har for vane at »følge deres piger«, een til Langeland, een til Mariager og een helt til Australien, dem hører man ikke ret meget om d.v.s. det går dem godt. De to sidste tosser rundt i Amerika på en særdeles planløs måde – *så* planløs, at de ustandselig løber på hinanden! Den ene har efterladt sin pige derhjemme – og mage til indviklet kærlighedshistorie (pr. brev!) skal man da lede længe efter. Den anden er blevet vist vintervejen af en pige i Lemvig, men finder een i en amerikansk hatteforretning og efter 5 års ordløs kærlighed træffer han hende heldigvis igen, så han kan gifte sig med hende.

Endelig kan den gamle mor lukke sine øjne, efter at den eneste ugifte søn er vendt hjem til sin ungdomselskede. Det kunne være blevet en god folkelig roman – men al den faren rundt midt i alle meditationerne over den sande lykke ved en elsket kvindes side, tilmed garneret med de gamle forældres livsfilosofi – det *er* altså ikke godt. *Anna Elise Møldrup*

Elkjær, Sigurd. Bønder, præster og herremænd. (Ny udg.). Vendelkær. 1960. 140 s. 12.50.

Gejlager, A. S. Esben og Else. Roman fra stavnsbåndets tid. (Ny udg.). Vendelkær. 1960. 221 s. 12.50.

Elkjærs fine og ægte fortællekunst, der også præger denne novellesamling, behøver ingen anbefaling, men fortjener at understreges på ny. Gejlager er langt fra så kunstnerisk sikker, men om hans bondehistoriske romanserie, hvis 3 følgende bind forhåbentlig også bliver genoptrykt, må til de mange dannede blandt hans foragtere siges, at den trods en vis ubehjælpsomhed i det sproglige

og en lidt naiv skolemestertone giver et godt historisk tidsbillede og en solid handling. Man kan rolig imødekomme den store efterspørgsel efter disse bøger, hvis mange ældre læsere dog måske vil have besvær med den lille, men iøvrigt tydelige, skrift.

V. Klingberg-Nielsen

Ewald, Jesper. Treklang. Branner og Korch. 1960. 281 s. 21.75.

3 små romaner som forhåbentlig ikke vil få altfor mange af forfatterens trofaste læserskare til at svigte ham; risikoen er overhængende. Den første om et ungt pars kærligheds-forhindringsløb er meget sød og myklesk, den sidste om en levemands store besvær med at slippe af med sin afdøde kones genfærd er tilpas skør til at være vittig; men den midterste – der er ligeså lang som de to andre tilsammen – om en overklog og overrig direktørs ejendommelige oplevelser på danske nervesanatorier er så helt ustyrlig i sine harmdirrende udfald mod disse, at man gør klogest i at springe den over.

Anna Elise Møldrup

Hemmer Hansen, Eva. Salomons dom. Roman. Fremad. 1960. 189 s. 19.75.

Bogen handler om svangerskabsafbrydelse og falder i 2 afsnit af hvilke det første består af en flok unge studerendes diskussion om problemet, ledsaget af en række »tilfælde«, der belyser det fra forskellig side. I 2. afsnit møder man igen en af de unge diskussionsdeltagere, nu læge, lykkelig gift og mor til 2 småpiger. Imidlertid sker det under krigen, at hun selv står overfor valget mellem at gennemføre eller afbryde et svangerskab. Hun vælger det sidste, og operationen sker fuldt legalt, men efterlader hende som bytte for samvittighedsnag overfor det ufødte barn.

Bogen byder ikke på nogen kunstnerisk oplevelse, men den drøfter med ærlighed et spørgsmål, der er aktuelt for mange.

Elisabeth Kjølseth

Hermansen, Carl. Husfruen på Husavik. Hirschsprung. 1960. 223 s. 16.50.

Historisk roman fra Færøerne og Norge på dronning Margrethes Tid. Den kvindelige hovedperson er ganske veltegnet, men den psykologiske skildring og handlingsforløbet præges lidt uheldigt af forfatterens trang til at indskyde dystre spådomme om fremtidig vanskæbne hver gang en person tilsmiles af lykken og af hans stadige moralske kommentarer. Den onde præst Kalvur Litle fra forfatterens forrige bog (BV 1958: 506) optræder også her. Begge bøger kan dog læses selvstændigt og anbefales med ovennævnte forbehold.

V. Klingberg-Nielsen

Jensen, Johs. V. Myter. 2. udgave. Bind 1-2. Gyldendal. 1960. 40.00.

»Myterne er ikke short-stories i almindelig forstand og ikke eventyr« skriver Johs. V. Jensen et sted: »de har noget af et essay i sig og noget af et musiktema, er et forsøg på i et brændpunkt at samle livets væsen i en drøm«. –

Dette udvalg, der er foretaget af Aage Marcus blandt samlinger fra årene 1907-44 (udkom under forskellige titler og alle tidl. anm. i B.V.), indeholder 90 myter, svarende til myterne i 1. udgaven plus fortællingen »Kondignogen«. Hvor 1. udgaven savnes, er anskaffelse af bogen her en selvfølge.

Arne Rossen

Kallendorf, Waldemar. Selskabsrejse nr. 643. Branner & Korch. 1960. 265 s. 17.75.

Ordinær og smagløs, med platte og infantile tvetydigheder overbroderet satire over ordinære og platte individer og foreteelser i et dansk rejseselskab på tur til Italien.

V. Klingberg-Nielsen

Schaldemose, Peer. Otte mænd. Tiden. 1960. 219 s. 17.50.

Under opklaringen af mordet på en prostitueret vesterbropige, i hvis lejlighed man har fundet en protestadresse mod russernes fremfærd i Ungarn, lærer man de mistænkte, en gruppe tidligere kommunistiske modstandsfolk grundigt at kende gennem dygtigt arrangerede glimt af deres indbyrdes og personlige forhold under og efter krigen. Forfatteren synes at mene, at deres manglende sammenhold og vaklende tro på partiet bærer en stor del af skylden for deres personlige vanskeligheder, og medens Ungarns-overgrebene søges forflygtiget, ymtes der om udbredt hjemlig kommunisthetz. Bogen er ikke uinteressant, og den er velkomponeret; men stilen mangler særpræg, og er sine steder ubehjælpsom.

Forsvarlig underholdning med højst diskutabel tendens. Mindre biblioteker kan evt. undlade anskaffelse.

Arne Rossen

Sthyr, Herman L. Stridsøksen. Grafisk Forlag. 1960. 224 s. 14.50.

Hr. Sthyr har sikkert haft sine hyggestunder med pen i hånd eller ved skrivema-

skinen, men det står ikke helt klart, hvad den dybere mening med denne robinsonade for voksne er. Oldtidsmanden Urr med øksen, der kløver fra skulder til bæltested, og hans viv Mina, der er »ung og stærk, med saltvandet dryppende fra sit lange, mørke hår« har gode og drøje dage sammen, mens årstiderne skifter. Det gør de bestandig.

Personlig foretrækker jeg en god stenalderbørnebog. *Sigurd Bjeld*

Welner, Pincher. Den brogede gade. Hirschsprung. 1960. 422 s. 22.50.

Som en flodbølge strømmer ordene ned over bogens ark og fylder siderne med detaljerede beskrivelser af et utal af personer. Deres skæbner er et fletværk af tråde, der danner mønstret i »Den brogede gade«, der står som symbolet på det jødiske samfunds trængsler, hvorom romanen handler. Man følger hovedpersonen, Mendel, der er forfatterens talerør, fra hans barneår i den fattige forstad til den polske industriby Lodz og hans deltagelse i modstandskampen mod russerne, hans fængsling og udvandring .

Bogen er en fortælling – i gammel realistisk stil og bygget på selvoplevelse – om menneskelig lidelse, vold og terror. Den er sikkert fra Welners side tænkt som et epos om jødernes skæbne, og man undgår ikke at blive stærkt optaget af denne minoritets tilværelse i Polen i begyndelsen af dette århundrede, selv om hans overdådige ordforbrug gør »Den brogede gade« vel sidetung. *Sigurd Bjeld*

Voss, Tage. Pawnee's sidste kamp. Aschehoug. 1960. 249 s. 21.50.

Trods omfattende viden om de hvides gennem århundreder foretagne overgreb mod indianerne i U.S.A. formår Tage Voss intet øjeblik at overbevise med sin beretning om en indianerhøvdings stort anlagte forsøg på ad rettens vej at få oprejsning for sit folk. Knaldeffekter veksler med rabiate angreb på de hvides sjælløse civilisation og amerikansk gangstervælde i særdeleshed, over for hvilken indianernes fri, meningsfyldte og »ridderlige« tilværelsesform med hysterisk forenkling lovprises, og personskildringen er ugebladsagtig. Bogen mangler tidskolorit (den foregår i 1960) og sproget er ganske unuanceret (end ikke ejendommelige anglicismer savnes).

Den sympati, emnet lægger op til, forskertses undervejs, og bogen virker så forloren, at den dårligt kan forsvares anskaffet i bibliotekerne. *Arne Rossen*

LYRIK

Brandt, Jørgen Gustava. Fragment af imorgen. Offertorium i otte sange. Gyldendal. 1960. 57 s. 11.75.

I sine tidligere digtsamlinger har Jørgen Gustava Brandt røbet en tydelig forkærlighed for den store form, det rigt instrumenterede digt. Dette »Offertorium i otte sange« er hans hidtil mest ambitiøse forsøg og det mest vellykkede. Med hårdnakket åbenhed gennemlever han tilværelsens modsætninger: Tid og evighed, liv og død, skabelse og forfald, til han erfarer enheden bag dem og med sin erfaring i behold kan træde ud »i den mere virkelige dag«. De ekstraordinære krav en så kompliceret digtning stiller til digterens formåen er opfyldt. En af de bedste digtsamlinger fra 1960. *Per Højholt*

Hein, Piet. Du skal plante et træ. Gyldendal. 1960. 133 s. 17.50.

Piet Hein er en god og meget benyttet lejlighedsdigter og har nu samlet de bedste af sine frembringelser i genren, suppleret med rent lyriske ting. De fleste af lejlighedsdigtene lader sig udmærket nyde post festum, smukt og stærkt formede som de er. Det gælder også de »rene« digte, fortrinsvis naturlyrik. Om inspireret poesi er der sjældent tale, men her er mange gode formuleringer og en udsøgt sproglig veloplagthed at glæde sig over. Oplæsere vil finde adskilligt stof i denne bog. *Per Højholt*

Irve, Bent. Nætterne. Digte. Borgen. 1960. 47 s. 9.75.

Denne debutant skriver gode digte. Han kan se, han kan formulere, han er musikalsk. Talentet er der, men vingefanget er det svært at dømme om. En vis ængstelig omhu ved udarbejdelsen spreder død om sig i nogle af de lidt længere digte. I de korte er han helt sikker og koncis. *Per Højholt*

Kumbel. Gruk fra alle Aarene. Gyldendal. 1960. 4+319 s. 21.75.

Dette udvalg er betydeligt større end »Kumbels lyre« (1950) og har i modsætning til det registre over både titler og begyndelseslinjer, hvilket selvfølgelig er en stor fordel. Der er hidtil udkommet 17 bind gruk, og

det fylder godt på udlånets hylder. Dette er en fyldestgørende erstatning. *Per Højholt*

Rifbjerg, Klaus. Konfrontation. Digte. Schønberg. 1960. 72 s. 15.75.

Rifbjerg har den moderne virkelighed helt inde på sig, på huden så at sige. Hans sprog er ætsende, ømt, analytisk og barsk blufærdigt på samme tid. Han fører sig frem med en autoritet som imponerer og overbeviser. I denne digtsamling er han skarpere og mindre hvalpet end før. Flere ugers skeptisk samliv med disse digte har ikke ændret førsteindtrykket: Denne mand har fået en særskilt besked om vore vilkår, og han evner at give den videre. Fræk og forlegen er han, lumsk og hensynsløs. Og en god digter.

Per Højholt

Stinus, Erik. Cabo Tormentoso. Digte. Fisker-Nielsen & Løkke. 1960. 45 s. 6.00. (Kontaktserien, 4).

Stinus debuterede med den talentfulde »Grænseland« (1958). Siden har han været viden om i verden. Foruden at forsyne ham med et på vore breddegrader sjældent stof har rejserne åbenbart også modnet hans talent. Denne nye samling viser i hvert fald betydelig vækst, hvad beherskelse og klarhed angår. Nogle af digtene virker dog stadig overfyldte og usammenhængende. Men hvor det lykkes ham at holde tonen et helt digt igennem, er resultatet smukt.

Per Højholt

OVERSÆTTELSER

Amis, Kingsley (eng.). En tvivlsom herre. Overs. af Elisabeth og Knud Rasmussen efter »That uncertain feeling«. Fremad. 1960. 218 s. 16.75.

For en gangs skyld ses en bibliotekar som hovedperson i en roman. Man havde dog gerne set standen repræsenteret ved en anden end den noget konturløse og yderst benfri sild mr. Lewis, der falder som offer for en erotoman kvindelig låner og herved hvirvles ind i det lokale umoralske high-life, indtil han stillet overfor sit ægteskabs truende ruin hanker op i sig selv og konen og forlader byen og faget for at blive kontorist i en mindre mineby. Meget velskrevet, tiltalende ved stilfærdig ironi og lune, men trods det mærkeligt uvedkommende bog.

V. Klingberg-Nielsen

Bettina svigter ikke og andre fortællinger for teen-agers. Udvalgt af Ellinor Carit Andersen. Carit Andersen. 1960. 222 s. 16.50. (88).

Denne serie af noveller for unge piger er blevet meget yndet blandt de læsere, den er beregnet for, og dette bind holder samme standard som de foregående. Udvalget er en behagelig blanding af alvor og munterhed, og kun en enkelt novelle, Bange for piger, er på ugebladsniveauet, resten et pænt stykke over. Oplagt til ungdomshjørnet.

Brita Olsson

Brachvogel, A. E. (ty.). Parcival. 1-2. Overs. af Vilhelm Østergaard. Borgen. 1960. à 38.00.

Bogen er fra 1878 – og det er det fine ved den, for den kunne ligeså godt være fra Ingemanns og Walter Scotts dage. Alle krampagtige forsøg – henholdsvis på bagside og i forord – på at stimulere interessen ved at gøre den up to date eller mystificere den ved henvisninger til evt. frimurerhemmeligheder er ganske overflødige. Det er en gedigen historisk roman i den ædle ridderstil om den brave sidste tempelherre, der bliver efterladt i Jerusalem for at finde grundstenen til Salomons tempel, som han hjemfører gennem det Frankrig, hvor forfaldet oser lige meget ud af den usle Avignon-pave, Clemens V, og hans »beskytter« Filip den Smukke. Kætterbålene flammer, turneringssværdene lyner og en ædel jomfru går frelst gennem det hele. Her er de onde nogle djævle og de gode næsten engle; ingen dybde-psykologiske dikkedarer! – Jeg afskyer historiske romaner, men »Parcival« besejrede mig totalt. *Anna Elise Møldrup*

Brandys, Kazimierz (polsk). Lucja Król. En moder. Overs. af Noemi Eskul-Jensen. Granada. Overs. af Karl Hornelund. Forord af Eigil Steffensen. C. A. Reitzel. 1960. 189 s. 17.75.

Allerede da man læste Brandys' angstnovelle »Hotel Rom« (i antologien »Rebeller«, 1958), var det klart, at man stod overfor en forfatter af sjældent format. Den nye bog bekræfter og forstærker førsteindtrykket. Brandys er en meget betydelig, men også en meget foruroligende digter. I sin præsentation af forf. nævner Eigil Steffensen Kafka. Brandys er ulige lettere læst, men minder om ham derved, at Kafkas mareridtagtige visioner hos ham er blevet virkelighed, *polsk* virkelighed gennem de

sidste 20 år, og en virkelighed, der truer os alle med at blive *universel*.

Udadtil handler »Lucja Król« gribende om, hvordan en enke uden større skrupler m.h.t. midlerne redder det daglige brød for sine 4 sønner og sig selv i krigens og kommunismens Warszawa. Sønnerne hvirvles ind i tidens begivenheder, der herigennem sætter tragiske spor i hendes liv. Personlig er hun immun overfor de politiske omvæltninger. Indad er romanen, især gennem skildringen af den idealistiske kommunists Lewen's selvransagende samvittighed, en genial analyse af diktaturstatens ideligt svingende, af »partiets« øjeblikkelige behov bestemte kurs.

Den symbolske novelle »Granada«, der visselig ikke er kost for hvermand, borer endnu dybere med sin ætsende kritik af *statens* eneherredømme over borgernes legem og sjæl. Et referat af handlingen, et ungt idealistisk teaters fald fra alvorlig kunstnerisk stræben til partiledet brugskunst, ville intet indtryk give af novellens høje formål og emnets forfærdende alvor. Den må simpelthen *læses* – af dem, der tør!

Johs. Lehm Laursen

Böll, Heinrich (ty.). Billard klokken halv ti. Overs. af Herbert Steinthal efter »Billard um halb zehn«. Grafisk Forlag. 1960. 240 s. 19.50.

»I har aldrig vidst, hvad ære er, fordi I ikke ved, hvad vanære er« lyder en af bogens konklusioner – hvorigennem forfatteren på lige fod med Herman Broch (i »De skyldløse« – se B.V. 1960, s. 461) retter et grundskud mod Hindenburgtraditionen eller »*Bøffelens sakramente*« (Hæderlig, hæderlig, ære – troskab, orden. .) – det vigtigste af de 5-6 hverken entydige eller let gennemskuelige ledemotiver.

Gennem en stærkt slynget komposition med ustandselige spring i tid og udgangspunkt skildrer Böll en arkitektfamilie gennem tre generationer (fra omkring 1900 til 1958) og giver en foruroligende, men overordentlig vægtig analyse af Tyskland i går, i dag og i morgen. – Med ubarmhjertig konsekvens antydes den tilsyneladende uundgåelige rytme: opbygning-nedbrydning, opbygning-nedbrydning . ., og der advares kraftigt mod abstrakt formeldyrkelse (næsten dæmonisk symboliseret i billardspillet) og peges diskret på kristendommen som det eneste håb om redning. En svær og dyster, men rig og mangfoldig bog, der giver det hidtil bedste billede af det tyske problem. Oversættelsen er forbavsende ubesværet og har kun ganske enkelte skønhedspletter.

Arne Rossen

Dickens, Charles (eng.). David Copperfield. Overs. af L. Moltke. Overs. rev. af Inger-Louise og Mogens Boisen. I-II. Vendelkær. 1960. 404, 420 s. ill. 48.50.

Den folkekæreste og en af de frodigste af Dickens' romaner, i den rigtige oversættelse omhyggeligt gennemset, uforkortet, forsynet med de originale tegninger af »Phiz«, et gedigent udstyr, et godt stykke papir med klar og letlæst sats, kortsagt den rigtige biblioteksudgave, når de gamle eksemplarer ikke holder til flere udlån, hvilket ikke turde være nogen sjælden situation.

Christian Stub-Jørgensen

Dombrowska, Maria (polsk). Nat over verden og andre noveller. Overs. fra polsk af Jess Ørnsbo. Aschehoug. 1960. 220 s. 15.50. (Levende litteratur).

Første bog på dansk af en 70-årig polsk digterinde, der nævnes som kandidat til Nobelprisen. Alderen har hun, har hun også andre kvalifikationer? Som hendes kunst fremtræder i disse noveller, synes den bundet i en svunden tids naturalistiske stil, der også omfatter en omstændelighed i detaillerne, som en nutidslæser kan køre fast i. Men det skal gerne erkendes, at stilen passer som handske om hånd til bogens tid, milieu og emne: en skildring af østpolsk landbefolkning i forfatterindens barndom og ungdom, da forholdet mellem herrer og tjenere endnu var præget af solidaritet. Efterhånden som man under læsningen opdager en rød tråd, der fører fra novelle til novelle og binder dem sammen til en cyklus, går også storheden i skildringen af denne for evigt svundne verden op for en og efterlader uafrystelige indtryk. Jovist har Maria Dombrowska format, hvor stort og holdbart, det får stå hen, til forlaget har givet os oversættelsen af hovedværket »Nætter og dage«.

Johs. Lehm Laursen

Dreiser, Theodore (am.). En amerikansk tragedie. 5. opl. Overs. af Tom Kristensen efter »An American tragedy«. Gyldendal. 1960. Bd. 1-2. 39.75.

5. oplag af Dreisers monumentalværk om amerikansk samfundsliv i 20'erne. Til at skildre dette bruger han beretningen om den karaktersvage unge mand, Clyde, fra et

fattigt, religiøst milieu, hans stræben opad i samfundet og hans svaghed for kvinder, der gør ham til morder. Dreisers psykologiske dybdebor blotlægger årsagerne til hovedpersonens kranke skæbne, og den uhyre sandhedskærlige forfatter er vidtfavnende, bred og detailleret i sin fremstilling. Trods så megen, jeg havde nær sagt omstændelighed, vil de menneskelige problemer i den næsten 800 sider store roman være sikker på mange læseres interesse.

Anm. første gang i »Den nye Litteratur«, 1928-29, s. 142. *Sigurd Bjeld*

Hestehistorier fra hele verden. Udv. af Tage la Cour. Carit Andersen. 1960. 320 s. 19.50. (88).

I serien »Omnibusbøger« er her kommet en god samling historier om heste, d.v.s. flertallet af historierne handler nu mere om mennesker end om heste, men de har da alle tilknytning til heste, så titlen er vel berettiget nok. Blandt forfatterne kan nævnes Tolstoj, Turgenjev, Kipling, Lo-Johansson, Jonas Lie og vore egne Paludan og Johs. V. Jensen. Man glæder sig over, at den berømte dyreforfatter Ernest Thompson Setons fortælling om den vilde hingst fra prærien – tidl. trykt herhjemme i den nu desværre så sjældne »Vilde dyr, jeg har kendt« – er kommet med. Det er en rigtig hestehistorie om den vilde hingst, der gav livet for den gyldne frihed. Det vil selvfølgelig altid bero på et skøn, hvilke historier der skal tages med i en sådan samling, og udgiveren skal ikke lastes for dette udvalg, dog savner man bl.a. Bjørnsons smukke fortælling om Blakken, og hvad med Blichers »Messingjens«? Bogen er at anbefale for alle biblioteker. *Jørgen Bruun*

Hlasko, Marek (polsk). Næste mand til paradis. Overs. af Elsa Westh Neuhard efter »Nastepnu do Raju«. Aschehoug. 1960. 216 s. 18.75.

Marek Hlasko introduceredes herhjemme med novellen »Ugens ottende dag« (se B. V. 1958, s. 513), som den foreliggende bog på flere områder adskiller sig fra. Desperationen og skrivefærdigheden er den samme her som i debutbogen, men med sin nye bog, der m.h.t. emne, stil og persongalleri kan minde om Georges Arnaud: Frygtens pris (B.V. 1954, s. 109), vil forf. givetvis nå et langt større publikum – spændende og ligefremt fortalt som den er. Man fastholdes af beretningen om de grove, ondskabsfulde og illusionsløse lastbilchaufførers uriaspost på de isglatte bjergveje og deres kamp mod den udsendte partifunktionær Zabawa med den efterhånden vaklende tro – men man overbevises ikke. Bogen giver intet sandt eller almengyldigt billede af Polen i dag; men som kunstværk og som underholdning (for ikke-sarte sjæle) er den fortrinlig og af interesse for alle biblioteker. *Arne Rossen*

Jenkins, Geoffrey (sydafr.). Jagten på A.U.1. Overs. af Chr. Dahlerup Koch. efter »A twist of sand«. Schønberg. 1960. 270 s. 16.75.

En engelsk ubådskaptajn får til opgave at ødelægge den første tyske atomubåd, hvilket sker i Sydatlanten. Derpå vikles han som skipper på en trawler ind i de mest hårrejsende og usandsynlige hændelser på Skeletkysten sammen med en mystisk tysker. Den debuterende forfatter er meget veltalende, men forstår at mixe en eventyrroman, der både har forbindelse med sørøverkriminal- og krigsgenren, og mere kan man vel dårligt forlange. Anbefales for mandlige læsere med et minimum af nattesøvnsbehov. *Sigurd Bjeld*

Larsen, Jens (da.-am.). 10.000 tam-tam. Overs. efter Jens Larsens amerikanske roman »10.000 tom-toms« af Harald P. Madsen. Lohse. 1960. 291 s. 16.50.

Der er ikke gået nogen stor digter tabt i den dansk-amerikanske præst, der i sin roman fortæller om mødet mellem afrikansk junglemystik og kristen civilisation. Det har sandsynligvis været forfatterens mening at ramme en pæl gennem folks idé om, at naturfolk er lykkelige, og han gør det efter bedste evne.

Behersket køb tilrådes. *Sigurd Bjeld*

Longstreet, Stephen (am.). Anklageren. Overs. af Grete Gersfelt efter »The crime«. Branner og Korch. 1960. 287 s. 19.75.

En hæderlig ung jurist kommer ud for et psykisk pres, da han skal være anklager i en sag mod 3 søskende fra en af byens rigeste familier, der er sigtet for at have myrdet den enes mand – midt i en elskovsscene. Selve mordsagen er absolut det mindst interessante, den virker for langtrukken og vil sikkert dødkede »rigtige«

kriminalroman-læsere. Det er lykkedes bedre for forf. at give et billede af den sociale »terror«, lillebyens fine familier udøver, men også det har andre gjort betydelig bedre. Det pseudofilosofiske i måden at fremsætte de gængse sandheder om livet og menneskenes nederdrægtighed er lige så fremtrædende som i »Manden i gråt«.

Anna Elise Møldrup

Mann, Thomas (ty.). De forbyttede hoveder og andre fortællinger. Overs. af Mogens Boisen efter »Erzählungen«. Gyldendal. 1960. 303 s. 24.75.

Som Herman Hesses »Siddharta« (se B.V. 1960, s. 60) er titelnovellen her (som optager ca. 1/3 af bogen) en »indisk legende« – men hvilken forskel i stil og tone! Hvor Hesse taler til følelsen, taler Thomas Mann først og fremmest til intellektet. Den bizarre og groteske fortælling om den skønne Sitas forhold til ynglingene Shridaman og Nanda, hvis hoveder ved et ulykkestilfælde forbyttes, er imidlertid fortalt med en sådan veloplagthed og er så fuld af kloge og åndfulde betragtninger over henholdsvis legemets og sjælens rolle i tilværelsen og kærligheden, at man gerne tilgiver forfatteren hans alt for store forkærlighed for det groteske og det let kyniske præg, der kan være over flere af novellerne, hvis motiver spænder fra det gammelkendte borger- ctr. kunstner-tema over ubarmhjertige afsløringer af hule ægteskaber, håbløse kærlighedsdrømme og overspændte renhedskrav eller af politisk og religiøs fanatisme til dunkle vidnesbyrd om forfatterens dybe, men ufrivillige afhængighed af Wagners musik.

Trods visse elementært underholdende egenskaber er bogen som helhed hverken »let« eller behagelig læsning, men stilistisk og kunstnerisk er den i særklasse, og anskaffelse er oplagt for alle bybiblioteker. – Oversættelsen er unødigt tung og ikke uden germanismer.

Arne Rossen

Masters, John (eng.). Konparas Venus. Overs. af Kay Nielsen efter »Konparas Venus«. Erichsen. 1960. 192 s. 19.75.

Skuepladsen er atter Indien, hvorfra forfatteren før med held har hentet stof til sine velskrevne romaner. Spænding er der i rigt mål i hans nyeste opus, der er fuldt af mystik og overtro. Desværre er hans trang til at bruge kulørte effekter taget til med årene, og det skæmmer beretningen om de gådefulde udgravninger og opklaringer af mysterierne omkring forhistoriske kulturer.

Der er ikke langt til Familiejournalens »Villys eventyr«.

Sigurd Bjeld

Maugham, W. Somerset (eng.). Somerset Maughams bedste. Historier fra øst og vest. Udvalgt af Ralph Oppenhejm. Overs. af Ralph Oppenhejm og Volmer Dissing. Carit Andersen. 1960. 320 s. 19.50. (Omnibusbøgerne).

Udvalget omfatter 11 fortællinger, hvoraf ca. halvdelen ikke tidligere har været offentliggjort herhjemme, og resten er hentet fra de nu udsolgte samlinger »Uden for lands lov og ret« og »Regn ..«. Med en enkelt undtagelse er alle fortællingerne dog nyoversat.

Om udvalget virkelig er S.M.s »bedste« skal være usagt – men fortræffelig underholdning er det i hvert fald og oplagt for alle biblioteker.

Arne Rossen

Moravia, Alberto (ital.). Maskeraden. Ny udgave. Overs. af Else Brudenell-Bruce efter »La mascherata«. Ti Danske Forlæggeres Bogklub. 1960. 160 s. 4.85. (Stjernebøgerne).

»Et overlegent og underfundigt, men dræbende satirisk angreb på Mussolinis styre« skriver forlaget ... Nej! – Hvor blændende fortalt og umiddelbart fængslende bogen end er midt i al sin groteskhed, så skydes der dog i blinde. En kyndig og menneskeklog misantrops værk er det blevet: fremragende, men lidet opbyggelig underholdning.

Der er intet at føje til eller trække fra Max Lobedanz', på omslaget noget misvisende citerede, anmeldelse af førsteudgaven i B.V. 1945, s. 78.

Arne Rossen

Motley, Willard (am.). Ingen skal skrive min gravskrift. Overs. af Hagmund Hansen efter »Let no man write my epitaph«. Fremad. 1960. 378 s. 25.75.

»Lev stærkt – dø ung« var en handlingsmættet og spændende skildring af Chicagos slumkvarterer. Fortsættelsen »Ingen skal skrive min gravskrift« er en grundig, næsten dokumentarisk studie i samme emne, livet på samfundets bund, som det leves mellem narkomaner, smughandlere, gangstere og prostituerede, og det kan man ærlig talt også få for meget af. Det er i ordets

rette forstand et tilbundsgående forsøg på at vise, hvorfor det man kalder samfundets udskud lever, som de gør. Det er historien om Chicagodrengen Nick (faderen henrettedes i førstnævnte roman) og hans mor, der er narkoman og gadepige. Han synker sikkert ned mellem storbyens menneskelige vragrester, men reddes af nogle af sine slumvenner, og der anes en happy-ending.

Motley viser ikke just litterære ambitioner denne gang, og man må stadig fremhæve »Lev stærkt –« som hans bedste arbejde. *Sigurd Bjeld*

Nye historier fra de syv have. Udvalgt af Mogens Knudsen. Carit Andersen. 1960. 320 s. 19.50. (88).

Mogens Knudsen har med kyndig hånd udvalgt 17 historier fra det våde elements verden, og de er både med hensyn til emne og stil meget varierende og aldrig kedelige. Samlingen rummer bl.a. Holger Drachmann, Jack London, Ernest Hemingway, C. S. Forester og Nicholas Monsarrat samt 12 andre og viser tydeligt, at ældre forfattere klarer sig stolt i moderne selskab.

Man kan på det allerbedste anbefale den nye omnibusbog, der både giver eksempler på spændende underholdning og god fortællekunst. *Sigurd Bjeld*

Nye Kriminalhistorier fra hele Verden. Udv. af Tage la Cour. Forskellige oversættere. Carit Andersen. 1960. 320 s. 19.50. (88).

Queen, Ellery (am.). Ellery Queens bedste kriminalhistorier. Udv. af Tage la Cour. Overs. af Kurt Kreutzfeld. Carit Andersen. 1960. 320 s. 19.50.

Af disse omnibusbøger rummer den første en samling som helhed velskrevne og spændende noveller, forsvarlig hvis man dyrker genren, medens Ellery Queens 16 fortællinger er skrevet på mekanisk rutine og knager af livløs konstruktion. Imitation af Sherlock Holmes' skarpsindige deduktioner uden originalens atmosfære og charme.

V. Klingberg-Nielsen

Renault, Mary (eng.). De sidste dråber vin. Overs. af Eva Hemmer Hansen efter »The last of the wine«. Fremad. 1960. 376 s. 24.75.

Den meget belæste og oldtidskyndige Mary Renault, der sidste år havde fortjent succes med Kretaromanen »Kongen må dø«, møder iår med en ny Hellasroman, der foregår væsentlig senere. Tiden er omvæltningerne i Athen under den peloponnesiske krig, og datidens store skikkelser Xenofon, Sokrates, Platon, Kritias og Phaidon går lyslevende rundt. Den centrale figur er den unge Alexias, en frit opfunden person, der tilhører Sokratesdisciplene og står på særdeles kærlig fod med den smukke Lysis, med hvem han kæmper mod Spartanerne.

Berømte begivenheder som Athenerflådens totale forlis og Spartas erobring af Athen er udmalet med strålende fantasi, men bedst af alt er skildringen af hellensk dagligliv, fortalt på en så atmosfæremættet måde, at man næsten synes, at man selv har oplevet det. *Sigurd Bjeld*

Rezzori, Gregor von (ty.). En hermelin i Tschernopol. En maghrebinsk roman. Overs. af Mogens Boisen efter »Ein Hermelin in Tschernopol«. Nyt Nord. Forl. 1960. 331 s. 27.50.

I byen Tschernopol, der ligger et sted i det balkanske, lever mange folkeslag med hinanden i broget forvirring. Her dukker en sidste ridder op uden at kunne forstå den omgivende verden eller blive forstået af den. For at redde sin svigerindes tvivlsomme ære udfordrer han alle til duel og anbringes i dårekisten, der – symbolsk, som meget i romanen – er det sted hvor en helt endnu kan finde plads i tilværelsen. Den spinkle handling udspinder sig på den mest farveprægtige baggrund, der tænkes kan: livet i Tschernopol set med forfatterens barneøjne. En slags »Verden af igår«. Indholdsmæssigt og sprogligt en bedrift, der sætter bogen i særklasse. Dels er den meget fremmedartet-underfundig og barok-ironisk, dels er den omstændelig i sin fortællemåde, sen at læse, men meget givende. En intelligent forfatter med farvestrålende pen og et imponerende kendskab til mennesker, børn som voksne. Oversætteren, Mogens Boisen, har knækket en vanskelig nød med meget smukt resultat. *Sigurd Bjeld*

Sarraute, Nathalie (fr.). Planetarium. Overs. af Niels Egebak efter »Le planetarium«. Gyldendal. 1960. 206 s. 19.75.

Den danske læseverden, som ifjor fik lejlighed til at stifte bekendtskab med N.S.s debutbog, stilles iår overfor et af hendes hovedværker med ovennævnte, fortræffeligt oversatte bog. De der kender forfatterindens position som en af fransk litteraturs »modernister« vil ikke overraskes over her at

finde et værk, som ganske bryder med de tilvante forestillinger om en roman: handling, steds-, tids- og personbeskrivelse er skåret ned til det mest nødtørftige. Hovedsagen er en dybdeboring i personernes bevidsthedsliv og netop ved at lade beskrivelsen dreje sig om ganske almindelige, »uinteressante« menneskers tanke- og følelsesliv og naturligvis fordi N.S. er den skarpe iagttager og kyndige kunstner, hun er, føles disse afsløringer som noget, der er læseren personligt vedkommende.

Vanskeligt forståelig er bogen ikke, men meget krævende, fordi hver sætning påkalder læserens intense og uafbrudte opmærksomhed. *Elisabeth Kjølseth*

Shute, Nevil (austr.). Formynderen. Overs. af Knud Andersen efter »Trustee from the toolroom«. C. A. Reitzel. 1960. 234 s. 17.75.

En lille London-mekaniker, Keith Stewart kommer ud for usædvanlige oplevelser, da han som formynder for sine velhavende slægtninges barn drager ud for at søge efter pigens arv. Hendes forældre er forlist med deres sejlbåd ved Tahiti, og Keith har en formodning om, at de har haft deres formue, omsat i diamanter med sig på rejsen. Altså drager han ud for at finde vraget og hæve skatten. Keith er ganske uden midler til den lange rejse men hjælpes på enestående vis af en række rare mennesker.

Al denne ædelhed er næsten for meget af det gode, men selve historien om den spændende rejse til »verdens ende« er godt fortalt og vil glæde Shutes mange læsere. *Elisabeth Kjølseth*

Storm, Ingeborg (no.). Et øje på hver finger. Overs. fra norsk af Susanne Palsbo efter »Et öye på hver finger«. Aschehoug. 1960. 150 s.

Her fortælles om pigen, der, efter at være dumpet til den studentereksamen, forældrene har villet tvinge hende igennem til, tager plads som køkkenpige på byens hotel, og opdager, at her, i hotelfaget, ligger hendes evner. Bogen, der er kvikt fortalt, og godt oversat, beretter om Majas læreår, så man virkelig får noget at vide om hotelfaget bag kulisserne. Velegnet for ungdomshylden. *Agnete Hammer*

FILMATISEREDE BØGER

(november–december 1960).

Gullivers eventyrlige rejser. Efter Jonathan Swifts bog »Gullivers rejser«. 1943.
Halløj i skattevæsenet. Efter Marcel Aymés fortælling »Manden der gik gennem mure«. 1956.
Kampen om Ørnefjeldet. Efter Arnulf Øverlands skuespil »Venner«. 1917.
Lille doktor forelsker sig. Efter Richard Gordons roman »Lille doktor forelsker sig«. 1958.
Manden i slangeskind. Efter Tennessee Williams' skuespil »Orpheus descending». London. 1958. Første opførelse i København, Det kgl. Teater, marts 1958.
Ondskabens slot. Efter Edgar Allan Poes fortælling »Huset Ushers fald«, i Hemmelighedsfulde fortællinger, bd. 2, 1908, og Huset Ushers Fald og andre sælsomme fortællinger. 1952.
Spørg bare pigerne. Efter Winifred Wolfes roman »Spørg bare pigerne«. 1960.
Rejsen til jordens indre. Efter Jules Vernes roman »Rejsen til jordens indre«. 1959.
Tribunehelten. Efter John Osbornes skuespil »The entertainer«. London, 1957. Første opførelse i København, Det kgl. Teater, september 1959.
Unge syndere. Efter Niels Johan Ruds roman »Ettersøkte er atten år«. Oslo. 1958.

BOGENS VERDEN sendes gratis til medlemmer af Danmarks Biblioteksforening. Kontor: Sankt Hans Torv 32, Kbh. N. Abonnementsprisen 20 kr. Red. af Palle Birkelund og Mogens Iversen (ansvarh.). Redaktionens adresse: Lindevangs Allé 10, Kbh. F., Fasan 8801. Annonceekspedition: Nyt nordisk Forlag, Købmagergade 49, Kbh. K., central 11301

Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær)

ar en
rmue,
Altså
hæve
il den
de vis

meget
n den
r godt
æsere.
jølseth

finger.
o efter
ehoug.

t være
ældre-
til, ta-
hotel,
r hen-
alt, og
eår, så
hotel-
gdoms-
ummer

mure«.

. 1958.
ondon.

igheds-
llinger.

9.
ste op-

ks-
af
gs
er-

J. GRUBB'S ANTIKVARIAT

NØRREGADE 47 . KØBENHAVN K

Telf. Byen 1602 y . Giro 1398

Ca. 150.000 bind
i de fleste fag samt
skønlitteratur og børnebøger

Mangeårig leverandør
til store og små biblioteker

Sædvanlige betingelser
Bøger søges fremskaffet,
om det ønskes

JYDSK AKADEMISK ANTIKVARIAT

Frederiksgade 31 . Aarhus
Telefon Aarhus 2 82 84

★

Provinsens største lager af
BIBLIOTEKSLITTERATUR
fejlfri eksemplarer

★

Må vi låne Deres søgelister?

★

Får De vore kataloger?

— de er sjove og spændende

Marie Elisabeth af Wied

Lilletrold hos menneskene
Lilletrold på nye eventyr

Begge bøger er rigt illustrerede og koster pr. bind
kr. 6.50 — indb. kr. 7.75

ARNE FROST-HANSENS FORLAG

Hans Erling Langkilde:

Arkitekten Kay Fisker

I næsten 50 år har Kay Fisker bidraget til bygningskunstens udvikling i Danmark. Hans arbejder, hvoraf mange er udført i samarbejde med andre arkitekter, illustrerer den kulturperiode, der for arkitekturens vedkommende fik et regionalt særpræg.
Bogen er rigt illustreret bl.a. med mange farvetryk. Teksten er levende og fængslende.

132 sider.
Indb. kr. 48.—

Arkitektens Forlag

Nyhavn 43. Minerva 6200

Presse-klip

H. S. Hegner: DET 3. RIGE *216 sider, ill. kr. 32,00, helb. kr. 42,00*

»Hegners bog om nazisterne har stor historisk værdi, ikke mindst for de unge . . .skridt for skridt føres vi gennem en forbryderverden, som end ikke den mørkeste middelalder kunne opvise magen til.«

Fyens Stiftstidende

Manfred Gregor: DOMMEN *208 sider, kr. 16,50*

»I denne bog er reportageromanen blevet til gribende kunst . . .den rager efter min mening langt op over succesromanen »Broen« både i digterisk intensitet og i menneskelig tragik.«

Vagn Riisager i Kristeligt Dagblad

Marek Hlasko: NÆSTE MAND TIL PARADIS *216 sider, kr. 18,75*

»Bogen er oprindelig udsendt fra et fransk forlag, efter at forfatteren, som følge af svære overvejelser, havde besluttet sig til ikke at rejse hjem til Polen. Men bogen behøvede ikke denne særlige art af reklame for at hævde sig på højeste plan i den vesteuropæiske konkurrence.«

Berlingske Tidende

Pavel Nilin: KAMMERAT VENJKA *229 sider, kr. 19,75*

». . .hårdhedens triumf . . .en russisk problemroman. Forfatterens formål med bogen er mindre at skildre en enkelt persons skæbne, end at stille et problem under debat. Hvad er den moralske begrundelse for sovjetstyrets hårdhed efter revolutionen? . . .hvad idéindholdet angår, er det den farligste bog, man har mødt i sovjetlitteraturen i de senere år.«

Berlingske Tidende

ASCHEHOUG DANSK FORLAG

I dette nummer

B. V. Elberling: Slagelse-undersøgelsen 1, *Rudolf Lassen:* Årsmødernes form 11, Meddelelser (Den ministerielle bekendtgørelse 16, *E. Allerslev Jensen:* Kommentar til bekendtgørelsen 23, Katalogiseringsudvalg 26, Interessentskabet Indbindingscentralen 26, Børnebibliotekarkursus 27, De biblioteksstuderendes sammenslutning 27, Sevensmaprisen 28, Omadressering af Bogens Verden 29), Arbejdsmarken 30, Litteraturen (Biblioteksliteratur 35, Bøger for børn 37, Bøger for ungdommen 43, Bøger for voksne 44).

Dette nummer er gået i trykken den 20. januar 1961

Næste nummer udkommer ca. 20. marts 1961